Erotski roman-
posebno izdanje
edicije

ŽIVOT

cijena 40 d broj 1

Andrea Newman:

Poklonjeni zagrljaj

ŽIVOT

Erotski roman

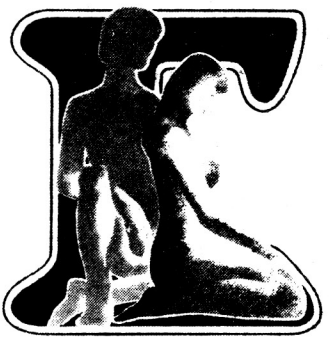

Andrea Newman:

Poklonjeni zagrljaj

Romani i stripovi
VJESNIK

EROTIKA – posebno izdanje

Andrea Newman: POKLONJENI ZAGRLJAJ
Naslov originala: Alexa
Copyright: GPA, München
Recenzija: Višnja Ogrizović
Prijevod: Tomislav Odlešić

Savjet redakcije: Josip Adaković, dr Vladimir Anić, Ljudevit Bauer, Nenad Brixy, **dr Adolf Dragičević (predsjedavajući)**, inž. Vesna Gazdag, Igor Golik, Marija Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Koščević, Nada Šoljan, Ismet Voljevica, Ana Župan-Bender

Izdavač: RO Novinsko-izdavačke djelatnosti SOUR-a »Vjesnik« n.sol.o., Redakcija »Romani i stripovi« 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon (041) 515-555 i 519-555 ● Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković ● Urednica: **Ana Župan-Bender** ● Grafički urednik: Berislav Grabušnik ● Naslovna stranica: Ivica Bartolić ● Tisak: RO Štamparske djelatnosti SOUR-a »Vjesnik« n.sol.o, OOUR Novinska rotacija i OOUR TM n.sub.o, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 ● Copyright: (sva prava za Jugoslaviju): Vjesnikova press agencija, Zagreb ● Godina izdanja 1983 ● Cijena primjerku 40 dinara

Christine je izgledala kao uvijek, samo je bila mršavija. U protekle sam je tri godine vidjela dva puta i oba puta sam je zatekla baš u drugom stanju. Kad mi je sada, blijeda, uzbudena i raščupana, širom otvorila vrata, njezina mi je mršavost nakon pobačaja upala u oči više nego prije širok struk koji je najavljivao sretan događaj. Uistinu sam se zbunila. Gledajući je takvu, odmah se sjetih rečenica iz njezina pisma, grozničave, nesvojstvene joj mješavine histerije i još opasnije malodušnosti, na koju sam mogla odgovoriti samo svojim dolaskom.

– Došla si – reče ona i pokaže olakšanje koje mi je godilo. Zagrlismo se.

– Zdravo, dušo! – prozborih automatski. – Dakako, došla sam – mirisala je na djecu, ne znam kako bih drukčije mogla opisati taj miris. Zalijepili su se za nju i sapun, i puder, i mokraća, i raskužno sredstvo, i keksi, pa je to za mene bio miris djece. Duboko sam je žalila i čvrsto joj grlila koščata ramena. Zatim se odvojismo jedna od druge i pogledasmo se malo bolje. – Kako si? – upitah. – Izgledaš dobro. Osjećaš li se grozno?

– Ne moraš biti uljudna – odvrati ona. – Izgledam grozno, znam to, a i osjećam se tako. Ti izgledaš čarobno, kao obično. Uđi, zacijelo si umorna.

Tada spazih iza nje dvogodišnjeg dječačića koji joj se grčevito držao za noge, a kad smo ušle u sobu, ugledah i jednogodišnje dijete unutar ograde. Oba su me djeteta promatrala vrlo nepovjerljivo. To se nepovjerenje još povećalo kad sam im se nelagodno osmjehnula, trudeći se da se vladam kao tetica, što mi baš nije polazilo za rukom. Christine kao da nije ništa opazila. Budući da je nastavila pričati nisam morala, na sreću, nizati neiskrenost za neiskrenošću i još im coktati jezikom.

– Kako mi je drago što te vidim! – reče i spusti moj kovčeg među razbacane igračke na podu. – Bojala sam se da će te nešto spriječiti da dođeš. Cijeli sam dan mislila da će mi stići brzojav i obavijestiti me da ne možeš doći – ukloni s naslonjača plastičnu patku, slikovnicu i vrećicu slatkiša i sjedne. Namršti se. – Znam, u sobi je nered, ali ne mogu ga izbjeći. Prošlog mi je tjedna prestala dolaziti njegovateljica i službeno sam zdrava, no nisam još dorasla poslovima. Dopuštam da se stvari gomilaju oko mene, a ja sjedim usred tog nereda

i cmizdrim. Djeca me ne razumiju, čak mi se čini da ih plašim.

– Potreban ti je odmor – rekoh prvu glupost koja mi je pala na pamet.

– O, da – nasmije se ona. – Kako se toga nisam dosjetila? – podgine dvogodišnjeg dječaka koji joj se uzalud pokušavao uzverati po golim nogama. Smjestivši joj se u krilu, gledao me natmureno i vrlo sumnjičavo.

– Oprosti – rekoh. – Htjela sam kazati, dobro bi ti došao odmor. Zar ga uistinu ne možeš sebi priuštiti?

– Ne mogu do kraja školske godine – odvrati ona. – Dok Paul ne bude slobodan.

– Mislila sam na odmor bez Paula – napomenuh. – Ne možeš li naći nekoga tko bi se brinuo o djeci dok si odsutna? Mogla bi odsjesti kod mene. Nisi bila u Londonu već cijelu vječnost. Bilo bi to predivno... kao u stara vremena – odmah me zapljusnula čežnja za prošlošću.

– Ah, postoji li još uopće London? – izusti ona zamišljeno. – Znaš, katkad ne mogu povjerovati ni da postoji, a kamoli da sam nekoć živjela u njemu. Još je isti?

– Isti je. Divan. Godio bi ti boravak u njemu.

– Bučan je, prljav i divan – reče ona polako.

– Pun zgrada i ljudi.

– I trgovina – doda Christine zavidno. – A u njima je odjeća poput tvoje.

Nisam imala na sebi ništa posebno, dapače na King's Roadu sam često imala dojam da sam donekle staromodna i morala sam podsjećati sama sebe da zarađujem za život mozgom, a ne bedrima. No ovdje mi se, kad sam se suočila sa Christininim siromaštvom, činilo kao da sam sišla sa stranica nekog modnog časopisa. Otprilike ocijenivši koliko me stajala odjeća, postidjeh se.

– Baš mi se sviđa sve na tebi – nastavi ona. – Kad se ja više ne mogu tako oblačiti, drago mi je što barem netko može. Sve ti je divno, počevši od cipela.

– Probaj ih – rekoh, brzo izuvši cipele. Nosile smo isti broj.

– Neću bez čarapa – odvrati ona i namršti se. To nam je, nekako, prekinulo razgovor, pa smo neko vrijeme sjedile šutke, a ja sam promatrala svoje nožne prste i pitala se bi li trebalo da se ponovo obujem. Budući da su mi cipele bile još nove, donekle su me žuljale i odahnula sam bez njih. – Onda – prozbori iznenada Christine – kada će ti izići nova knjiga?

Prvi put sam bila sklona potcjenjivanju svog uspjeha. Vrlo bih rado ispričala Christine da su moji izdavači prekinuli suradnju sa mnom, da sam i ja očajna i da mi je život grozan. Osjećala sam se krivom zato što sam se dovezla taksijem što se šepirim u svom novom kostimu i što moram pričati o uspjesima.

– Ah – rekoh – tek iduće godine. Vjerojatno u proljeće. Tek sam ispravila rukopis.

Govorila sam što sam brže mogla i nastojala sve prikazati kao neizbježan, ali prilično zamoran posao, a ne kao voljeno dijete koje je pošlo za ostalima, tražeći svoju sreću u svijetu koji je, možda, neprijateljski raspoložen. Naježih se pri toj pomisli i, gledajući Christine i njezinu djecu, pomislih da ona možda osjeća istu takvu zaštitničku nježnost prema njima i

strepi za njihovu budućnost. Ako je tako, a vjerojatno jest, onda nas dvije imamo više zajedničkog nego što i slutimo.

– Je li im se svidjela? – upita. – Jesu li zadovoljni njome?

– Pa jesu – odgovorih, trudeći se da sve umanjim. – Po svoj prilici. Znaš kako je. Prihvatili su knjigu, ali se oduševe tek onda kad zarade novac. Tada govore kako su je od početka smatrali izvrsnom.

Christine se osmjehne, prvi put prirodno i opušteno otkad sam došla. Padne mi na pamet pomisao da mi ona, zapravo, želi zavidjeti, da joj je potreban moj uspjeh i da bih joj, kao neuspjela književnica, mogla još manje pomoći.

– Doista si uspjela u životu, je li? – prozbori ona zadovoljno, kao da potvrđuje moju misao.

– Imala sam sreće – odvratih.

– Baš mi je drago. Mogu se hvalisati tobom pred ljudima. Uspjela si. Ugodna je spoznaja da je barem netko uspio.

Razmišljajući kako da joj na to odgovorim, pogledah joj ruke, crvene, ispucane i grube, a zatim skrenuh oči prema velikom klaviru koji je zauzimao trećinu sobe i opazih da mu se na poklopcu nataložio debeo sloj prašine. Još tražeći odgovor, odahnula sam kad je jednogodišnje djetešce unutar ograde zacviljelo zbog nekakve nezgode koju nismo zapazile, pokolebalo se i zatim zaplakalo sasvim ozbiljno. Christine spusti dvogodišnjeg dječačića na pod, premda se bunio, i krene po dojenče koje je plakalo sve glasnije, tražeći utjehu. Kretnje su joj bile spore i automatske, očito su se ponovile već tisuću puta.

– Trebalo bi da ti ponudim piće – reče ona, nadglasavši dječji plač. – Ne znam što imamo. Mislila sam da će Paul sinoć otići u trgovinu, ali nije. Ocjenjivao je zadaće dok nije bilo prekasno za trgovinu. Pogledaj sama! Možda je ostalo još malo bijelog vina.

– Nije važno – odvratih. – Nisam baš naročito raspoložena za piće.

Ipak sam pogledala pronašla ostatak vina i, vjerujući da bi nam ono moglo pomoći, napunila nam čaše.

Christine sjedne i spusti dojenče u krilo. Odmakne čašu izvan njegova dohvata, no ono ju je poštopoto nastojalo prevrnuti, a dvogodišnji dječačić pokušavao se opet dokopati dragocjenog krila.

– Eto – progovori ona – sada ne mogu bez mene, a za deset ih godina više neću smjeti ni poljubiti pred drugima. Jesi li ugodno putovala?

– Sasvim pristojno. Upoznala sam neku ženu. Radi negdje kao kućna pomoćnica. Neprestano je govorila: »London me ne zanima baš nimalo. Moji rođaci ondje imaju divan stan, na vrhu zgrade, ali nikad ne idem k njima« – pričala sam što sam slikovitije mogla, ne bih li zabavila Christine. – Užasno je ružna, nosi obične naočale koje je dobila od socijalnog osiguranja, sa žičanim okvirom, znaš, i ima dugačak nos, prilično kvrgav na vrhu. Na glavi joj je bila pletena kapica nalik na šljem, ali šiljasta, tako da me podjsećala na patuljke. Neprestano se hvalisala rođacima i njihovom vikendicom. Svaki put kad bih pomislila da je razgovor završio, ona bi se nagnula naprijed i povjerila mi neku novu tajnu, na primjer: »Ja sam

šećeraš«, pa ne bih znala što da joj odgovorim.

– Možda bi mogla pisati o njoj – natukne Christine, ljuljajući dojenče.

– Možda – inače mi nije drago kad mi ljudi predlažu o čemu da pišem, no i ja sam već pomislila da bih o toj ženi mogla napisati pričicu. – Dobila je slobodno popodne i pošla u kino. Bila je tako osamljena i jadna da sam umalo pošla s njom.

– I ja sam osamljena i jadna – napomene Christine. – A ne mogu otići ni u kino. Dakle meni si potrebnija. Pametno si postupila što si došla ovamo – prilično natmureno se osmjehne. – Meni si potrebnija – digne se, još držeći dojenče, a dvogodišnjak joj se odmah uhvati za suknju. – Ti, barem, susrećeš ljude. Makar osamljene starice u vlakovima. Ja ne susrećem nikoga. Doduše, ne vozim se vlakovima. Zapravo, ne idem nikamo.

U glasu joj se odrazi veća zavist nego što sam očekivala i izbije na površinu takvo samosažaljenje da sam se uznemirila. Usprkos pismu koje sam od nje dobila, nisam slutila da je tako razočarana. Sjećala sam je se kao žilave i sposobne. Razljutih se zbog tog pogoršanja i usmjerih svoju srdžbu općenito na život, plodnost, brak, sve muškarce i posebno Paula, no ponajviše na sudbinu koja je uredila Christinin i moj život vrlo različito i vrlo nepravedno. Stidjela sam se svoje sreće.

– Dodi! – reče Christine. – Pokazat ću ti sobu – krenuvši po stepenicama, okrene se i osmjehne ironično. – Nema smisla tvrditi da sam danas loše volje. Jer ovakva sam stalno.

II

Soba je gledala na polja. Promatrala sam golemu površinu ružne smeđe zemlje i zelene trave što se protezala do dalekih novih zgrada na rubu mjestanca. Stajala sam kraj prozora i naježila se. Bojala sam se. Naglo se vratila panika koju sam osjećala dok je vlak napuštao kolodvor. Tada sam, gledajući kako londonske građevine ostaju iza mene i vlak me nosi sve dalje od grada, shvatila da se rastajem s onim što volim i gdje se osjećam kao riba u vodi. Iako mi je godilo što me Christine treba i premda sam je iskreno željela ponovo vidjeti, umalo sam iskočila iz vlaka.

Kad god se vraćam sa sela u grad, osjećam gotovo tjelesno olakšanje. Dok se satima vozim seoskim putovima ili pustim auto-cestama: jedva suzdržavam strah. Mislim na smrt. Znam da bih umrla bez udobnosti gradskog života. Za opstanak su mi potrebni rumenilo za usne, vino, centralno grijanje, taksiji, kina i trgovine. Uzaludna su objašnjavanja da su to samo financijske prednosti i da se mogu dobiti svagdje. Znam to i spominjem te primjere samo zato da bih objasnila svoje prave potrebe, nelogične i neurotične. Trebam buku, prašinu, zgrade i ljude. Moram ih gledati i slušati oko sebe danju kako bih znala da postojim, a kad se budim noću, opet mi je drago kad znam da su još tu, nadohvat ruke, jer tada vjerujem da mi postojanje ne ugrožavaju nikakve sile izvan moje vlastite.

Stojeći sama u Christininoj nezauzetoj sobi i gledajući široka polja, osjećala sam paniku, ali nisam govorila sebi da se moram smiriti, da sam smiješna, da bi trebalo da

se saberem, jer sam beskrajno trpeljiva prema svojim slabostima, a stoga, vjerujem, i prema tuđima. Umjesto toga, navukla sam zastor na prozor, okrenula mu leđa i počela raspremati svoje stvari. Nisam najprije vadila odjeću, ručnike ili kozmetička sredstva, jer sve bi to moglo pripadati bilo komu. Ne, najprije sam izvadila rukopis najnovije knjige, bilješke za sljedeće djelo i pisaći stroj, pa sam sve te svoje talismane pažljivo stavila na stolić kao dokaze vlastitog identiteta. Netremice sam ih promatrala nekoliko minuta, želeći uvjeriti sama sebe da se nisam upustila u opasnu pustolovinu.

III

Kad sam se napokon vratila u prizemlje, čulo se iz zatvorene kupaonice cičanje i pljuskanje vode, a u dnevnoj je sobi bio Paul. Iznenadih se ugledavši ga. Nisam ga još očekivala. Iskreno rečeno, nadala sam se da ću se moći odmoriti i popiti u miru još malo vina.

– Zdravo, Alexa! Kako si? – prozbori on, okrenuvši se od prozora kroz koji je promatrao bujan vrt.

– Dobro – odgovorih.

Rukovali smo se. To me rukovanje donekle zbunilo: kod kuće se ili samo pozdravim, ili se izljubim. Na takva ukočena rukovanja nisam baš navikla. Paulov je stisak ruke djelovao poput električne struje, no odmah rekoh sebi da mi se to samo pričinilo.

– Dakle lijepo je što te opet vidim – reče on i osmjehne se. – Baš mi je drago što si došla. Stekao sam dojam da je za Chris tvoj dolazak pitanje života i smrti, pa mi možeš vjerovati da sam sada odahnuo.

– Milo mi je što sam opet s njom – odvratih mirno i sjedoh na rub divana.

Budući da je Paul bio visok i da je stajao nasred sobe, suočih se s problemom kamo da gledam: ili uvis, u njegovo lice, ili u neku sasvim desetu stvar, ili ravno u njegove hlače. Zažmirih.

– Umorna si? – upita on. – Popij nešto! – gurne mi u ruku čašu bijelog vina, ne pitajući me što ću popiti, jer mi ionako nije mogao ništa drugo ponuditi.

Tada mi sjedne sučelice u naslonjač i zagleda se u mene gotovo netremice. Oči su mu bile mnogo modrije nego što sam zapamtila. Zapravo, što dulje sam ga gledala, to više sam uviđala da nisam zapamtila gotovo ništa na njemu. Nije ni čudo. Dosad smo se susreli samo nekoliko puta i ti su sastanci bili toliko kratki da sam ga zabilježila u pamćenju samo kao mutnu mušku mrlju u Christininu životu. Međutim, sada sam prvi put bila sama s njim i buljio je u mene. Budući da mi ne smeta tuđe buljenje, pijuckala sam vino i drsko gledala i ja njega. U prvi mi se čas činio kao pravi Englez, blijede puti, pravilnih crta lica, plavih očiju i kovrčave smeđe kose. No gledajući ga pažljivije, ustanovih da taj dojam donekle mijenjaju grčki nos i prilično bujne usne.

– Onda – prozbori on uskoro, očito nimalo smeten našim uzajamnim buljenjem, baš kao i ja – kako tvoje pisanje?

Taj mi izraz smeta. Koliko god se trudila, ne mogu sebe uvjeriti da u njemu nema nekakva pokroviteljstva, nekakve želje za potcjenjivanjem. Oni koji nemaju nikakvih

zlih namjera pitaju: »Kako tvoj posao?« Ili: »Kako napreduješ?« Ili se zanimaju: »Na čemu sada radiš?« Ili pitaju u šali: »Jesi li opet napisala neku dobru knjigu?« Međutim, kad me netko pita »kako moje pisanje«, onda uvijek imam dojam kao da me ispituje o nekakvoj djetinjariji koju, eto, dobrohotno podnose odrasli. Stoga sam mu se osmjehnula onako kako se smiješim snimateljima.

– A, napreduje vrlo dobro, hvala – rekoh mu. – Ne moram raditi kao uličarka – znala sam da sam, kao dvadeset petogodišnjakinja, prestara za tu smiješnu igru, no nisam joj mogla odoljeti.

– Drago mi je što to čujem – odvrati on mirno. A onda odigra asa: – Čekaj, je li ti ova nova knjiga četvrta ili peta?

. Protiv volje sam mu se divila. Nisam tako zla, nadam se, da se ne bih divila kad netko zasluži divljenje.

– Treća – odgovorih. – Ne proglašavaj me starom prije vremena!

– Ne, zaista sam mislio, slušajući Chris koliko priča o tebi, da si ih napisala više. Na žalost, nisam još pročitao nijednu tvoju knjigu. Je li te zaprepastilo to priznanje?

– Nipošto – rekoh i spustih praznu čašu na pod. – Rijetko susrećem ljude koji su nešto pročitali. Zapravo, često se pitam odakle pristiže zarada.

– Eh, kad bih barem i ja mogao reći nešto takvo! – prozbori on donekle skrušeno, gotovo prijazno. Zbunjena tom promjenom, šutjela sam i gledala ga kako vrti čašu u ruci. Imao je prilično lijepe šake, dugačkih, koščatih prstiju i njegovanih noktiju, pa sam uživala prom atrajući ih. Prepustih se ugodnu sanjarenju o muškoj ljepoti i važnosti ruku, usana i svega ostalog kao izvora putenosti, tako da sam se umalo trgnula kad je iznenada rekao: – Onda, kako ti izgleda Chris?

– Dobro – odgovorih odmah. – Uvijek je bila blijeda i mršava kao sada.

– Zaista? Ne činili ti se bolesnom?

– Ne čini. Možda je malo umorna, no to je i razumljivo...

– Da – prekine me on. – Vrlo je iscrpljena. Dobro bi bilo da nekamo može otići i odmoriti se, ali to ne dolazi u obzir. Uvijek je bila vrlo jaka, no gubitak djeteta teško ju je pogodio – namršti se. – Zapravo, pobačaj je bio šok za nas oboje.

– Dakako – rekoh. – Žao mi je.

Privremeno smo se slagali i govorili iskreno. A onda kao da se, sasvim iznenada, sjetio tko sam, zašto sam tu i kako je počeo razgovor. Žustro skoči na noge.

– Međutim, što se dogodilo, dogodilo se – reče – i nema svrhe o tomu govoriti. Nisam baš uslužan domaćin, je li? Chris me izričito zamolila da te zabavljam dok kupa djecu. Hoćeš li još jednu čašicu?

Prihvatila sam vino, a njemu kao da je bilo drago što nešto može raditi.

– Onda – prozbori, pruživši mi čašu – kako je u zabavnom velegradu? – nije ponovo sjeo, već je počeo koračati amo-tamo kroz sobu, prodirno me pogledavajući s vremena na vrijeme.

– Ah, još je zabavno – odgovorih.

Vrlo jasno sam osjetila da nije oduševljen mojim dolaskom. Pitala sam se da li se vlada tako neprijateljski prema svim Christininim prijateljicama ili samo prema

meni, što bi mi, na neki način, bila posebna čast. Naišla sam već na takvo držanje kod muževa svojih prijateljica, zapazila sam da me gledaju kao nekakvu prijetnju njihovoj muškosti i sređenom bračnom životu, kao da bih samom svojom prisutnošću mogla u njihovim ženama probuditi iznenadnu neobuzdanu želju da pobjegnu i odaju se poročnu životu i izopačenom velegradu. Takve mi bojazni laskaju i istodobno me tjeraju na smijeh, jer najveći dio svog tobože raskalašenog života provodim uz pisaći stroj, prikljještena rokovima u kojima moram završiti svoja djela.

Pričali smo nepovezano o Londonu i modi, o kazališnim predstavama koje sam vidjela i čije kritike je pročitao, o novinarima, a cijelo sam vrijeme imala dojam da razgovara o jednom i istovremeno želi nešto drugo. Činilo mi se da u mislima nije potpuno sa mnom, već da nešto očekuje.

Kad je u sobu nakon kupanja utrčao dvogodišnji dječačić, ružičast, vlažan i gol, bila sam uvjerena da je Paul čekao baš to. Upadljivo se promijenio. Dječak ga je zvao »tatica« i čvrsto ga zagrlio. Zatim su se počeli igrati tako da ga je Paul hvatao, dizao u zrak, spuštao na pod i bježao i ta se igra neprestano ponavljala dok obojica nisu ostala bez daha i dok u sobu nije došla Christine noseći u naručaju dojenče. Premda sam bila čvrsto uvjerena da je taj prizor prirodan, da se vjerojatno ponavlja svake večeri, ipak sam imala dojam da je riječ o posebnoj predstavi, pripremljenoj baš za mene. Kao da su mi Paul, igrajući se sa sinom, i Christine, držeći dojenče i promatrajući ih, jasno govorili, iako su se vladali normalno: »Evo, ovo je pravo. Ovdje su ljubav i sloga, mi smo obitelj i treba da ti zavidiš nama, a ne mi tebi.« Stoga sam sjedila i uslužno ih gledala, igrajući svoju ulogu – jer svi smo imali unaprijed određene uloge – i pitajući se zašto ljudi ne mogu jednostavno prihvatiti jedni druge, zašto je u svima nama jača želja da izazovemo zavist nego prihvaćanje.

Moram priznati, katkad neodoljivo čeznem za djetetom, osjećam za njim biološku potrebu kao za seksom, hranom ili snom. Ne čeznem za bilo kakvim djetetom, nego baš za Robertovim. Ta me okolnost ponajviše plaši da sam možda zaljubljena u Roberta. Događa mi se to rijetko, uglavnom nakon vođenja ljubavi s njim, a taj osjećaj je vrlo mučan zato što ne vidim kako bi u Robertovoj i mojoj budućnosti moglo biti mjesta za dijete. Nikako sebe ne mogu uvjeriti da bismo moj brat Peter i ja imali onako sretno djetinjstvo da smo bili vanbračna djeca, makar i bogata, pa ne mogu, proživjevši tako sretne dane, prihvatiti nešto lošije, pogotovu na tuđi račun. Uostalom, to je pitanje uglavnom teoretsko, jer Robert ne vjeruje u brak, a ja, nema sumnje, ne vjerujem u onakav brak kakav bismo stvorili Robert i ja.

IV

Kad su djeca zaspala, ugođaj se potpuno promijenio. Zanimljiva je ta pojava: odrasli se poslije šest sati bude poput nekakvih noćnih životinja. Oslobodivši se djece, Paul i Christine počeše spremati igračke u kartonsku kutiju i nositi u kuhinju dječje oprŠnjake i bočice. Kad su sve spremili, počeli su nalikovati na sebe.

– Dakle sada se možemo opustiti – rekoše, osmjehnuše mi se i natočiše ostatak vina, no činilo se kao da su još djelomice gore, u dječjoj sobi. – napokon je mirno.

– Da, ugodno je – rekoh. – Uspijevate li pronaći nekoga da vam čuva djecu? Izlazite li često?

– Ne onako često kako bi Chris željela – odvrati odmah Paul.

– Uostalom, u Chelmsfordu postoji samo kino – reče ona i slegne ramenima. – Dakle ne gubim baš mnogo.

– Iskoristite me dok sam ovdje – rekoh veselo, zapazivši u njezinu glasu zlokoban prizvuk. Nisam htjela da veče završi prerano. – Ja ću vam čuvati djecu, a vas dvoje možete izići.

Oboje progovore u isti čas.

– A, ne... – reče Christine i zastane.

– To je plemenito od tebe – nastavi Paul – no vjerojatno ti nije sasvim jasno kakav posao preuzimaš.

– Brzo ću naučiti sve što treba – odvratih. – Zašto ne bih naučila?! To je korisno iskustvo.

– Nije moguće da pomišljaš na rađanje?! – prozbori Paul i podigne obrve.

– Ne budi smiješan! – reče mu Christine prilično osorno. – Ona smatra da joj je to iskustvo korisno za knjige – naglasi posljednju riječ tako kao da je život, po važnosti, tek na drugom mjestu, iza knjiga.

– Dabome, sve je to voda na njezin mlin – odvrati on. – Sve će to ona iskoristiti.

Nije mi se svidio njegov ton, ali morala sam priznati da govori istinu.

– Alexa, kako je Robert? – progovori tada Christine. – Nisi ga još ni spomenula.

Premda sam znala da će se ta tema kad-tad načeti, ipak mi se okrenuo želudac pri spominjanju imena. To je neizbježno, čini mi se, gotovo uvjetni refleks. Trebalo bi da se već priviknem.

– Koliko znam, dobro je – odgovorih. – Sada je u New Yorku – odmah ugledah avion kako uzlijeće ¡ sebe kako ga promatram kroz staklo aerodromske zgrade začuđena zasljepljujućim suzama i iznenadnim predosjećajem da više nikad neću vidjeti Roberta.

– Tako? – izusti Paul. – Što radi ondje?

– Ondje mu živi majka – odvratih. Ne mogu razgovarati o Robertu, uvijek govorim o njemu što manje mogu. On i nova knjiga najveće su tajne u mom životu. – Otišao je u posjet majci.

– Mislila sam da je ona Engleskinja – reče Christine.

– Da, Engleskinja je, ali živi u New Yorku. A otac mu živi u Kaliforniji – dodah, nadajući se da ću time završiti razgovor o njima, no prevarila sam se.

– Zgodno – reče Paul, promatrajući me.

– Razveli su se – napomenuh.

To ih zbuni. Rekoše »o«, držeći se kao da im je nelagodno, kao da su se suočili s nečim o čemu se inače ne priča, na primjer: sa smrću. Zbog njihove sam se reakcije najednom upitala u kakvu im je stanju brak. Ljudi se često podsvjesno boje da je nesreća zarazna. Tako se, na primjer, može objasniti društveno izopćenje na koje se žale udovice.

– Pročitala sam Robertovu knjigu – reče kolebljivo Christine.

– O! – izustih. – Pripadaš manjini.

– Zaboga, zar nije prošla dobro? – zapita ona. – Nagovorila sam knjižničara da je naruči kad si mi ispričala da izlaziš s njim.

– Lijepo si učinila – rekoh. – Barem je prodan jedan primjerak.

Umalo se nasmiješih dok sam to govorila, ne zbog Robertova neuspjeha, koji me iskreno uznemirio, već zbog izraza »izlaziš s njim«, jer se on gotovo i ne može primijeniti na Roberta i mene. Idemo u krevet, svađamo se, pričamo preko telefona, ali gotovo nikad ne izlazimo. Riječ »izlaziti« nagovještava kino, večere, šetnje kroz park, a sve to vodi prema matičaru i stvaranju doma.

– Kako se zove knjiga? – upita Paul. – Čini mi se da sam je pročitao.

»Skitnica« – odgovorih kolebljivo, jer žalosno je, blago rečeno, što se ne mogu diviti djelu čovjeka s kojim sam prisna.

– A, da. Pročitao sam je. Robert... Vyke... tako se zove pisac?

– Da, tako se zove.

– Hm – nastane duga stanka, koju sam i očekivala.

– Dakle ne mogu, na žalost, kazati da mi se svidjela.

– To je u redu – rekoh žustro. – Koliko znam, nije se nikomu svidjela.

– Dragi, ne budi tako grub prema Alexinim prijateljima – umiješa se Christine. – Čini mi se da je knjiga ... vrlo pametna. Nisam je, zapravo, razumjela, ali mi se čini pametnom.

– Zaista? – prozborih. Slutila sam da će kazati nešto takvo. – Vrlo si milosrdna. Ja je ne smatram pametnom. Žao mi je što ne mislim drukčije.

– U njoj se govori o nekom momku koji se potucao po Sjedinjenim Državama, je li? – Paul se mrštio prisjećajući se.

– Da – kako mi je mučna bila ta tema! Robert, kao pisac, podsjeća na Mailera, Kerouaca i Rechyja, ali ne pokazuje ni desetinu njihove darovitosti. A talentiran je. Naše se najžešće prepirke vrte oko zloupotrebe nadarenosti, njegove i moje. On tvrdi da sam ja opsjednuta plitkim temama, a ja tvrdim da je on opterećen traženjem dubokog smisla, odnosno željom da bude dubok i važan. Stalno se trudeći da bude dubok, upropaštava stil i umanjuje svoje druge vrline. Ljutim se zbog toga, jer Robert nije pravi romanopisac i trebalo bi da to već spozna. Prije je pisao za novine kratke pripovijesti, cinične, zabavne i žalosne, britke i jezgrovite. Bile su mnogo bolje nego što misli. Međutim, on ih prezire. Nikako ne može shvatiti da je svagdašnja tema duboka ako je dobro obrađena, a duboko umovanje da je plitko ako je loše napisano. Još gore. Naduto. Mutno. Dosadno (što je najveći zločin). – Prihodi od prodaje knjige nisu pokrili ni predujam – rekoh.

No Christine ostane tvrdoglavo pri svom iz milosrđa prema Robertu ili iz uvjerenja da ja ipak neuspjeh svog dragog smatram nezasluženim.

– Prihod nije jedino mjerilo, je li, Alexa? – reče. – Znam, ti dobro zarađuješ i zaslužila si taj novac, ali mnogi pišu divne knjige koje im ne donose gotovo ništa.

– Da, tako je – odvratih, uzdahnuvši. – Međutim, Robert ne pripada među takve pisce – htjedoh spomenuti kratke priče, to bi bilo pošteno. Ali nekako ne mogu pri-

čati o njima, osjećam se nagom ako drugima govorim o njima. Kao da potanko opisujem kako je Robert spretan u krevetu. – Jednostavno, on nije stvoren za romanopisca. Odviše usporava radnju, ubacuje suvišne pojedinosti... hoću reći, pogrešne pojedinosti... i govori maglovito dva puta umjesto jasno jedanput. Ukratko, »Skitnicu« nije trebalo objaviti.

– Stroga je kao kritičar, ha? – reče Paul, pogledavši Christine. – Ne bih joj htio biti momak.

Uzrujala sam se zato što sam morala pričati i razmišljati o Robertu, pa izgubih vlast nad sobom.

– A, razumijem – rekoh. – Smatraš da to govorim zlobno zato što smo oboje pisci. Ti smiješ kazati da ti se ne sviđa knjiga, ali ja moram glumiti da je dobra zato što... – oklijevala sam. Riječ »ljubav« čini mi se odviše osobnom a da bih je upotrebljavala pred svima, radije bih se svukla na javnom mjestu. Mnogo radije. – Zato što spavam s autorom – dovrših ljutito. Kad god se osjetim ranjivom, razljutim se.

– Oprosti – reče blago Paul, no glas mu je odudarao od izraza tvrdih plavih očiju.

Očekivala sam da će Christine zbuniti moja neugladenost, kao što je zbunila Paula. Čekala sam kaznu, znajući da će biti opravdana. Međutim, ona me iznenadi majčinskom brigom i toplinom. Ustane, priđe i stisne mi rame.

– Dušo moja – reče mi – očito ti nedostaje. Nisam te smjela ispitivati o njemu.

Njezin me se postupak duboko dojmio. Teško je pokazati nježnost prema nekomu pred trećom osobom, a još je dvostruko teže zagrliti prijateljcu pred mužem. Vjerojatno je ljubav utroje moguća jedino između roditelja i djeteta. Sjetih se tada da me k Christine privukla baš ta njezina sposobnost da dopre do ljudi. Ona posjeduje čudesnu toplinu koja svladava ustaljenu krutost.

– Ja sam grozna prostakuša, to je očito – rekoh i svi se nasmijasmo. Odlučih okajati svoj grijeh. – Idem gore, donijet ću bocu i svi ćemo se napiti. Imam u kovčegu viskija. Volite li viski?

Da, vole ga, rekoše, ali nije potrebno da otvaram viski. Paul ionako mora otići u trgovinu.

– Pa, neka ide – rekoh, dižući se. Najednom sam bila vrlo vesela. Previše bijelog vina počelo je neopazice djelovati na mene. – Ja ga ne zaustavljam. Neka donese sve što želi, pa ćemo proslaviti ovu zgodu.

– Oh – izusti Christine – kao u stara vremena! Idem skuhati večeru dok još mogu stajati na nogama.

Nestane u kuhinji, Paul ode u trgovinu, a ja u spavaću sobu, gdje sam, ne žureći, potražila viski i polako brojila do sto, kako bih se smirila.

Paul je donio pivo i vino a Christine je pripremila izvrsne odreske, pa smo svi troje razgovarali vrlo glasno i prijateljski o zajedničkim znancima iz studentskih dana, o navikama nekih učenika i nastavnika iz Paulove škole i o zabavnoj strani roditeljstva koja nadmašuje sve teškoće. Taj je razgovor potrajao sve do ponoći, a onda Paul i Christine napomenuše da ćemo se ujutro kajati, ako odmah ne odemo na spavanje, jer se djeca uvijek bude u šest. Odmah sam nam natočila još viskija, braneći

se već u mislima od tako grubog buđenja, pa smo nastavili razgovarati još jedan sat, ali već mnogo mirnije, opuštenije. Promatrala sam ih i razmišljala o njima, zadovoljna tom večeri, ali i osjećajući se prevarenom, jer bih, da sam provela veče sama bilo sa Christine, bilo s Paulom, svakako upoznala sugovornika, uspostavila bih vezu. U jedan odosmo na spavanje.

V

Najvažnija je veza, mislila sam dok sam pijano teturala po sobi. Kad bih mogla birati, najradije bih provela život u vlaku bez hodnika, sama u odjeljku sa suputnikom koji bi se mijenjao na svakoj stanici. Međutim, sada mi je najvažnije da pronađem spavaćicu, mislila sam. Da imam barem toliko pameti koliko je ima buha (zašto baš buha?), bila bih raspremila stvari čim sam doputovala, znajući da ću, po svoj prilici, biti pijana u vrijeme lijeganja u krevet. Završit ću kao alkoholičarka. U kakvu mi je već stanju jetra? Ah, dajem sve za jednu spavaćicu. Evo je. Divno! Obuci je! O, kako je hladno u ovoj sobi! Dabome, električna grijalica ne može nadomjestiti centralno grijanje i električnu plahtu... Oho, u krevetu je termofor! Dobro će mi doći. Svaka sitnica pomaže.

Kako li je tiho! Da sam trijezna, vjerojatno bih cijelu noć ležala budna. Nema prometa, ničega. Ne lupaju vrata, ne prolaze automobili, ne dovikuju se ljudi prije spavanja. Kako oni mogu to podnijeti? A ujutro će, mogu se kladiti, iz sveg glasa kričati ptice. Ako me ne probude ptice, probudit će me djeca. Nema sumnje. Napomenuli su mi već da se bude u šest. Upozorili su me. U šest. Nije moguće. Kako se mogu probuditi tako rano? Kladim se da se Peter i ja nismo nikad budili u šest. Ne sjećam se. Budući da su nam roditelji bili noćne ptice, zacijelo se nismo budili u rane sate. Majka me lijepo odvraćala od dolaska ovamo. »Zlato, poludjet ćeš ondje. Pa to ti je Essex, ne zaboravi!« Pametno me opominjala. Ah, kako su mi noge hladne! Termofor je već mlak. Doduše, što sam drugo mogla i očekivati? U krevetu je cijelo veče. Sva sreća što imam dugačku kosu. Barem mi je vrat topao. I Christine je prije imala dugačku kosu. Sada joj je odrezana, zataknuta iza ušiju, raščupana. Jadnice moja, kako se sve promijenilo! Očekivala si koncertne turneje, cvijeće, pljesak, crne baršunaste haljine. Kad budemo slavne, govorile smo. Kad budemo slavne...

VI

Jutro je bilo strašno, baš onakvo kakvo sam očekivala.

– Slutila sam da si budna – reče Christine kad mi je donijela čaj. – Tko bi mogao spavati uz ovakvu buku u kući?!

Bilo je osam sati i već dva sata sam ležala u krevetu pokušavajući uvjeriti sebe da još spavam ili da ću ponovo zaspati ako budem mirna, dok je dojenče vrištalo a dvogodišnjak uporno toptao penjući se uz stepenice i silazeći niz njih. Prije ustajanja sam morala zatražiti od Christine aspirin, a vani su mi se ptice rugale kao što sam i očekivala.

Šminkala sam se pol sata, jer su mi se tresle ruke. Šminkanje mi je,

kao i uvijek, bilo ugodno. Gledajući kako mi šminka postepeno prekriva blijedu, žutu, pjegavu kožu obilježenu mamurlukom, zahvaljivala sam suvremenoj znanosti i svim onim marljivim kemičarima koji se koriste svojim znanjem za prerušavanje žena umjesto za spašavanje ljudskog roda. Zapravo mi je sasvim svejedno spašavaju li me od raka ili ružnoće.

– Izgledaš divno! – razveseli me Christine kad sam se napokon pojavila u kuhinji.

– Nipošto se ne osjećam divno – spustih se na stolicu i zastenjah. – Ne smijete mi to više dopustiti.

– Što? – ona se osmjehne vedro, još u kućnoj haljini, nenašminkana.

Nastavi trpati žlicom nešto odvratno u usta dojenčeta, a dvogodišnjak joj se igrao oko nogu teretnjakom i kockama.

– Zadržala sam nas noćas predugo. I previše sam popila – rekoh.

– Svi smo krivi – dojenče ispljune hranu, koja padne na oprsnjak i pridruži se drugim, starijim mrljama. Christine mu obriše usta i ponovo napuni žlicu. – Ipak, isplatilo se.

– Sada mi se čini da se nije isplatilo – nisam smjela naglo okrenuti glavu ni na jednu stranu.

– O, jadnice, zar se osjećaš grozno? Možda si popila malo više nego mi.

– Nesumnjivo sam popila više. Uvijek pijem više. Više nego itko drugi. To je užasno, znaš, Christine. Bilo bi sve u redu da sam muško, ali budući da nisam, užasno je.

– Zašto?

– Pa pijani su muškarci, nekako, društveno prihvatljiviji, nije li tako? A pijane žene društvo ne prihvaća. One su odvratne. Pijandure. Upropastit ću predodžbu o sebi i svoj izgled, što je još važnije. Prerano ću ostarjeti.

– Zašto onda piješ? – zapita mirno Christine.

– Hm, zašto? Vjerojatno samo zato što mi se sviđa okus pića. Ne sviđa mi se pijanstvo, gadno se osjećam kad sam pijana i mrzak mi je mamurluk, ali nikad se na vrijeme ne sjetim posljedica. Pijem i pijem, po svoj prilici samo zato što mi se sviđa okus. Kad bi mogli napraviti kokakolu s okusom viskija, sve bi bilo u redu.

– Ja mislim da si ti i ovako u redu – odvrati Christine i nasmije se. – Popij kave, na štednjaku je. Pripremit ću doručak čim nahranim Simona.

Donekle me zbuni spoznaja da dojenče ima ime. Nalikovalo mi je na bezimeno, pohlepno, nemoćno biće. No narast će i pretvoriti se u odraslu osobu nalik na svoje roditelje. Svi smo tako počeli. Upitah se kako se zove drugo dijete. Znala sam da bih se morala sjećati imena. Dobila sam obavijest o njegovu rođenju, o imenu i težini, sve one uobičajene podatke koji se guraju pod nos širokom krugu znanaca, a zanimaju samo najbližu rodbinu.

– Paul je već otišao? – zapitah, nalijevajući crnu kavu.

– O, da, odavno. Ovog tjedna radi rano. Oh, dušo... – obrati se Christine dvogodišnjaku, koji je, uglavnom zato što se zabuljio u mene, natrpao previše kocaka na teretnjak, pa se cijela hrpa prevrnula. Zacmizdrio je ljutito, pogotovu kad je Christine kleknula kako bi mu pomogla. – Daj, mama će ti to složiti – najednom, ustanovivši da mu više nije u ustima

puna žlica, dojenče iznenađeno zaplače. Znala sam da bi trebalo da nešto poduzmem. Što? Razmišljala sa. Otvoreno priznah sebi poraz, kukavičluk, nesposobnost i pridavanje veće važnosti bluzi od džerseja i hlačama, potpuno novima. Popih još kave, preziruć sama sebe. – Oh, sada se i on rasplakao – reče Christine, neobično vedro podnoseći sve to. – Znaš, čini mi se da nikad ne plaču odvojeno. To je nekakva urota. Ili je potpuno mirno, ili je u kući pakao. Čini mi se kao da imam blizance, samo što sam malo predahnula između njihova rođenja. Dobro, dušo, odmah ćeš dobiti papicu.

– Trebalo bi da ti pomognem – rekoh, svjesna krivnje i tražeći oprost grijeha a Christine mi ga dade široke ruke.

– Ma ni govora! Kako bih se snašla da nisi tu? Ovako mi je svakog dana. Samo budi i dalje lijepa i pričaj sa mnom, to mi je najvažnije.

Bila sam joj duboko zahvalna. Pogledah je vrlo nježno. Ljudi su često popustljivi prema meni, a to, bez sumnje, šteti mom karakteru, kao što slatki kolačići štete vitkosti.

– Zašto ne potražiš neku djevojku koja bi ti pomogla čuvati djecu? Ima u Engleskoj mnogo studentica koje su došle ovamo da nauče jezik i izdržavaju se radeći po kućama – rekoh, kao da ću, predloživši rješenje, skinuti sa sebe odgovornost.

– Koja bi htjela živjeti ovdje? – odvrati Christine. – Meni je dobro, ali djevojke iz inozemstva žele biti u Londonu.

– Da, tako je – složih se kolebljivo. – A tebi je dobro?

– Što?

– Tebi se sviđa život ovdje?

– Budući da ne mogu biti u Londonu, svejedno mi je gdje sam – slegne ramenima. – Ne mogu birati, pa se moram pomiriti sa stanjem.

Uznemirih se. Mrsko mi je kad se netko s nečim mora pomiriti, a što hrabrije to podnosi, ja sam gnjevnija. Želim da svima bude uvijek što bolje, osobito mojim prijateljima. Dabome, ako se ne traži nikakva žrtva od mene. Nezgodno je što sebe tako dobro poznajem.

– Zašto? – rekoh. – Zašto ne možeš birati? Paul bi mogao raditi kao nastavnik bilo gdje.

Christine se osmjehne. Već sam se navikla na taj smiješak. Vidjela sam ga jučer nekoliko puta. Činilo mi se da mi zaista govori ovo: ne razumiješ još, ali ću ti objasniti, zaista nije tako loše kao što misliš, jer sam to već prihvatila.

– Da, teoretski bi mogao – odgovori Christine. – Međutim, postoje dvije-tri zapreke. Ako se ne varam, objasnila sam ti ih u pismu.

– Nisi – rekoh. – Inače bih se sjetila.

– Vjerojatno sam u početku bila odviše srdita a da bih to pričala bilo komu – odvrati ona. – A poslije mi se to nije činilo tako važnim da bih pisala. Dakle postoje dvije zapreke. Prva je ova kuća. Kupili smo je jeftino, no bila je stara i trebalo ju je modernizirati, a nismo mogli dobiti dovoljno velik zajam na Paulovu plaću. Uostalom, nismo imali ni polog. Stoga nam je novac pozajmila Paulova majka. Znaš da je ona udovica? – kad sam kimnula, nastavi: – Dakle, uzeli smo cijelu njezinu ušteđevinu. Sada joj vraćamo novac uz onakve kamate kakve bi dobila da ga je uložila negdje drugdje. Post-

upila je vrlo lijepo – doda tako automatski kao da prisiljava sebe da to izgovori kad god priča o zajmu.

– Vrlo lijepo – složih se.

– A htjela nam je pozajmiti novac bez kamata – reče brzo Christine, gotovo kao da se brani – ali Paul... mislim, oboje smo smatrali da to ne bi bilo pošteno. Zapravo, nismo htjeli prihvatiti zajam a da ne plaćamo kamate. Samo, moramo joj vratiti dug za deset godina, jer joj je ... ovaj... pedeset pet godina. Dakle, premda smo jeftino kupili kuću i za deset godina više nećemo imati duga – pobjedonosno se osmehne – zasad smo bez novca.

– Da, mogu zamisliti. Dakako. A koja je druga zapreka?

Ona uzdahne, prilično teško.

– Ma nije riječ ni o čemu osobitom – reče. Međutim, nije izgledala tako kao da je posrijedi nešto nevažno. – Paul radi u svojoj nekadašnjoj školi.

– Nisam to znala. Zašto se vratio u nju?

– Pa vjerojatno opet, donekle, zbog majke... ona rado posjećuje djecu... ali ne znam, možda bi se vratio i da nema majke, možda bi došao zbog Jenkinsa.

– Jenkinsa? – upitah.

– Školskog ravnatelja. On je predavao Paulu, pa ga Paul posebno poštuje. Uvjeren je da mu je baš Jenkins omogućio da se upiše na fakultet. Znam, to je besmislica, jer bi se Paul svakako upisao, no utuvio je sebi u glavu da je Jenkins izvanredan nastavnik i da bi od njega mogao mnogo naučiti. S druge strane, čeka da on umre.

– O, baš zgodno – rekoh. – Znaš li kako će dugo morati čekati?

Ona se nasmije nervozno, kao i većina ljudi kad se razgovara o nekoj ozbiljnoj temi.

– Pa sad, ne čeka on željno njegovu smrt. Hoću reći, bit će mu žao kad Jenkins umre, zaista će se ražalostiti. Donekle se i bojim tog događaja. No istina je, dobit će Jenkinsovo mjesto barem je prilično siguran u to. Dabome, škola će objaviti oglas, ali to je puka formalnost. Da, nesumnjivo će mu pripasti taj položaj. Jenkins ga već priprema za novu dužnost.

– Koliko je godina Jenkinsu?

– Točno pedeset pet, a zdrav je kao riba.

Pogledasmo se i prasnusmo u smijeh.

– Ne biste li mu – rekoh – mogli podmetnuti nogu na stepeništu ili ga ukloniti nekako drukčije? Zar ne bi mogao biti pristojan i povući se u mirovinu?

Christine se smijala dok nije morala obrisati oči. Opazih da je njezina histerija odraz prijašnje napetosti.

– Mogao bi – proizbori napokon – ali neće. Zašto bi?

Pitala sam se koliko smijem prigovarati. Muževe i rodbinu njihovi najbliži i najdraži mogu psovati koliko god hoće, ali ako se napadima brzopleto pridruži netko sa strane, makar i prijatelj, brzo će izvući kraći kraj.

– Znači, Paul se potpuno pomirio sa čekanjem? – natuknuh oprezno.

– Da, pomirio se. Potpuno.

– Čekat će gotovo deset godina – nastavih, izvrgavajući se opasnosti.

– Da, deset godina – odgovori ona.

– Za to bi vrijeme mogao, po svoj prilici, postati upravitelj i u nekoj drugoj školi.

– Dakako, mogao bi – ona skrene pogled u stranu. – Smatraju ga vrlo dobrim nastavnikom.

– Dakako, uvjerena sam u to. Dakle za deset ćete godina isplatiti dug za kuću.

– Tako je – reče ona veselo i naglo ustane. – Bit ćemo bogati. Kad navršim trideset šest godina, bit ću bogata.

VII

Zbog svega toga bila sam uveče prilično loše volje. Sjedila sam sama s Paulom, koji je opet imao zadatak da »zabavlja Alexu«. Nije mu, čini se, ni za trenutak palo na pamet da bi on mogao spremiti djecu na spavanje i pustiti Christine da razgovara sa mnom, iako je u toku dana provodio vrlo malo vremena sa sinovima i nipošto se nije, radeći u školi, mogao umoriti više nego Christine kod kuće.

Dok smo sjedili i pijuckali bijelo vino, ogorčeno sam razmišljala o nepravdama u životu. Kad sam napisala »Zlaćanu djevojku sa srebrnom žlicom« i razljutila mnoge, htjela sam pokazati da nemaju samo odabrani, posebno nadareni, poput Christine i mene, pravo na uspjeh, već da život može biti raznolikiji, bogatiji i uzbudljiviji i za prosječne ljude. Zaprepaštena sam kad god vidim malodušnost i prihvaćanje lošijeg života nego što bi se mogao postići. Treba uvijek težiti za boljim, a čak i neuspjeh može biti divan. A, evo, Christine je protjerana u zabit, opterećena djecom, lišena glazbe i siromašna. Založila je svoj život da bi sa trideset šest godina dobila, možda, udobnosti. Morat će se punih deset godina patiti za tu sićušnu nagradu. To nije pošteno. Nije ni podnošljivo.

Paul je držao u rukama moje knjige, neprestano ih okretao i pregledavao.

– Koju da pročitam? – upita. – Budući da si sada ovdje, treba da pročitam neku od njih. Koja je najbolja? – hladno mi se osmjehne, a plave su mu oči bile neprijateljske.

– Na to ti mogu lako odgovoriti – odvratih mu, smiješeći se. – Koje ti je dijete najmilije?

– Aha! Znači, tako je to.

Promatrala sam njegove šake na mojim knjigama i htjela mu ih istrgnuti prije nego što im naudi. Osjećala sam se kao da gledam nekoga kako gladi mače, a znam da bi ga najradije zadavio.

– Zar ti se nikad ne čini da propuštaš pravi život? – upita on.

– A tebi se čini da propuštam? Mislim da je rad dovoljno stvaran, nije li tako? Čini li se tebi da je tvoja škola nestvarna? Predaješ učenicima umjesto da živiš?

– Ja imam posla sa živim ljudima, sa stvarnošću – netremice me promatrao, još okrećući knjige. – A ti pišeš izmišljotine. Ili je, možda, posrijedi autobiografija?

Vrlo jasno sam naslutila kamo vodi razgovor. Zanimalo ga je, zapravo, koliko sam sebe unijela u knjige, isplati li ih se pročitati kako bi doznao ponešto o meni.

– Ne, nije to autobiografija. Barem ne sasvim. Nipošto. To je mješavina. Ne mogu ti objasniti.

– Baš šteta – odvrati on. – To pitanje zanima sve nestručnjake, a ovo mi je bila možda jedina prilika da ga izreknem. Rijeko susrećem pisce – izrazom lica kao da je htio kazati: na svu sreću.

– Mogu ti ispričati kako radi Erin – rekoh, želeći što prije skre-

nuti razgovor sa sebe. – Zacijelo si čuo za nju... Erin Gould.

– A, da, čini mi se da jesam. Doduše, rijetko čitam romane.

– Ako čitaš ugledne novine, »The Times« ili »The Observer«, onda si vjerojatno vidio Erinino ime. Ona je, nema sumnje, najbolja književnica ispod trideset godina u Engleskoj.

– Bolja i od tebe? – Paul podigne obrve.

– Dakako, bolja i od mene. Sasvim mi je jasno koliko vrijedim.

– Zaista? Iznenađen sam – počne čitati na reklamnom omotu knjige o mojoj izvanrednoj darovitosti.

– To je reklama – napomenuh kad je zastao kako bi predahnuo. – Čitaš reklamu, kažem ti.

– Pa što onda? – doimao se iznenađeno. – Nisi ti napisala taj tekst na omotu, je li?

– Nisam. Doduše, i to se ponekad događa. Ali nema svrhe čitati to. Vjeruj mi, to ne znači ništa. Moraju pisati tako da bi opravdali objavljivanje, pogotovu kad je riječ o prvom romanu.

– »'Unutrašnji svijet' označava početak jedne uzbudljive karijere« – čitao je naglas. – »Alexa King nije običan početnik, već sjajan i originalan romanopisac te je pred njom blistava budućnost...«

– Očito ne može biti iza mene – rekoh srdito.

Nisam naročito sklona svom prvom izdavaču. Zahvalna sam mu samo zato što mi je omogućio objavljivanje prve knjige, doduše, zaradio je na meni.

– Zar ti to nije udarilo u glavu? – upita on zainteresirano.

– Kako bi mi mogla udariti u glavu obična reklama?! – odgovorih, nadajući se da ne govori tako ograničeno i u razredu, inače jao njegovim učenicima. – Zar ti uistinu vjeruješ u sve ono što možeš pročitati, recimo, u reklami o jajima?

Pogledao me sumnjičavo kao da želi kazati: »Ipak, ti shvaćaš svoj posao mnogo ozbiljnije.« Dakako, imao je pravo. Tada okrene poleđinu »Zlaćane djevojke« i počne čitati kritiku »Unutrašnjeg svijeta« koju je objavio »Sunday Telegraph«, kritiku kojom se najviše ponosim.

– Dakle, tako – reče kad ju je pročitao. – Što misliš o tom tekstu?

– Lijep je, dabome – odgovorih ukočeno.

Nipošto mu nisam htjela odati što me najviše obradovalo. Ujutro me, pošto smo prvi put spavali zajedno, pozvao telefon Robert i nije me upitao: »kada bismo se mogli ponovo sastati?« niti: »Jesam li ostavio kod tebe upaljač«? niti me upozorio: »Ne reci ništa mojoj ženi!« (doduše, nema je), niti mi se ispričao što me zove u osam ujutro, iako je otišao od mene u tri u noći i odnio u džepu »Zlaćanu djevojku«, nego mi je jednostavno rekao: »Mala, ti pišeš vraški dobro, bogamu!« Ta mi se rečenica, čini mi se katkad, usjekla u čulno pamćenje dublje nego bilo koji orgazam i kad ostarim, grijat ću se njome.

– Onda, slažeš li se s tom kritikom? – zapita Paul.

Otrgnuh se od Roberta. Uspjela sam se nasmijati, a smijeh je kod mene nadomjestak za skromnost.

– Ako se u novinama pojavi drukčija kritika, ako napišu da je knjiga glupa, onda pisac smatra kritičare ludima – rekoh. – Barem pokušava uvjeriti sebe u to.

Ovaj piše lijepo i povoljno o meni, pa se slažem s njim. Zapravo – nastavih, pitajući se zašto mu toliko objašnjavam (zar zato što je Christinin muž, zato što je seksi, zato što sam tašta?), jer oni koji ne pišu ionako ne mogu razumjeti, a piscima ne treba ništa objašnjavati – kritike i nisu bitne. Dakako, ugodno je pročitati povoljnu ocjenu, svaki je pisac zahvalan zbog nje i nada se da će mu ona pomoći u prodaji knjiga, ali to je sve. Ovaj kritičar nije pisac. Dakle ocjena nije osobito važna. Uglavnom, nije važna kao mišljenje nekog pisca.

– Poput Erin Gould?

– Da, tako je – Erin mi je, kad je pročitala »Vjenčanje subotom«, poslala pismo i pohvalila me, ali mu nisam htjela ni to otkriti.

– Doista misliš da je bolja od tebe?

Naslutila sam što ga muči: uvjeren da veoma cijenim sebe, nikako nije mogao shvatiti da još više cijenim nekoga drugog.

– Dabome – odgovorih nestrpljivo. – Zar nisi pročitao nijedno njezino djelo? – dakako, nije ništa pročitao, samo je čuo za nju, što može značiti svašta i vjerojatno ne znači ništa. – Trebalo bi da pročitaš.

– Dobro, možda ću pročitati – obeća on, a znala sam da neće. – Vrijeme je da popijemo još jednu čašicu.

Međutim, u trenutku kad je posegnuo za bocom, ušla je Christine s djecom i ponovio se uobičajeni postupak prije spavanja. Gledajući taj prizor, posebno sam se usredotočila na Paula. Nekako mi se činilo da njegovo raspitivanje o mom radu i pogledima ne potječe iz puke glupe radoznalosti.

Sutradan ujutro mi je Christine, kad je opet hranila dojenče, predočila objašnjenje.

– Znaš, čini mi se da ti Paul zavidi, Alexa – rekla mi je sasvim nehajno. – Oduvijek želi pisati.

Začudih se što mi ona, njegova žena, tako neoprezno i bez oklijevanja otkriva ono što bi on htio, po svoj prilici, zatajiti preda mnom. Jer pisci su rijetko širokogrudni prema nadobudnim amaterima. Takvi se nesuđeni pisci mogu sresti često, posvuda. Prava su pokora. Zanovijetaju svojim tvrdnjama: »I ja bih mogao napisati knjigu, samo da imam vremena.« Budući da se služe riječima u govoru, vjeruju da svatko može i pisati, žele slavu bez znoja. Kako se nikad nisu iskušali na tom polju, ni pojma nemaju o našem strahu da ćemo jednog dana, kad se probudimo, ustanoviti da smo izgubili svoju darovitost. Svi nadareni su neizbježno skrušeni i uplašeni i ne usuđuju se razmišljati o svojim neobičnim sposobnostima. Te su sposobnosti za njih poput nekakve čudne biljke koja može rasti samo u mraku ili poput podzemnih zidnih slikarija koje propadaju ako se izlože svjetlu. No druga je strana skrušenosti oholost, pa posjedujemo i nju. Znamo, često od ranog djetinjstva, da smo izuzetni, poput gubavaca ili vidovnjaka. Nismo poput ostalih. Stoga nas početnici, tvrdeći da bi mogli biti poput nas, ugrožavaju i izražavaju našu najdublju bojazan: da bismo mogli biti poput njih. Podsjećaju nas na usku stazu kojom kročimo.

VIII

Dani su nalikovali jedni na druge, pa se obnovio moj stari strah od stalne kolotečine. Moj vlastiti ustaljeni dnevni red, u skladu s poslom, nešto je drugo, a budući da je moj, mogu ga u svako doba promijeniti zbog nekih ljudi, ljubavi ili spavanja. No tuđi dnevni red sputava poput luđačke košulje. Počela sam se gušiti.

Budile smo se rano, na silu, i doručkovale s djecom. Gledala sam Christine kako radi: prala je, glačala, čistila i kuhala. Zapanjila me spoznaja koliko truda ulaže u održavanje kuće, svih onih beživotnih stvari u njoj. Bila je temeljita. Kao da je onu energiju koju je nekoć ulagala u učenje i glazbene ljestvice trošila sada na brisanje prašine i laštenje drveta. Možda je samo nastojala dokazati da se naglo oporavila.

– Zaista se osjećam bolje – rekla bi mi pokatkad. – Mislim, otkad si ti došla. Divno je što mogu razgovarati s nekim.

Ručak je uvijek trajao dugo i bio prava gnjavaža. Postala sam vitkija, jer mi je oslabio apetit (gledajući djecu kako jedu, i najprožderljiviji bi sladokusac počeo postiti). Nakon objeda bismo se pripremile za šetnju. Budući da je kuća bila kilometrima daleko od civilizacije, i odlazak u trgovinu bio je već pravi izlet. Uostalom, trebalo je da se djeca nadišu svježeg zraka i razgibaju.

Strpavši dojenče u kolica i vodeći dvogodišnjeg dječačića, zaputile bismo se vrlo sporo blatnim puteljcima. Dakako, do Maldena i Chelmsforda vozio je autobus, no ili bi upravo otišao, ili bi po voznom redu stizao tek za pol sata. Osim toga, u autobus se nisu smjela ukrcati kolica. Stoga bismo se pješice zaputile u selo. Činilo mi se da je daleko poput Mjeseca. Podsjećala sam sebe da u Londonu nakon višesatnog sjednja za pisaćim strojem svakog dana propješačim kilometre i kilometre, kroz Kensington, Chelsea, Knightsbridge, i da se oduševljavam balkonima, trgovima s rascvjetalim trešnjama i jabukama i uređenim tratinama. Ovdje mi je svaki korak bio naporan. Duž putova se protezala beskrajna živica. Svaki čas bismo se zaustavljale zato što su djeca otkrivala nešto zanimljivo, lišće ili grančice.

U selu je postojalo samo pet-šest trgovinica u kojima se moglo nabaviti najpotrebnije. Izuzevši pustinjake poput Christine, kupci su dolazili iz novih stambenih zgrada što sam ih mogla vidjeti kroz svoj prozor. Većina je žena bila bogatija od Christine, jer su im se muževi bavili unosnijim zanimanjima nego što je nastavnički posao.

– Jesi li se ovdje sprijateljila s kim? – zapitah Christine, sluteći da nije i čak se nadajući niječnu odgovoru, ne zbog okrutnosti ili sebičnosti, već zato što nisam mogla podnijeti pomisao da se izjednačila s takvom okolinom.

Ona zatrese glavom.

– Pokušala sam, pila sam sa susjedama kavu prije podne, ali se iz toga nije ništa rodilo. Ljubazne su, nema sumnje, no pokazalo se da nemamo ništa zajedničko čim smo iscrpile temu o dječjoj hrani i pelenama – ugrize se za usnu i zahihoće tako da bih je najradije zagrlila. Najednom se činila vrlo mladom. – Ah, nije tako strašno. Međutim, u razgovoru se kad-tad spomene prošlost. Tada sam se osje-

ćala donekle kao čudak. Mislim, bavila sam se glazbom... – raširi ruke. – Moje se sviranje čini neobičnim, nastranim, jer su sve one ili tajnice, ili medicinske sestre. U očima im se vidi misao: »Ah, ona ima umjetničke sklonosti i osebujna je.«

– Pa to je istina – rekoh nježno.

– Možda – odgovori Christine i slegne ramenima. Vraćale smo se kući strpavši kupljenu robu u pregradu ispod kolica. – Znaš što ponekad želim više od svega? Nekakav stančić usred Londona. Ni kuću ni raskošan stan poput tvoga, nego običan sobičak. Jeftin i ružan stančić u kojem bih morala vodu za kuhanje donositi iz kupaonice u kojem bi, kad god bih htjela oprati salatu, netko bio pod tušem. Htjela bih živjeti u kući u kojoj se ljudi neprestano susreću na stepeništu zato što je telefon u prizemlju i u kojoj svatko čuje kad se netko rasplače. Plačeš satima u svojoj sobi, ali znaš da ćeš to preboljeti, a prozori su otvoreni jer je ljeto i čuješ tude radije. Ili je zima, pa moraš posuditi šiling za plin i kad zaviriš u tuđu sobu, vidiš da je u njoj još veći nered nego u tvojoj. Eto, puke krajnosti – reče ona. Zapazih joj u očima svjetlucave suze od srdžbe.

– Baš to želim opet. Krajnosti. Možda je uzrok svemu mladost?

IX

U nedjelju je došla Paulova majka. Ugodno sam se iznenadila. Opterećena kao i obično predrasudama, očekivala sam nekakvo čudovište. Međutim, ona je bila blijeda i uljudna, žustra i u svako doba spremna da pomogne Christine, koja je pošto-poto nastojala da sama obavi sve poslove. Neprestano ju je zvala »dušo«. A Christine je uporno izbjegavala da nju nazove bilo kako, gledajući je ravno u lice i tako joj pokazujući da se obraća baš njoj, osim dva puta kad joj je morala doviknuti iz druge prostorije: zapazila sam joj u glasu napet prizvuk kad je izrekla riječ »majka« i pitala sam se bih li ikada tako mogla zvati neku stranu ženu.

Gospođa Davies mi je sjedila sučelice i uglavnom se, na Christinin nagovor, igrala s djecom. Očito su je voljela i spretno je s njima izlazila nakraj. Držala je dojenče u krilu a dvogodišnjak joj se igrao kraj nogu. Uspijevala je njihov razgovor, meni nerazumljiv, prevesti gotovo kao i roditelji i jasno se vidjelo da su njezini posjeti svakog tjedna radostan događaj. Pitala sam se smeta li to Christine. Gospođa Davies se, kao i Paul, samo igrala s djecom, a Christine je morala raditi. Stoga su se oboje lako mogli posvetiti djeci i biti zabavni.

– Dakle vi ste Alexa – pronađe gospođa Davies vremena da mi se obrati. – Mnogo sam čula o vama. Christine mi je posudila vaše knjige.

– Da? – prozborih. Što sam joj drugo mogla reći?

– Mogu vam kazati, vrlo su zanimljive. Prilično... moderne, no dobro napisane. Christine mi kaže da su vam jednu od njih otkupili za film. To vam je, bez sumnje, veoma drago.

– Da, otkupili su je, ali se čini da neće snimiti film. Drže je u ladici.

– O, to je veliko razočaranje – ona se namršti. – Baš mi je žao. Ipak, možda će je snimiti poslije.

– Otkupili su pravo za još jednu knjigu – umiješa se Christine, upravo ušavši.

Osjećala sam se već prilično neugodno zato što me toliko hvali.

– O, to je vrlo zanimljivo! – reče gospođa Davies. – Je li, Paule? Uspjeli ste, dušo.

– Da – složi se Paul, smiješeći se široko i, čini mi se, zlobno. – Ona je pametna glavica, nije li tako, majko? Ne čudim se što se Chris toliko ponosi njome.

Pustila sam ih da misle što hoće.

Dok smo pili čaj, prisjetila sam se djetinjstva, zbog kolačića i ugođaja. Christine je govorila vrlo malo, zauzeta hranjenjem jednog djeteta i nadziranjem ponašanja drugog za stolom, a kad god bi se obratila svekrvi, govorila bi učtivo i ograničeno srdačno. Vidjevši da smo se svi okupili oko stola, gospođa Davies zaključi da je sada baš prava prilika da zatraži od Paula savjet u vezi sa svojim teškoćama, jer je on jedini muškarac u kući.

– Na žalost, Paule, napustio me novi vrtlar – reče ona kolebljivo. – Kao što znaš, zaposlila sam ga pokusno na mjesec dana, ali je izdržao samo dva tjedna. Porječkali smo se zbog sađenja nekih biljaka, bila je to nevažna prepirka, no sutradan mi je kazao da više neće raditi kod mene. Ljudi su čudni.

– Ne brini se zbog toga, majko. Doći ću jedne večeri i uraditi sve što treba – reče spremno Paul. Ne pogleda Christine.

– Eh, to bi bilo lijepo – gospođa Davies uzdahne – samo ako nisi potreban Christine. Znam koliko si zauzet ispravljanjem zadaća, a u kući se uvijek nađe svakakvih sitnih poslova.

– Ma nisam potreban Chris – prozbori veselo Paul. – Nije li tako, ljubavi?

Christine se osmjehne i počne hraniti dojenče tako ubrzano da se umalo zagrcnulo.

– Dakako – potvrdi. – Prijat će ti svjež zrak. Istjerat ćeš kredu iz pluća.

– Rado bih to uradila sama – reče gospođa Davies – ali ne mogu zbog leđa – okrene se prema meni, smiješeći se sjetno. – Gadno je kad prođe mladost i više se štošta ne može. Uživala sam u uređivanju vrta, no više se ne smijem saginjati. Ljutim se zbog toga, jer nerado tražim usluge, čak i od Paula – kad ga je pogledala, zapazila sam joj u očima tako upadljiv majčinski ponos i ljubav kakve sam vidjela samo na Christininu licu kad je kupala djecu ili ih spremala na spavanje.

– Ne budi čudna, majko – reče Paul. – Znaš da uživam u tome. Kako bi bilo da dođem sutra uveče?

Obradovah se zbog nade da ću sutrašnje veče provesti sama sa Christine.

– O, ako možeš, to bi bilo divno! – odahne gospođa Davies. – Pao bi mi kamen sa srca. No postoji još nešto – doda kolebljivo. – Žao mi je što ti dosađujem time, ali pogledaj, molim te, i slavinu u kupaonici.

– Zar se opet pokvarila? – upita Paul.

– Da, opet nešto nije u redu – Paulova se majka ponovo okrene prema meni i osmjehne se kao da se ispričava. – Pojma nemam o mehanici. Umijete li se vi snaći?

– Ne znam – odgovorih iskreno. – Nisam još provjerila.

– A, tako. Mislila sam da vi, suvremene mlade žene, sve to znate.

– Bez brige – prekine je Paul – popravit ću sutra uveče i slavinu. I uraditi sve što je potrebno. Vrlo rado.

Budući da je gospođa Davies postigla cilj, razgovor postepeno zamre. Popili smo čaj i Christine je počela skupljati šalice i tanjuriće sa stola.

– Čaj i kolačići bili su ti vrlo ukusni – prozbori gospođa Davies i nagne se natrag. – Ti sve pripremaš izvrsno, Christine – osmjehne se meni i posredno nastavi hvaljenje. – Znate, radujem se nedjeljnim dolascima ovamo. Oni su mi velik užitak.

– Ostani na večeri – reče odmah Christine i ja naslutih da mora ponuditi večeru svakog tjedna.

– A, ne dušo, mnogo ti hvala! Ne bih vam htjela više smetati – možda je i odgovor bio već uobičajen.

– Koješta! – umiješa se žustro Paul. – Dobro znaš da nam je ugodno tvoje društvo. Suviše te rijetko vidimo.

– Ah, vi ste vrlo ljubazni – gospođa Davies na trenutak zažmiri, pokazujući tjelesno uživanje kao da se sunča. – Međutim, imam posla kod kuće. Moram ići. Osim toga, Christine će uskoro morati spremiti djecu u krevet, nije li tako? – Da – počne tepati djeci – mamica će vas uskoro odnijeti u krevet, a bakica mora kući – dojenče nije, razumije se, dirnula ta obavijest, ali dvogodišnjak odmah, na bakino zadovoljstvo, zacmizdri buneći se. – Dobro, možda još nećete leći. Hoćete li najprije prošetati s bakicom kroz vrt? Da vas bakica odvede u vrt, ha? – prijedlog naiđe na dječje odobravanje. Gospođa Davies povisi glas i dovikne: – Smijem li, Christine? Smijem li odvesti djecu u vrt?

– Dakako. To bi bilo divno – odgovori Christine.

Pitala sam se jesam li samo ja zapazila napetost u njezinu glasu. Pridružih joj se u kuhinji. Gledale smo kroz prozor Paula i njegovu majku kako vode djecu puteljkom. Christine je neobično žustro prala posuđe.

– Vrlo je prijazna, je li? – reče, zveckajući tanjurima. – Tko bi je mogao mrziti?

X

Od sutrašnje sam večeri, u ponedjeljak, očekivala mnogo. Dosad sam vrlo rijetko bila sama sa Christine, i to samo na kratko vrijeme. Uvijek bi bio prisutan ili Paul, ili djeca. Premda sam uspjela prikupiti nekoliko zrnaca istine, na primjer onu pritajenu čežnju za običnim sobičkom u Londonu, nipošto još nisam mogla objasniti ono pismo kojim me pozvala k sebi. Jasno se vidjelo da voli djecu: ljubav joj je sjala na licu kad ih je hranila ili kupala, očitovala joj se u nježnosti ruku. Kao nagradu je dobivala njihove zagrljaje, osmijehe i šale. No što se tiče ostalog dijela njezina života, otkrila mi je samo nebitno: nesumnjivo poslije tri-četiri godine, nije zbog Paulova posla i kuće mogla najednom postati histerična. Vidjela sam da joj je klavir zatvoren, nijednom riječi nije spomenula glazbu. O njezinu životu s Paulom nisam doznala ništa važno.

Pitala sam se kaje li se zbog pisma. Možda se sada povlači, žaleći što je previše izbrbljala na papiru, jer je pismo, premda maglo-

vito, otkrilo žestoke osjećaje. Postala sam nestrpljiva. Provela sam kod nje već tjedan dana, gotovo sasvim zanemarivši svoj posao (a za njega je postojao određen rok), slušajući tišinu, djecu i ptice i vrlo sporo napredujući kod Christine. Ustanovila sam kakav joj je svakidašnji život. No nisam znala kako se osjeća. Morat će mi to reći.

Pažljivo sam pripremila plan. Tko zna kada će nam se ponovo pružiti prilika da same provedemo cijelo veče! Ne smijemo ga potratiti. Moram je natjerati da se raspriča. Stoga sam kupila nekoliko boca vina, smatrajući ga za nas prikladnijim od viskija. Čak sam se ponudila da skuham večeru, a Christine je, kao što sam i očekivala, prihvatila ponudu, jer zna kao i većina mojih prijateljica, da su moje ponude iskrene, da uistinu želim učiniti nešto ako to predložim. Kupila sam hranu i osjećala sve veće uzbuđenje. Robert ima potpuno pravo, premda to govori ogorčeno, kad tvrdi da sam uzbuđena očekivanjem večeri koju ću provesti s prijateljicom kao i očekivanjem spolnog općenja s njim. Odgovaram mu da su spolni odnos i razgovor podjednaki užici, pa se svaki, dok se uživa u njemu, čini većim od drugog, odnosno onaj kojeg sam dulje lišena čini mi se poželjnijim. Uglavnom, ta su dva užitka najvažniji poticaji u mom životu (a i u njegovu), jer iz njih izvire rad.

Djeca kao da su naslutila da je to veče izuzetno. Ona su to, nanjušila. Budući da je Paul otišao k majci i nije se igrao s njima kao inače, osvetila su se Christine i meni. Jedva jedvice smo ih strpale u krevet (dojenče je, nekako, uhvatilo bratovu poruku da se večeras mora, kud puklo da puklo, što dulje odupirati). Prepustila sam ih Christine i zavukla se u kihinju. Silno volim kuhanje zato što se rijetko bavim njime. Nije mi još dojadilo i pretvorilo se u nešto otrcano. Kuham jedanput ili najviše dva puta na tjedan, za svoje prijatelje, pa se tada vraški potrudim. Inače gladujem ili jedem u restoranu, ili odem k majci.

Kad se napokon vratila u kuhinju, Christine je bila zajapurena i raščupana, poprskana vodom u kojoj je okupala djecu. Čak joj je i kosa bila mokra. Sjela je za kuhinjski stol kao da je je gost.

– O, to jelo izgleda čarobno! – reče, gledajući gljive. – Luda si što se toliko mučiš.

– Zabavljam se – odvratih. – Večeras ne smiješ ništa raditi. Samo sjedi i čekaj da te poslužim.

– Prekrasno. Ipak, osjećam se čudno. Nisam navikla na to – protegne se. – Alexa, kako je Lucas? Htjela sam te već pitati što je s njom, ali svaki put zaboravim. Međutim, maloprije sam se vidjela gore u zrcalu i sjetila sam je se, dakako, kao suprotnosti.

– A, nemoj tako! – nasmijah se, no zaboli me istinitost njezina zapažanja. – Dobro je. Privremeno je u New Yorku i radi ondje kao manekena. Kazala sam joj da potraži Roberta to znači, dabome, da će njih dvoje spavati zajedno, no kako bi to vjerojatno ionako učinili, pametnije je da to sama predložim.

– Kako li je ona uvijek bila lijepa! – reče zavidno Christine. Lucas je tipična manekena, klasična plavokosa ljepotica dugačkih nogu. – Je li još onako lijepa? Vjerojatno jest.

– Da, lijepa je. Nedavno je doživjela još jedan pobačaj, ali ga je preboljela.

– Tako? – prozbori Christine. – Znaš, tek prije kratkog vremena sam spoznala da nikako ne bih mogla hotimice izvršiti pobačaj. Sjećam se kako smo nekoć nehajno pričale o pobačaju. Nisam ozbiljno razmišljala o njemu dok nisam izgubila dijete. Međutim, sada znam da ga nikako ne bih mogla izvršiti.

– Pa ni Lucas nije bila oduševljena – napomenuh – ali joj se činilo da nema drugog izlaza.

– Ne, ne, ne zamjeram joj – reče žurno Christine. – Vjerojatno je postupila pravilno – natoči sebi čašu vina i popije ga kao vodu. – Samo, nisam ni slutila da bi me spontani pobačaj mogao toliko uznemiriti.

Zanimala me ta tema i htjela sam je ispitati o onom što se dogodilo, ali sam znala da se ne smijem prenagliti. Christine bi se, ako se osjeti ugroženom, mogla povući i zašutjeti.

– Ipak, postoji velika razlika između tebe i Lucas – istaknuh. – Jedno je ako se netko odriče djeteta zato što je u škripcu, a sasvim drugo je gubljenje željenog djeteta.

– Ne, ja nisam željela dijete – reče žustro Christine i zapanji me. Već sljedećom je rečenicom proturječila sama sebi. – Zapravo, željela sam ga, ali sam znala da griješim. Znala sam da nemam pravo na još jedno dijete i da ga Paul ne želi. Udovoljavala sam sebi i cijelo se vrijeme osjećala krivom, pa sam zbog toga kažnjena, vidiš.

Zbunila me njezina ispovijed i nisam znala za što bih se najprije uhvatila.

– Paul nije želio dijete – ponovih. – Mislila sam da ga je pobačaj pogodio kao i tebe.

– Da, pogodio ga je, ali je istodobno odahnuo. Ma ne znam... – odmahne rukama. – Vjerojatno se uznemirio što sam bila bolesna. Nije mu drago kad sam bolesna, to mu smeta, htio bi da uvijek budem čvrsta i zdrava, i ponajčešće to i jesam. Ipak, znam da je i odahnuo, jer je smatrao da sam prebrzo zanijela i da ne možemo sebi priuštiti još jedno dijete ni zbog mog zdravlja ni zbog novčanih razloga, ne, nikako ga sebi ne bismo mogli priuštiti.

– Međutim, ti si ga željela – rekoh blago.

Ona popije još vina i zagleda se u svoje noge.

– Da, željela sam ga. Očajnički – glas joj iznenada zadršće i na suknju joj kapne suza. – Alexa, katkad se bojim svog ponašanja. Znaš, jedne sam nedjelje pročitala sve o sebi u »The Observeru«. Dogodilo se to ubrzo pošto sam doznala da sam u drugom stanju. Pročitala sam članak o ženi koja rađa dijete za djetetom. Ima već troje djece, ponovo je trudna i oduševljena je time, ali su joj sva rodbina i prijatelji zaprepašteni, a muž je bijesan. Radi honorarno, voli svoj posao i zna da ne može vječno rađati djecu, zna da će se naposljetku morati zaustaviti, ali ne može to prekinuti, kao da je nešto neodoljivo tjera na to. Pročitala sam članak i prepoznala sebe u njemu, Alexa. Da, prepoznala sam sebe – pogleda me razrogačenih očiju. – Prestrašila sam se. Spoznala sam da je riječ o nekakvoj bolesti. Eto, postupam baš poput te žene, pomislila sam. Tada sam se počela osjećati krivom. Prije sam

suzbijala taj osjećaj, pravila sam se da je sve u redu, ali sam, pročitavši taj članak, morala priznati da griješim. Raskrinkali su me, vidiš – nasmije se. – Članak me osudio.

– Jesi li znala, već onda kad ste začeli dijete, da ga Paul ne želi?

– O, da, znala sam. Dogovorili smo se da ćemo pričekati. Popričali smo o svemu i složili se da je još prerano, jer je Simonu tek godina dana, nemamo novca, moramo otplaćivati kućicu i tako dalje. Grozno je ono što sam učinila. Morala sam glumiti da se sve dogodilo slučajno, ali mi se čini da mi Paul nije povjerovao. Ne znam ni sada što misli, a ne usudim se da ga pitam. Uporno se zaklinjem da je sve slučajnost i on ne može, na sreću, dokazati suprotno – duboko udahne i popije još jedan gutljaj vina.

– Vrlo zanimljivo – rekoh iskreno. – Čini mi se da sam i ja pročitala taj članak. Sjećam ga se mutno. Ali zašto si to učinila?

– Zašto ne bih? – odvrati Christine, neobično čvrsto se uhvativši za rub stola. – Za što sam drugo sposobna?

* * *

Večera je bila gotova. Počele smo jesti. Promatrala sam Christine. Činila mi se vrlo napetom. Ubrzano bi natrpala nekoliko zalogaja u usta i potom se sanjarski zagledala pred sebe, a onda bi opet počela lakomo gutati.

– Vrlo je ukusno – reče.

Ali nije me lako mogla skrenuti na drugu temu. Budući da sam i ja popila vina, osmjelila sam se.

– Kako to misliš? – zapitah. – Za što si drugo sposobna? Mogla bi, na primjer, opet svirati klavir. Štošta bi mogla.

– Oh, nemoj – prostenje ona. – Nemoj još i ti! To mi govori i Paul. »Zašto se opet ne prihvatiš glazbe«?

– Zar više ne želiš svirati? – upitah, uvjerena da znam odgovor.

– Želim, dakako. I te koliko – odgovori ona vatreno. – Ali, ne želim svirati loše, a baš tako sviram sada. Loše. Nije muzika igračka, Alexa, ne možeš se čas njome zabavljati, čas je odbacivati. Ne želim svirati loše, razumiješ li? Radije neću nikako svirati.

– Razumijem te, srce, časna riječ. Žao mi je.

– Ionako više nemam vremena za glazbu. Djeca su mi mnogo važnija. Ne mogu zanemariti djecu da bih svirala. Mogu li? Uostalom, čemu? Hoću reći, to me ne bi odvelo nikamo. Prema tomu, kakva bi bila svrha? Postoji štošta važnije.

– Na primjer, rađanje još djece?

– Tako je – udari šakom po stolu. – Da, tako je. Zašto ne bih rađala? – a onda, gotovo u istom trenu, doda: – O, kako sam nepoštena! Vrlo dobro znam zašto ne mogu rađati. Čula sam to već mnogo puta.

– Što ti kaže liječnik? – pokušah s druge strane.

– Ah, on – nasmije se.

– Nije dobar?

– Ma dobar je – reče onakvim glasom kakvim je govorila o svekrvi. – »Imate dvoje divne djece, gospođo Davies, usredotočite se na njih i otiđite u Zavod za planiranje«

– I otišla si?

– Jesam – kiselo iskrivi usta. – Idem tamo već cijelu vječnost i pipaju me, pipaju.

– I? – suosjećala sam s njom, ali sam slutila da će joj pričanje pomoći više nego tješenje.

– Umetnuli su mi, dakako, spiralu. No to boli, Alexa. Zaista boli. I smeta mi cijelo vrijeme. Neugodna je.

– Otiđi opet u zavod – savjetovala sam joj. – Vjerojatno su izabrali pogrešnu veličinu.

– Ma otišla sam i provjerili su. Sve je u redu. Nelagoda se rodila samo u mojoj glavi. Drugim riječima, ja samo umišljam tegobe. Međutim, teškoće nisu nestale. Mrzim tu spiralu, mrzim sve to – pojede opet nekoliko zalogaja. – Ovo je divno. Zaista izvrsno kuhaš.

– A pilule? – rekoh. – Zašto ne uzimaš pilule?

– Njih se bojim – odgovori odmah.

– Ma koješta.

– Ne, ozbiljno ti govorim. Pokušala sam ih uzimati, nagovorili su me Paul i liječnik, ali su se pojavile užasne popratne pojave.

– Moraš ustrajati.

– Ne mogu. Bilo je užasno. Osjećala sam se cijelo vrijeme bolesnom. Ne samo tjelesno. Činilo mi se da ću poludjeti.

– Pa tako se osjećaš i sada – pokušah je razveseliti zadirkivanjem.

– Da, istina je – nasmije se. Spoznala je da sebe shvaća isuviše ozbiljno. – Ali, ne osjećam se tako cijelo vrijeme. Dakle ipak mi je bolje.

– Osim što ostaješ u drugom stanju.

– Da – skrušeno se osmjehne kao djevojčica koju koju su uhvatili kako vara ili ne dolazi redovito u školu. – Grozna sam, je li?

– Jesi.

– Jadni Paul. Nije to pošteno prema njemu. Slažeš li se?

– Čudim se što ništa ne poduzima – rekoh. – Trebalo bi da se zaštiti od tebe – morala sam priznati da je pomisao zabavna: bračno silovanje u kojem su uloge zamijenjene.

– A, ne bih to podnijela – reče ona brzo.

– Dabome, Slažem se da je to odvratno. No znanost je napredovala u posljednje vrijeme. Svemu ima lijeka.

– Znam, znam – igrala se hranom na tanjuru, okrećući je vilicom. – Samo nije mi jasno kakve veze ima sa mnom znanost. Nema ti smisla razgovarati sa mnom, Alexa. Uzalud me pokušavaš urazumiti. Ja to, jednostavno, ne mogu shvatiti. Beznadan sam slučaj. Znam to.

Baš to je, zaključih, najgore u toj bolesti: ona se i ne želi izliječiti.

– A ti? – upita ona iznenada. – Što je s tobom? Ti samo pišeš i pišeš knjige. Imaš sreću što one ne stvaraju neprilike. Ne plaču noću, ne moraju se hraniti niti zauzimaju mnogo prostora. Međutim, nitko ne bira svoju opsjednutost. Nisam ja kriva što sam zapela za nešto tako neprikladno.

Činilo mi se da govori istinu. Ta mi je usporedba već pala na pamet. Majčini ljubavnici, koje je imala godinama dok je još otac bio živ, Christinina djeca, moje knjige, Lucasini pobačaji, sve se to ponavlja otkad smo ustanovile što nam odgovara.

– Znam – rekoh. – Imaš pravo. Ali što, zapravo, želiš? Još jedno dijete u kući ili samo trudnoću?

Ona zatrese glavom, dugo šuteći.

– Ne znam – odgovori napokon. – Pokušala sam razmisliti, ali... Bez sumnje, oduševljava me oboje.

– Misliš? – promrmljah.

Htjela me, očito, prevariti. Znala sam da je isuviše pametna da bi povjerovala u tako laku nagodbu. Osim toga, bila je isuviše poštena da bi se dugo služila tom varkom.

– Dabome, imaš pravo – reče odmah. – Ja se, jednostavno ne želim suočiti s istinom. Nema sumnje, volim djecu kad se rode i kad su stvarna... ali nipošto ne čeznem za šestoro ili desetoro, ili dvadesetoro djece. Hoću reći, jasno mi je da mogu izići nakraj samo s određenim brojem djece... vjerojatno s dvoje ili, najviše, troje. Bila sam užasno iscrpljena nakon Simonova rođenja. Osjećala sam se nevjerojatno umornom. Ne zamišljam sebe okruženu čoporom djece. Ne, ne padaju mi na um takve idilične predodžbe. Dakle očito me najviše zanima trudnoća – pogleda postideno u stranu, tako da sam se umalo pokajala što je uporno ispitujem.

Međutim, budući da je bilo prekasno za uzmak, podsjetih sebe da je razgovor lijek.

– Kako se osjećaš kad si u drugom stanju? – zapitah je, a na licu joj se odmah pojavi neobičan zanos.

– Bolesno – odvrati ona, a ja prasnuh u smijeh zbog te neočekivane izjave. – Znam da to zvuči smiješno – nastavi ona. – Tjelesno se osjećam užasno, najmanje tri mjeseca, ali mi to ne smeta. Međutim, dobre sam volje... kao da sam drogirana. Osjećam se važnom i izuzetnom. S usana mi ne silazi smiješak. Osjećam se tako moćnom da bih mogla učiniti sve. Nestaju sve uobičajene granice. Sve oko mene čini mi se vedrijim i jačim i... Možeš li pronaći bilo kakav smisao u mojim riječima?

– Dakako. Opisuješ stvaranje.

Odnesosmo kavu u dnevnu sobu. Christine počne besciljno koračati uokolo, povremeno dodirujući namještaj, knjige i jastučiće i smiješeći se sama sebi. Zapazih na njoj zbunjenost kakvu sam vidjela na nekim predstavama »Hamleta«. Podsjetila me na Ofeliju. Prestraših se.

– Pogledaj sve ovo – reče ona i pokaže rukom na predmete u sobi. – Zar to nije čudno? Zaljubiš se i sve ti se svede na ovo. Na pokućstvo, obroke i... stvari. Stvari svuda oko tebe. Čini se da one nemaju baš nikakve veze s ljubavi, ali tu su i ne možeš bez njih. Osjećaš li se ikada tako? Katkad sjedim ovdje... kad sam izgubila dijete, sjedila sam često... gledam sve oko sebe i najradije bih pucnula prstima, neka sve nestane, htjela bih sve ukloniti kao kakav čarobnjak. Eto, to nam je potrebno, znaš, Alexa. Potrebne su nam čarolije. One nam nedostaju.

– Imaš Paula – rekoh uznemireno – i djecu. I to ti je čarolija, ako ih voliš. A voliš ih, je li? – očajnički sam željela da to potvrdi. – Imaš mnogo više nego većina ljudi. Imaš ljubav.

– O, da, volim ih – namršti se izgovorivši te riječi. – No ljubav se raspršuje. Raspršuje se. Zacijelo me shvaćaš – udari se šakom po dlanu. – Gdje je? Ulazi u stvari. Nije li tako? Ima njenih komadića svuda oko nas, u igračkama, u namještaju, u sagu. Međutim, gdje je ono što sam osjećala u početku, kad smo se Paul i ja tek vjenčali, kad su se rodila djeca, kad...?

– Kad si bila u drugom stanju?

– Da, – oči joj uzbuđeno bljesnu. – Da, tako je. Ponajviše sam to osjećala tada. To ti je kao da se ponovo zaljubiš. Znaš, mislila sam da ću umrijeti.

Skrnuh kave. Popila sam već dovoljno vina, a Christine i previše. Uzalud sam je nagovarala da sjedne.

– Mislila si to kad si bila zaljubljena ili kad si bila u drugom stanju? – upitah je.

– Kad sam bila u drugom stanju. Ali imaš pravo, to je isto što i zaljubljenost. Pametna si. Tko bi očekivao da ćeš to spoznati!

– Spoznala sam, dabome – odvratih. – Ti govoriš o drami, nije li tako? Međutim, ne može se stalno živjeti na toj razini. Nitko ne može. Evo, pogledaj mene. Robert je sada otputovao i ja se trudim da ne razmišljam o njemu. Čak i kad pišem knjigu, ne mogu cijelo vrijeme biti uzbuđena njome. Moram je ispravljati i prepisati, ima tu mnogo šablone. Mora tako biti. To isto se događa tebi s Paulom i djecom.

– Nije tako – odvrati ona uzrujano. – Robert je otputovao i vratit će se. To je dramatično. A kad završiš knjigu, očekuje te nova. Možeš se obnavljati. Možeš započeti cijeli postupak iznova. Možeš sve ponavljati koliko god puta želiš, nije li tako? – udari šakom po naslonu divana. – A ja to ne smijem. Kažnjena sam i ne dopuštaju mi da ponovim ono što želim. Osuđena sam.

Rasplakala se. Ustadoh i zagrlih je. Naslonila je lice na moje rame i zajecala. Usta su joj bila otvorena, pa sam na ključnoj kosti osjećala njezine zube. Natopila mi je suzama haljinu. Milovala sam joj kosu kao djetetu. Nisam joj ništa mogla reći.

– Dušo moja – prozborih napokon. – Jadnice moja.

Stajale smo tako nekoliko trenutaka, a onda gore zaplače dijete. Christine podigne glavu tako naglo da me umalo udarila u bradu.

– To je Michael – reče. – Treba me. Moram otići k njemu – odvoji se od mene i potrči prema vratima. – Vidiš li? – izusti, zaustavivši se na trenutak. – Majke ne smiju plakati. To je luksuz – zatim ode.

Sjedoh, duboko uzdahnuvši. Bila sam iscrpljena. Čeznula sam za majkom. Uvijek mi se čini da se ona može uhvatiti ukoštac sa svime. Umalo je doživjela živčani slom kad je umro tata, ali je prilagodljivije naravi nego Christine. Osim toga, imala je vrlo skupog i sposobnog psihijatra kojem se mogla povjeriti. Christine ima samo mene. Zapalih cigaretu i pogledah oko sebe, kao da ću pronaći pomoć negdje u zraku. U takvim sam trenucima svjesna svoje nesposobnosti da se uhvatim ukoštac sa stvarnim životom. Moj je život zbrkan i ne pokušavam ga srediti. Ne znam kako bih zbrku mogla pretvoriti u red, osim na papiru, jer baš zbrka mi je i potrebna za rad. No zbrka će nesumnjivo uništiti Christine. U njezinu životu za nju nema mjesta, a ja joj ne mogu promijeniti život.

Uto se Christine vrati njišući se malo.

– Napila sam se – reče ulazeći. – Maloprije sam umalo pala na stepenicama.

Odahnula sam kad sam čula vedriji prizvuk u njezinu glasu.

– Ja sam kriva, zbog vina – rekoh. – Kako je Michael? – dodah, vjerujući da će je njegovo ime smiriti.

Ona sjedne, a to je već bilo neko poboljšanje, ali se osmjehne prilično čudno, što se nije moglo smatrati poboljšanjem.

– A, dobro je sada – odgovori. – Htio je samo da ga netko zagrli

i da mu dade da pije. Zapravo, trebao je baš mene. Sanjao je nešto ružno. Smiješno, ha? Vjerojatno je sanjao moj život.

Nagnuh se naprijed i položih joj ruku na koljeno.

– Smiri se – rekoh joj. – Ne uzrujavaj se. Ne isplati se to.

– Dabome. Riječ je o mom životu. Nemam nikakvih razloga za uzrujavanje.

– Znam. Časna riječ, razumijem te. Ali, ne pomažeš sebi. Još si nesretna zato što si izgubila dijete, užasno si umorna i bez snage. Njegovateljica te nipošto nije smjela napustiti. Moraš me natjerati da radim u kući. Ja sam sebična. Slušaj, sada sam ovdje i mogu ti pomoći. Htjela bih ti pomoći. Reci mi samo što treba da radim i radit ću to.

Christine se ne obazre na moje riječi.

– Htjela bih pobjeći – prozbori sanjarski. – Često razmišljam o tome. Katkad vodim sobom djecu, a katkad ne vodim. No uvijek bježim. Uzimam svoje stvari, ostavljam pisamce i odlazim. Vlakom. U Londonu se može zamesti trag, je li?

– Dakako – rekoh – ali ti, zapravo, ne želiš pobjeći.

– Ne želim? – odvrati ona i nasmije se. – Kako znaš? Zašto ne bih htjela pobjeći? U redu, imam neke obaveze. Ne moraš mi ništa reći. Međutim, nisu li one baš pravi razlog za bijeg?

– Ne, nije tako – rekoh odrješito. – Ti ih voliš, znaš da ih voliš. Ne bi ih mogla napustiti.

Ljuljala se na stolici naprijed-natrag.

– Ali posvuda je sivilo – prošapće. – Više nema nikakvih boja. Ništa se ne događa. Smeta mi to. A njima se ne sviđam takva. Htjeli bi da budem potpuno smirena i puna nježnosti. Htjeli bi da budem snažan oslonac.

– Jesi li razgovarala s Paulom? – zapitah. – Jesi li sve to rekla njemu?

Odmahne rukama i kratko se nasmije.

– Što misliš, zašto sam htjela da dođeš ovamo? Kako bih mogla ovako razgovarati s njim? Optužila bih ga, nije li tako? Rekla bih mu, zapravo, da mi je dosadan. Možeš li to zamisliti? Zar da mu kažem: »Život s tobom mi je dosadan, želim više nego što mi ti možeš dati«. Međutim, tebi to mogu kazati, jer ti nisi kriva. To nema veze s tobom. Nećeš shvatiti moje riječi kao optužbu.

Uto škljocne kvaka na kućnim vratima. Naše je veče iznenada završilo.

– Slušaj, daga moja, potreban ti je odmor – rekoh užurbano. – Kako bi bilo da na tjedan dana odeš u moj stan? Dat ću ti ključ. Budi ondje sama i čini što želiš. Paul i ja ćemo se već snaći ovdje.

U tom je času ušao u sobu.

– Čujem svoje ime – prozbori. Slušajte, na ovoj je pozornici potrebno malo više svjetla – pritisne prekidač.

Neugodno nas preplavi svjetlo, otkrivajući moju tjeskobu i Christino uzrujano lice. Digoh se kako bih odvratila Paulovu pažnju od Christine.

– Upravo sam govorila – rekoh veselo – kako bi Christine pomoglo nekoliko dana boravka u Londonu. Mogla bi odsjesti u mom stanu. Ti i ja bismo nekako izišli nakraj s djecom. Slažeš li se?

– Ne biste mogli – reče odmah Christine, suspregnuvši suze. – Ne,

Paule, potrebna sam u kući. Ne bi mogao bez mene.

Paul priđe i spusti joj ruku na rame.

– Istina je, prijeko si potrebna u kući – odvrati. Okrene prstom njezino lice prema sebi. – No važno je i tvoje zdravlje. Uzrujana si, dušo? Što se dogodilo?

Krenuh prema vratima.

– Idem – rekoh tiho, nadajući se da ću umaknuti prije nego što me opaze.

– Ostani, Alexa! – preduhitri me Paul. – Molim te, ostani! Ti si nam prijatelj. Vjerujem da Chris može sve kazati pred tobom. Po svoj prilici ti je cijelo veče pričala o svojim teškoćama.

Tada se okrene prema Christine i počne joj govoriti nježno, kao da mi hoće pokazati da je dobar prema njoj. Možda se uplašio da mi ga je opisala kao čudovište. Sjedoh na stolicu podalje od njih i zagledah se u nokte. Tada pogledah na sat. Bilo je tek deset i trideset, a činilo mi se kao da je već ponoć.

– Slušaj me, zlato – nastavi Paul pretjerano nježnim glasom, zbog kojeg sam se osjećala kao uljez, protiv svoje volje. – Jasno je da ne možemo bez tebe. Potrebna si nam, nedostajat ćeš nam. Ali nekako ćemo izdržati. Znaš da ti je potreban odmor. I liječnik ti je to rekao. Nema potrebe čekati svršetak školske godine, jer ti je odmor potreban sada. Ako ti je Alexa ponudila svoj stan, zašto to ne bi prihvatila, zlato? Ostani ondje tjedan dana, ostani koliko god želiš. Vratit ćeš se odmorena. Bit ćeš opet onakva kao nekad. Nitko ne može raditi bez predaha, a ti baš pretjeruješ. Potpuno si iscrpljena radom.

– I ti marljivo radiš – reče prigušenim glasom Christine. – Dobro to znaš.

– Da, ali ja nisam rodio dvoje, gotovo troje djece u tri godine. Nije nikakvo čudo što si umorna, srce.

Christine žustro skoči na noge.

– Ali to me ne umara – vikne. – Ne, to me ne umara. Nije to posrijedi. Nije... – najednom se rasplače. – Ah, idem na spavanje. Molim te, pusti me da odem! Ne mogu to više podnijeti.

* * *

Paul i ja ostadosmo sami. Slušali smo Christinine korake dok je teturala uz stepenice.

– Da odeš za njom? – predložih manje zbog zabrinutosti, a više zbog želje da ne budem sama s njim.

– Ne – odvrati on – mora biti sama. Isplakat će se, pa će se bolje osjećati i zaspati. Upravo san joj je najpotrebniji. Zdrav i dubok san – zvučalo je to vrlo jednostavno. Ne rekoh ništa. Paul zapali cigaretu. – Bojim se da je ti uznemiruješ – nastavi, zaustavivši se preda mnom. – Budući da sam to očekivao, nisam htio da te pozove. Dakako, to ne znači da nisi dobrodošla...

– Ipak, milije bi ti bilo da nisam ovdje – rekoh mu mirno.

Slutila sam već neko vrijeme da ćemo otvoreno kazati što mislimo i, eto, to se dogodilo, čak brže nego što sam očekivala.

Osmjehne mi se. Smiješak mu je bio vrlo privlačan. Odmah mi padnu na pamet otrcani pridjevi, na primjer: dječački i očaravajući. Donekle sam mogla shvatiti zašto se Christine zaljubila u njega i počela sam se pitati, premda nije moj tip, ako uopće postoji neki moj tip muškarca, je li pametan moj prijedlog da tjedan dana budem sama s njim u kući. Preda mnom je velik posao, pa ne smijem biti napeta.

– Dabome, to zvuči vrlo grubo – nastavi on – ali dopusti mi da ti objasnim. Svaka je Chrisina prijateljica dobrodošla, dakako. Budući da Chris izlazi vrlo rijetko, milo mi je kad god se može s nekim sastati. No zabrinut sam, dakako, za njezinu dobrobit. Bojim se da je ti uznemiruješ. Podsjećaš je na prošlost, a to je uvijek opasno. Podsjećaš je na glazbu i nekadašnje želje, na novac, na slobodu. Opasna si, Alexa. Ti su utjelovljenje svega onog što ona ne može imati – osmjehne se kao da se ispričava. – Oprosti, govorim, vrlo otvoreno, ali nipošto ne bih htio biti grub. Međutim, Chris mi je na prvom mjestu. Morao sam ti to objasniti, ali nisam to, na žalost, učinio osobito uljudno.

Ustadoh. Ne mogu podnijeti da netko stoji nada mnom. Pogotovu mi je to smetalo kod Paula.

– Što hoćeš od mene? – zapitah. – Da odem? Zašto si uopće dopustio da dođem?

On nemoćno raširi ruke.

– Što sam mogao učiniti? Chris je bila gotovo histerična. Htjela je vidjeti baš tebe i nikoga drugog.

– U redu, morao si dopustiti da dođem i sada sam ovdje – rekoh. – Dobro, što hoćeš od mene? Mogu zamoliti izdavača da mi pošalje brzojav, ako želiš. Tako se postupilo u desetak loših drama, pa zašto se ne bismo i mi poslužili tom varkom!

– Evo, takva si ti – odvrati on odmah, vidljivo zadovoljan. – Znaš li ti uopće razliku između izmišljotina i života? Za tebe je, ako se ne varam, sve drama. Stvaraš je gdje god se pojaviš.

To je bilo tako blizu istini ili se barem podudaralo s mojim skrivenim sumnjama, da sam se ozbiljno uznemirila.

– Nisam sada važna ja – napomenuh. – Razgovaramo o Christine. Ona nam je na srcu. Kaži mi samo što smatraš najboljim za nju i ja ću to učiniti.

Iskreno sam se nadala da će me zamoliti da odem, jer sam već počela smatrati sebe opasnom i činilo mi se da nisam dorasla situaciji. Osim toga, veoma me mamila pomisao na skori bijeg iz Essexa. Odmah počeh zamišljati svoj stan i njegovu toplinu, svoje stvari oko sebe, mačku iz susjedstva koja me često posjećuje i majčin glas preko telefona koji mi otkriva sve pojedinosti o njezinoj najnovijoj ljubavnoj vezi. London bi bio spas, pomislih. Mogla bih opet koračati po pločnicima i kupovati odjeću. Mogla bih gledati kazališne predstave. Okružena gradskom bukom i ljudima, marljivije bih se prihvatila posla. Ovdje sam radila vrlo malo.

– Ne – prozbori on i rasprši mi nade – o tome ne mogu ja odlučiti. Budući da si ovdje, mora odlučiti Chris. No trebalo bi, čini mi se, da je oboje nagovorimo da provede tjedan dana u tvom stanu. To bi bilo najbolje. Možda će te, kad se vrati, pustiti da odeš.

Govorio je tako kao da ja mogu raspolagati svojim vremenom kako hoću, kao da ga imam napretek i mogu ostati kod njih zauvijek samo zato što nemam određeno radno vrijeme.

– Ne bi li bilo bolje – pokušah još jednom – da se ja vratim u London i uredim stan... unutra je poprilična zbrka... i da tada doputuje Christine i ostane kod mene neko vrijeme? To bi joj, po svoj prilici, bilo zabavnije. Ne bi li se tvoja majka mogla brinuti o djeci?

– Ni govora – odvrati on. – Majka radi. Nema nikakav drugi prihod.

– Dobro, neka Christine dovede djecu sobom. Vjerojatno bi moja majka mogla pronaći nekoga tko bi se brinuo o njima.

To je vrhunac, pomislih. Veća žrtva ne može se očekivati ni od jednog prijatelja. Majka bi pritekla u pomoć, ali bi djeca, nema sumnje, haračila u mom stanu.

Međutim, Paul strese glavom. Ipak nije htio zatražiti od mene najveću žrtvu.

– Ne – reče – ni to ne bi bilo dobro. Chris se mora odmoriti ponajviše od djece – gore se zalupe vrata. – O – doda – otišla je u krevet. Vjerojatno je plakala u kupaonici, no sada će zaspati.

Rastužila sam se spoznavši da on već dobro zna njezine postupke kad je ojađena, a ipak ne može ublažiti te jade.

– Dobro – rekoh, no vjerojatno mi je glas zvučao snuždeno.

– Žao mi je – prozbori on – ali tako ti je to. Vjeruj mi, znam što je najbolje za Chris.

– Da, uvjerena sam u to – odvratih.

Podsjećao me na tamničara ili barem sestru u duševnoj bolnici koja govori odlučno: »Na žalost, ovom pacijentu treba navući ludačku košulju za njegovo dobro«. Bez sumnje, nisam bila pravedna. Međutim, prijateljstvo stvara predrasude.

– Čovjek pokatkad mora biti sam – napomene on.

Bila je to živa istina, pa mi se bilo kakvo potvrđivanje činilo suvišnim.

– Ovo je takav trenutak – on zastane. – Ne slažeš se sa mnom?

Slegnuh ramenima.

– Nema to veze sa mnom. Vjerojatno imaš pravo. Nije važno što ja mislim.

– A, važno je – odvrati on. – Ti sudiš svima nama.

Slijedio me korak po korak kroz sobu dok nisam leđima dotaknula kamin.

– Nije istina – rekoh.

Paul se nasmiješi.

– Možda ti nisu takve namjere – reče – ali si baš radi toga ovdje. Došla si kao sudac. Zašto bismo inače oboje toliko govorili pred tobom? Želimo se opravdati pred tobom, Alexa, to je pravi razlog.

Stajala sam još trenutak pred njim, a onda se provukoh kraj njega, uhvativši uznemirujući miris losiona poslije brijanja i duhana, onakav miris na kakav upozoravaju ženski časopisi.

– Ne budi smiješan! – rekoh oštro. – Ja sam Christinina prijateljica i doputovala sam ovamo zato što je utučena i što me htjela vidjeti. To je jedini razlog. Ne pretjeruj, Paule – prvi put sam ga nazvala imenom.

– Iznenadila si me – progovori on kad sam stigla do vrata. – Zaista želiš zakopati glavu u pijesak. Očekivao sam da si, kao književnica, oštroumnija.

Nije bio baš prikladan trenutak za prepirku. Uostalom, dojadio mi je već taj razgovor. Stoga mu se samo nasmiješih.

– Idem na spavanje – rekoh uljudno. – Laku noć!

XI

Napisala sam pismo majci. Bio je to, zapravo, poziv u pomoć. Mi to često činimo. Takva nas pisma

veoma tješe. Pa ipak, kad mi ljudi kažu: »O, tebi je majka više poput starije sestre!« ja to odlučno poričem, jer zaista su u zabludi. Pisma su nam se mimoišla, kao što se često događa. Napisala mi je da je prekinula s Davidom i započela sa Carlom, i da je kućna pomoćnica u drugom stanju. Ispisala je nekoliko stranica, jer joj je rukopis krupan. Budući da su joj pisma uvijek nalik na dnevnik, pravi su užitak. Gotovo svaki pismo piše najmanje četiri dana, pa se stječe dojam da se povjerava o svakom satu svog života.

»Dakle sada je se neću moći osloboditi«, pisala je žalosno. »Znaš kako je nemarna. Kad si otputovala, nastavila je razbijati stvari (razbila je i vazu koju mi je Tvoj otac poklonio kad si se rodila... rasplakala sam se zbog toga) i pobrkala je sve narudžbe, ne znam kako, pa smo dobivale pogrešnu hranu u pogrešne dane. Možeš zamisliti kakve su to bile divne svečane večere. Morala sam se smijati, ništa mi drugo nije preostalo. Ipak, zaključila sam da se to tako ne može nastaviti i namjeravala sam je obazrivo otpustiti, dati joj na rastanku pristojnu svoticu i preporučiti je pismeno budućem poslodavcu (dobro, znam da to nije pošteno, no jadnica je vrlo dobra, pa ako moram nasamariti nekoga, onda ću radije nasamariti potpuno nepoznatu osobu, a ta osoba možda neće ni imati u kući skupih vaza). Namjeravala sam joj kazati da odlazim, recimo, na krstarenje, najmanje na tri mjeseca, pa da mi više neće biti potrebna. Ako me i ugleda na televiziji, mislila sam, vjerojatno će zaključiti da je to unaprijed snimljeno i sve će biti u redu. Dakle jučer sam, vrlo zadovoljna sama sobom (znaš kako je ugodno kad se pronađe rješenje koje ne šteti nikomu), ušla u kuhinju da bih je obavijestila o svojoj odluci i zatekla sam je kako miješa smjesu za kolač i plače. Suze su joj bile nevjerojatno krupne i kapale su u smjesu, tako da sam joj morala uzeti zdjelu. Kad sam je napokon uspjela smiriti, rekla je samo: »Gospođo, ja sam u drugom stanju.«

Što sam mogla učiniti? Nisam joj mogla kazati ono što sam pripremila. Morala sam je posjesti na stolicu i dati joj konjaka, a onda je ispričala cijelu pričicu. On je Malteżanin. Dakako, oženjen. Vraća se na Maltu, pa od njega po svoj prilici neće dobiti nikakvu alimentaciju. Moram priznati, iznenadila sam se, zapanjila, jer ona je vrlo ružna djevojka, ali dogodilo joj se to, eto.

Zlato, žao mi je što nisi ovdje. Ti bi, možda, smislila nešto. Zaista sam se veoma uznemirila, jer ne znam kako ću je se osloboditi. Ne mogu je izbaciti u ovakvom stanju a osim toga, nitko je neće zaposliti bude li znao da je trudna. Već je tri mjeseca u drugom stanju. Tajila mi je to što je dulje mogla, nadajući se da će taj nesretnik živjeti s njom.

Zlato, znam da je grozno što Te opterećujem svim tim, jer imaš dovoljno briga zbog svoje jadne prijateljice i jezovitosti Essexa, ali ne bi li je mogla prihvatiti Erin kad joj ode ona Šveđanka? Mislim, jedno dijete više ili manje u njezinu domaćinstvu ne bi se ni zapazilo. Znam da sam sebična, ali nipošto je ne namjeravam istjerati na ulicu. Zamišljam kako bi morala otići u neki od onih tužnih domova za majke i djecu, gdje moraju ribati pod već u šest ujutro i gdje im

neprestano govore da su pokvarene. Ipak, kad se rodi dijete, što ću, zaboga, s tim vrištavim derištem u stanu? Nakon poroda morat će se ona, dabome, vratiti ovamo, ako ne bude mogla otići nikamo drugdje, pa ću od nje imati još manje koristi nego sada, jer će neprestano morati hraniti dojenče i presvlačiti ga. Naposljetku ću se ja brinuti o njoj ili ću morati zaposliti neku kućnu pomoćnicu koja će se brinuti o nama objema, a to bi bio vrhunac ludosti. Osim toga, u stanu nema dovoljno mjesta, da i ne spominjem svoje živce. Obradovala sam se pomislivši da bih je mogla poslati kući ali kaže da bi je njezini ubili. Tko zna, možda i bi. Uostalom, ima ih desetoro i užasno su siromašni.

Stoga, zlato, pokušaj smisliti nešto. Možda bi bilo dobro da pišeš Erin. To bi bilo bolje nego da je ja zovem telefonom. Barem će lakše odbiti molbu, no nadajmo se da se to neće dogoditi. Razmislila sam o svim svojim znancima i ne mogu se sjetiti nikoga tko je tako popustljiv kao Erin. Ja ću joj, to se razumije, vrlo rado nadoknaditi trud ako pristane.

Zlato, baš mi je drago što Ti mogu pisati... možda bi trebalo da češće odlaziš iz Londona, ali ipak to ne bi valjalo... jer imam dojam da Ti nipošto nisam dovoljno pričala o 'Vjenčanju subotom' kad sam pročitala tu knjigu. Čim se nađem oči u oči s Tobom, tako se ponosim svojom pametnom kćeri da ne mogu prozboriti ni riječ o Tvom djelu. Osim toga, uvijek moramo razgovarati o koječemu drugom, o muškarcima i svim drugim ugodnim glupostima. Znam da nisi namjeravala napisati tatinu i moju biografiju, o tome nema sumnje... ali sve pronalazim u toj knjizi, onaj pravi ugođaj, čudnu ozarenost, tako da sam se ponegdje rasplakala. Pokazat ću Ti, kad se vratiš, o kojim je dijelovima riječ. Zar smo Te nas dvoje uistinu toliko usrećili? Ako jesmo, onda se ostvarila naša namjera. Zapravo, namjera nije prava riječ, zvuči isuviše promišljeno, a sreća nastaje sama od sebe.

Čini mi se da Ti se stil znatno popravio, što ne znači da u prijašnjim dvjema knjigama nije bio dobar. Jednostavan je i prirodan. Očarana sam, dušo, što svaka knjiga nameće svoj oblik. To pokazuje da si istinska umjetnica, zlato, jer je riječ o instinktu, kao kad muškarac izabere za sebe pravi miris. Ne može se to naučiti ili steći iskustvom, pa je baš zbog toga vrlo važno. Osim toga, htjela sam ti već kazati koliko me dirnula Tvoja posveta, jer znam kako je teško posvetiti nekomu knjigu kad si je istrgnula iz sebe, to je kao da prozoveš dijete prema nekomu drugom, iako je ono Tvoje i jedino Tvoje. Reći ću Ti sada nešto besmisleno: vrlo mi je žao što Ti otac nije živ i ne može pročitati knjigu, jer bi se veoma ponosio njome. U posljednje vrijeme razmišljam često o njemu, pogotovu otkad imam nevolje s Marijom, ali ne zato što mi je sada i te kako potreban. Znam da Ti to razumiješ.

Zlato, Lucrezia će se opet omaciti. Znam da je izišla u pogrešno vrijeme i sada se već vidi kobna izbočina. Jadnica, utroba će joj se sasvim istrošiti, a ja sam tomu kriva. Znam da me veterinar smatra ludom, ali ne mogu joj pokvariti zabavu. Dosad sam uvijek uspijevala pronaći nekoga tko će uzeti mačiće, no ovaj put će biti teško.

Kako je Tvoja jadna prijateljica... zove se Christine, je li? Čini mi se da sam je upoznala. Bljedunjava je, bujne kose. Možeš li je dovesti u grad da se malo odmori? Zacijelo se izmorila brinući se o djeci, bez ikakve pomoći. Kad si mi pričala o njoj, sjetila sam se sebe... nesumnjivo bih bila poludjela bez Eileen dok ste Ti i Peter bili mali. Pokušaj je pošto-poto dovesti ovamo, jer sam se već zabrinula zbog Tvog boravka ondje. Posvuda su samo polja i krave, je li, a kad odeš na morsku obalu, vidiš samo mali zaton, je li tako? Nikako ne mogu zamisliti da bi Ti bila sretna ondje makar tjedan dana i veoma sam zabrinuta što se tiče Tvog posla. Možeš li išta napisati dok se neprestano oko Tebe vrzu djeca i ne možeš ni prošetati? Otišla si baš u neprikladno vrijeme. Eto, propustila si već Janetinu premijeru, a bila je čarobna. Predstava, na žalost, nije ništa osobito, ali je ona bila fantastična. Poslije smo veselo proslavili njezin nastup. Ona Te pozdravlja.

Zlato, ako ikako možeš, nabavi časopis 'Queen' od ovog mjeseca. Prodaju li ga ondje? U njemu je vrlo zanimljiv članak o Catherine. Ona je svakog dana sve ljepša. Ne bih mogla biti zadovoljnija snahom i da sam je sama birala. Nikada neću zaboraviti kako je Peter došao s njom, nisam ni znala da ona postoji, i rekao: 'Mi smo se zaručili'. Sasvim neočekivano. Umalo sam od zahvalnosti pala na koljena. Činilo mi se neprikladnim da je samo zagrlim. Oni su svi dobro. Djeca lijepo napreduju, Peter je do guše u poslovima i uživa, a Catherine na svu sreću nije opet u drugom stanju, (zaboravila sam Ti reći da smo se malo preplašili nove trudnoće, jer si tada bila zauzeta Robertovim odlaskom), već namjerava kratko vrijeme raditi kao manekena u Parizu, što će joj biti divno. Zaista su me djeca usrećila, neopisivo se ponosim vama.

Zlato, moram prekinuti, jer će svaki čas doći po mene Carlo, a još se nisam obukla. Vrlo je ljubak, vjerojatno će Ti se svidjeti. Kad se vratiš, moramo proslaviti Tvoj dolazak. Nadam se da si već dobila mnogo pisama od Roberta. Neću Ti savjetovati da ne tugueš previše za njim, jer je tugovanje neizbježno i, po svoj prilici, korisno za Tebe. Meni se on veoma svida, premda nije pravi čovjek za Tebe ako se gleda dugoročno. Doduše, to nije važno, jer moraš živjeti od danas do sutra, kao i svi mi, dok Ti se ne pruži prilika. Meni se moja pružila, a Tebe Tvoja još čeka i ne možeš ubrzati razvoj događaja, možeš joj se samo približavati normalnim korakom...«

Pismo je, kao i obično, završavalo srdačnim pozdravima i poljupcima. Rasplakah se. Moja je majka tako dobra da bi je, smatram, trebalo dijeliti siromašnima. Imam dojam da sam sebična i pretjerano povlaštena zato što je iskorištavam samo za sebe.

Obradovala me vijest o Catherine, mojoj nevjesti, nevjerojatno lijepoj, velikih zlaćanih očiju, malena šiljasta lica i bujne, ravne žute kose, kao u švedskih glumica, koja joj pada na ramena. Što se tiče stasa, nalikuje na Lucas, ali je mnogo profinjenija i krhkija. Međutim, u vezi sa Catherine ne očaravaju me toliko ni njezina ljepota, ni njezina krupna, zdrava djeca koja su, ne znam kako, izišla bez ikakvih teškoća iz tog uskog i izvanrednog tijela, ni činjenica da se

moj nevjerojatno mili i obični brat uspio oženiti njome, koliko njezina čudna smirenost i šutljivost. Priča se da postoje neprijateljska i drugarska šutnja, ali kod Catherine nije riječ ni o jednoj od njih. Kod nje je šutnja nešto sasvim drugo, nešto poput parfema stvorenog baš za nju.

Veselila sam se Catherininu uspjehu i uživala što se majka ponosi njome. Ali sam i plakala, jer me majčino pismo odviše uzdrmalo. Donijelo mi je velegradski miris, vijesti o našim zajedničkim prijateljima i o zajedničkim brigama. Majka je, izvanredno shvaćajući ljude i osjećaje, odavno srušila prepreku između roditelja i djeteta i pojavila se kao prijateljica. Ponajviše kao prijateljica. Stoga mi je odvajanje od nje mučno.

Brak svojih roditelja smatram utjelovljenjem prave sreće. Vjenčali su se kad je majci bilo osamnaest godina i već se pročula po ljepoti, a ocu je bilo četrdeset pet i već se istakao kao izdavač. Njihova je veza bila romantična i nevjerojatna, pa su svi zlobno očekivali njen neizbježni slom. Međutim, brak se, neshvatljiv za okolinu, sačuvao. Majka je mijenjala ljubavnika za ljubavnikom, a i danas je takva, no otac je bio toliko ohol da te njezine postupke nije smatrao nikakvom opasnošću za sebe. Katkad mi se čini da se majka nije mogla udati ni za koga drugog, jer je očevo samopouzdanje bilo jedinstveno. U drukčijem bi braku majka venula i umrla. A bez braka bi besciljno lutala. Kao što danas luta.

Pročitah još jednom pismo. Rado ugađam svojim mazohističkim sklonostima. Razmišljala sam o Marijinoj nevolji i Erininoj mogućoj susretljivosti. (Jadna Erin.) Namakala sam se u pohvalama zbog »Vjenčanja subotom« kao u toploj kupelji. Rasplakala sam se od čežnje za domom. Htjela sam biti s majkom. Htjela sam biti opet u Londonu. U svom stanu.

Otvorih prozor i udahnuh leden, čist zrak. Zagledah se u mračna polja. Razmišljala sam o Christine, koja se jutros opet povukla u svoju ljušturu: »Užasno sam se sinoć napila, Alexa. Bojim se da sam pričala svakakve gluposti.« A ja sam rekla jedino moguće: »Ne sjećam se, dušo. I ja sam bila prilično pijana.« No sjećala sam se i osjećala se potištenom. Ne samo zbog Christinina života i ispovijedi nego i zbog njezina iznenadnog povlačenja. Mrski su mi skučenost i strah, bilo u seksu, bilo u razgovoru. Ljudi treba da nesputano daju i primaju, bez kajanja i zbunjenosti nakon svega. Odavno sam naučila od majke da je otvorenost najvažnija, pa ne mijenjam postupke ni onda kad su posljedice kobne, jer mi se čini da su odnosi mogući jedino na taj način.

Htjedoh odmah telefonirati majci, no znala sam da neću moći govoriti otvoreno preko Christinina telefona. Osim toga, nisam htjela prijateljici natovariti na vrat visok račun, jer ona, bez sumnje, ne bi dopustila da ga ja platim. Nije mi se baš sviđao ni odlazak u javnu govornicu, čak i ako je ispravna, jer bih morala uzeti hrpu novčića i proračunati koliko mi ih je potrebno, a za to gotovo nisam sposobna. Da i nisu postojale te prepreke, možda se ipak ne bih osmjelila da čujem majčin glas, suosjećajan i brižan, jer je već pismo probudilo u meni gotovo nepodnošljivu čežnju.

Stoga nisam telefonirala. Uostalom, znala sam da će mi majka brzo odgovoriti na moje zabrinuto pismo i odlučila sam da čekam odgovor.

Pomirila sam se sa stanjem i promatrala razvoj događaja (zaključili su, čini mi se, da ću dokono sjediti i čekati nekakvu odluku). Nakon opijanja prvog dana večeri smo provodili pred televizorom, a sada se i to promijenilo. Razgovarali bismo cijelo veče, a Paul i Christine bi složno pokazivali, pažljivo izabranim sitnicama, skrivenu snagu svog braka. Onda bi Christine iznenada prešla na moju stranu, kao da mu želi dokazati da smo nas dvije povezanije nego što bi on htio priznati. Postepeno me očarala ta igra, pa sam nastojala zapamtiti neke odlomke i poslije sam ih zapisivala u svojoj sobi. Evo nekih pojedinosti:

»Christine: – Alexa mi kaže da je Lucas opet izvršila pobačaj.

Paul: – Da? Ona je pripadala tvom društvu, je li?

C: – Da. Postala je manekena. Uvijek je bila prilično čudljiva.

Alexa: – Znam što hoćeš reći, Christine, ali mi se čini da 'čudljiva' nije prava riječ.

C: – Dobro, onda je nemoralna. Uvijek je imala nekakav čudan kriterij, čudno je ocjenjivala vrijednosti.

P: – Stekao sam dojam da za nju ne postoje nikakve vrijednosti osim samoodržanja.

A: – Nije baš pošteno što sudiš o njoj, Paule, iako je ne poznaješ.

P (obraća se ženi): – Alexa, očito, smatra da njezine prijateljice ne mogu pogriješiti.

C (uzrujano): – Alexa je vrlo dobra prijateljica.

P: – Ja to ne poričem. Oprosti nam, Alexa, što raspravljamo o tebi pred tobom.

C: – Nego što hoćeš reći?

P (veselo): – Hoću samo reći kako treba da mi budeš zahvalna što sam te spasio od lošeg utjecaja kakav bi na tebe mogla imati Lucas.

C: – Ali ona je vrlo ljupka. Uvijek je bila veoma ljubazna prema meni. Dragi, ti si smiješan, zamišljaš nekakvo razuzdano društvo, a nije bilo takvo. Je li, Alexa?

(Kasniji razgovor, o ljetovanju):

C: – Sjećaš li se one kućice koju smo unajmili u Walesu, dragi?

P: – One bez kupaonice?

C: – Da, ali je, bez obzira na to, bila lijepa, je li? Sve je bilo lijepo. Kako nam je pod zubima škripao pijesak dok smo jeli sendviče na žalu!

P: – Sjećam se kako sam pokušao natjerati Michaela da uđe u vodu.

C: – O, da, u početku se bojao, a poslije je zavolio more.

P: – Oprosti, Alexa, ovo ti je, bez sumnje, vrlo dosadno.

A: – Zašto bi bilo?

P: – Pa nesumnjivo si navikla slušati o uzbudljivim ljetovanjima.

C: – Dragi, baš si smiješan. Što nedostaje jednostavnim užicima? Što? (Smije se.)

P: – Ništa. Pogotovu ako sebi ne možeš ništa drugo priuštiti.

A: – Zaboga, govoriš kao da sam ja, najblaže rečeno, Rockefeller.

P: – Pa prema našim si mjerilima gotovo Rockefeller.

C: – Oh, Paule, zašto imaš takve komplekse zbog novca?«

Na žalost, najbolje primjere nisam zapamtila. Najbolje su rečenice bile isuviše prikrivene i izbli-

jedjele bi u toku večeri. Isparile bi mi se iz glave prije nego što bih ih gore mogla zapisati u bilježnicu. Ipak, jasno se moglo zapaziti suzdržano neprijateljstvo koje se izmjenjivalo sa savezništvom. Dobacivali su tu neobičnu smjesu meni, umjesto jedno drugom. Postala sam pješak u njihovoj šahovskoj igri.

* * *

Jedne sam večeri uznemireno očekivala plač odozgo koji, slutila sam, neću znati umiriti, dok su Paul i Christine bili u gostionici. Druge smo večeri izišle ona i ja, a on je ostao s djecom. Međutim, naš je razgovor bio općenit. Upadljivo se trudila da istakne privlačnu jednostavnost sela i srdačnost njegovih stanovnika. Poruka je bila jasna: nije onako strašno kako sam prikazala, moraš zaboraviti ono što sam rekla. Neugodno sam se iznenadila što smatra potrebnim takvo zataškavanje preda mnom, ali sam to šutke prihvatila. Treće je večeri pošto-poto htjela ostati kod kuće i natjerala je Paula da me odvede u gostionicu. Bojala sam se onoga što bi se iz toga moglo roditi, no gostionica je, na sreću, bila puna gostiju, pa smo, okruženi galamom, dovikivali jedno drugom otrcanosti.

Christine je u tom razdoblju čas radila marljivo kao mrav, čas se potpuno opuštala. Počela sam joj, koliko god sam mogla, pomagati u kući, ali se ona ipak prihvaćala kućanskih poslova tako grozničavo kao da joj je u njima spas. Za slobodnog je vremena, a ja sam joj ga povećala, svu pažnju posvećivala djeci. Ne samo što se mnogo igrala s njima nego bi ih i iznenada podigla, zagrlila i poljubila, često baš onda kad su bila zauzeta nečime drugim, pa bi ih zbunila ta nagla nježnost.

– Nedostajat će mi, znaš – rekla mi je jednom.

U očima su joj se vidjele suze, pa je nisam mogla pitati je li uistinu odlučila da otputuje u London. Bilo je to ironično i šaljivo, jer se njezina odluka ipak ticala i mene.

* * *

Sredinom tjedna se zbio naš jedini važan razgovor. Bile smo u kuhinji, gdje je, nekako, razgovarala lakše dok bi joj ruke bile zauzete. Pitala me što sada radim te sam joj dala bilješke da ih pročita, premda joj, dakako, nipošto ne bih dala pravi rukopis koji sam čuvala gore i u kojem se postepeno pojavljivao neki red.

Gledajući je kako čita, prisjetih se nekih bilješki. »Pokušavam zamisliti da je on netko drugi, kako bi bilo uzbudljivije... bilo tko drugi. Na primjer, neki filmski glumac ili bivši momak. Smatram da ga time ne varam. Ako nam je ljepše oboma i ako ne zna o čemu razmišljam. Dakle to ga ne može raniti, nije li tako?« Druga bilješka: »Sada se uistinu bojim toga, jer je uvijek isto. Znam unaprijed sve pokrete, sve stadije i u tančine kako ćemo završiti. Čak i onda kad predlaže promjenu, znam kakva će ta promjena biti. Dakle čemu to? Naposljetku se pravim da sam umorna ili da me boli glava, kako se ne bismo morali truditi. Dok to radimo, tako sam ravnodušna da predviđam svaku kretnju. Kao da plešemo.« Druga strana slike: »Kad bismo to, barem, radili češće. Neprestano se nadam da hoćemo, ali on me više i ne gleda dok se svlačim. Prije me uvi-

jek gledao i to mi se sviđalo, no sada se uvijek zabulji u neku knjigu. Čini mi se da me više i ne vidi, zapravo. Ah, znam, mogla bih mu to predložiti i možda baš to želi, ali ne mogu, htjela bih da mi on prvi priđe.« Nešto drugo: »Ovdje je loše podneblje. Kako bi bilo lijepo, neprestano mislim, kad bismo mogli voditi ljubav u vrtu! Međutim, uokolo su susjedi, a noću je hladno. Ipak, možda bi i to bilo bolje, možda nam je u kući odviše udobno. To mi se događa u krevetu gotovo uvijek baš kad hoću zaspati. Neprestano razmišljam o travi.« U sljedećoj se bilješci ističe veća organiziranost: »Danas sam načistu sa svime. Znam što treba raditi. Mislim, imam djecu i kuću, mislim, dobila sam ono što sam htjela, a on radi vrlo naporno, pa ako to još želi, ima pravo na to. To je moj dio pogodbe. Sve je, kad se malo bolje razmisli, pogodba. Nije li tako?«

Zapanjila sam se, kao i uvijek u novinarskom poslu, kad sam ustanovila kako ljudi otvoreno govore čim nestane početne plašljivosti. Neki u početku ne dopuštaju snimanje na magnetofonu ili zapisivanje, ali većina njih su već poslije desetak minuta tako zaneseni svojim pričanjem, tako očarani sobom da više i ne opažaju bilježenje svojih izjava. Uglavnom, ne bune se. Međutim, to i nije čudno, jer su televizijske dokumentarne emisije već toliko zadrle u osobni život i ljudi su, i poznati i obični, prihvatili to objeručke, tako da su, u usporedbi s takvim emisijama, bezimene izjave za štampu razmjerno tajnovite.

Dakako, među najbolje navode koje sam prikupila pripadaju Erinine, Lucasine i majčine izjave. S njima razgovaram gotovo o svakoj temi. Ne smatram nikakvom prijevarom stalno obraćanje prijateljicama i dobivanje njihovih mišljenja, jer je riječ o izvanrednim osobama, a ja tražim vrstan materijal. Osim toga, znam da će prema meni biti iskrene i da neće glumiti. Pa ipak, njihove izjave nisam predočila Christine. Čudna je ta moja suzdržljivost, pomislih, jer će se njihove riječi naposljetku štampati i moći će ih vidjeti cio svijet.

– Dakle – prozbori ona napokon – tu se govori gotovo o svemu, je li?

Nisam mogla odgonetnuti koji je se dio najviše dojmio.

– Žalosno je to – rekoh. – Mnogima se spolni život čini već otrcanim. Baš to me, kad god bih pomislila na brak, zabrinjavalo. Trebalo bi nekako sačuvati prvobitno uzbuđenje.

Christine me ne pogleda, već počne miješati nešto u zdjeli.

– Vjerojatno još nikad nisi s nekim živjela toliko dugo da bi ti se to moglo dogoditi – prozbori i ja nisam mogla razabrati zavidi li mi ili mi se ruga.

– Istina je, nisam – odvratih. – Još nisam.

Nastane duga stanka. Čulo se samo lupkanje kuhače po glinenoj zdjeli.

– Nepoznavanje braka je, vjerojatno, cijena koju plaćaš za svoj slobodni život – reče ona tada. – Ipak – govorila je sporo, kao da joj netko izvlači riječi iz duše – život ne postaje toliko otrcan koliko... drukčiji. Mijenja se. Postaje dublji i drukčiji. Uvjerena sam da ga mijenjaju djeca.

Toliko je puta spomenula promjenu da se u njezinim očima, pomislih, nesumnjivo duboko razlikuju prošlost i sadašnjost.

– Što misliš o onoj ženi koja je izjavila da joj pomaže povremeno mijenjanje muškaraca? – upitah.

Još nikad nisam vidjela Christine kako crveni, pomislih dok joj se rumenilo penjalo po vratu i širilo po obrazima.

– O – reče ona otegnuto – nisam to uopće razumjela. To mi se čini pogubnim.

– Ipak, ona kaže da joj to pomaže – ustrajah.

Ta me se žena dojmila, dobro sam je zapamtila. Vesela i krotka, naoko prava domaćica, upravo je pripremala kolače za djecu dok sam s njom razgovarala. Izgled joj je potpuno odudarao od onog što mi je govorila.

– Hm, ne može se od nje ni očekivati priznanje da je to vrlo loše – reče prilično oštro Christine.

– Ne može – složih se. – Kad bi to smatrala velikom nesrećom, ne bi o tome ni govorila. Dakle po svoj prilici je to istina.

– Ah, ne znam – Christine slegne ramenima. – Vjerojatno je to nalik na izvještaje o spolnom životu, na primjer na Kinseyjev izvještaj. Svi su skloni pretjerivanju. Neki preuveličavaju, neki umanjuju. Nije mi jasno kako se tu može doprijeti do istine.

– Da, razumijem te – rekoh. – Slažem se s tobom, donekle. No katkad se istina može pronaći baš u lažima. Ne misliš li da je tako?

Dugo je šutjela.

– Ne znam, Alexa – prozbori napokon. – Zaista ne znam. To je više tvoje područje nego moje.

Iako se nasmiješila kako bi ublažila riječi, upozorenje je bilo sasvim jasno.

XII

Nesretna je okolnost, smatrala sam, što se baš sada bavim tom temom. U Londonu mi je, u Robertovoj prisutnosti, bilo zabavno skupljati bilješke i raspravljati o njima. Nije se osjećala nikakva napetost. Međutim, ovdje koliko god se nastojala usredotočiti baš na tu temu, osjećala sam se kao da sam u zdravstvenoj ustanovi za mršavljenje i pokušavam pisati o hrani. Još gore, osjećala sam se kao da sam u ustanovi za mršavljenje u kojoj svi oko mene smiju jesti više nego ja. Počeh uviđati da mojoj nezainteresiranosti za posao nije uzrok lijenost. Shvatila sam da mi smetaju Paul i Christine. Budući da nisam navikla na lišavanja, činilo mi se da se njihov tjelesni odnos ispriječio između mene i mog rada. Pitala sam se čak je li to majka imala na umu kad mi je pisala. Odgovorila je na moje pismo, na poziv u pomoć, odmah, kao što sam i očekivala, obavijestivši me kratko: »Ne brini se, razmislit ću. Slijedi pismo.« Doista je uslijedilo pismo, puno uvijeno izrečenih bojazni u vezi s mojim položajem. Da sve bude još zamršenije, stiglo je istog dana kad i prvo Robertovo pismo, koje mi je, premda sam i te kako čeznula za njim, prispjelo baš u zao čas. Samo me još više zbunilo.

Robertova su pisma kratka. Kao i mnogi pisci, uključujući mene, toliko je zauzet radom ili odmaranjem od rada da nerado piše kao obični smrtnik, izvan svog zanimanja. Pismo mu se ponajčešće sastoji od dvije stranice, a najmanje jednu potroši za objašnjavanje što pismo ne može biti dulje. Međutim, druga stranica to uglavnom nado-

knadi, jer na njoj opisuje, služeći se snažnim erotičnim pojedinostima, što bismo radili da smo zajedno. Njemu nema premca što se tiče riječi sa seksualnim prizvukom. Ljubavni prizori su mu najuspjeliji u onom odvratnom romanu, pretvara pornografiju u umjetnost. On je zasad jedini muškarac koji mi može izazvati orgazam preko telefona. Stoga sam čitala njegovo pismo ponovo i ponovo, drugu stranicu, nakon kratkih podataka o New Yorku, njegovoj majci i razlozima kratkoće, i čula sam njegov glas dok sam čitala, sa stranice su iskakale riječi i gađale cilj. Čitala sam i čitala i mučila sama sebe. A Christine se baš te večeri sklupčala na kauču, upadljivo mlitava, i počela nagovarati Paula da izide sa mnom.

– Dragi, baš je divno veče. Zašto se ne bi malo provezao s Alexom? Mogli biste se odvesti do mora.

Odmah se pobunih, premda je riječ »more«, usprkos okolnostima i spoznaji da ću morati biti s Paulom u autu, kao i obično djelovala na mene čarobno.

– A, ne – rekoh. – Zašto ti ne podeš? Ja mogu otići na more u svako doba. Otiđite vas dvoje, a ja ću čuvati djecu – govoreći to, znala sam da vjerojatno osuđujem sebe na samotnjačko, masturbantsko veče.

No Christine mi se osmjehne što je ljupkije mogla, doimajući se poput petnaestogodišnjakinje.

– Ne mogu, dušo – reče. – To je lijepo od tebe, ali se ne mogu ni pomaknuti. Veoma sam umorna. Želim samo vegetirati i gledati televiziju. Idite vas dvoje. Hajde povedi je, Paule. Otkad je ovdje, gotovo ne izlazi.

I Paul kao da je bio izuzetno dobro raspoložen. Nasmiješi mi se srdačno.

– Mogu ti reći, godio bi mi morski zrak – prozbori. – Onda, što kažeš, Alexa? Idemo li?

Popustih. More je neodoljivo za mene. Osim toga, donekle vjerujem u sudbinu. Ako me netko uporno nagovara, smatram da se odredište ne može izbjeći i prestajem se opirati.

– Dobro – rekoh. – Nagovorili ste me.

Popeh se u svoju sobu kako bih obukla nešto prikladnije za veranje po stijenama, ako ih ondje ima. Dugo sam se gledala u zrcalu. Činila sam se sebi čudnom. Ne pokušah protumačiti ono što sam vidjela.

Dok smo izlazili, Christine nam je mahala mlohavom rukom.

Kad su se iza nas zalupila kućna vrata, činilo mi se kao da sam u njihovu trijesku začula nekakvu neobičnu konačnost. Doduše, kad god odnekud odlazim, imam dojam da se, možda, više nikad neću vratiti. Po svoj prilici je riječ o želji za neizvjesnošću, i to u krajnjem obliku.

Udosmo u stari »ford«, čija su se vrata teško zatvarala. Bio je pun igračaka, starih cipela, vrećica od slatkiša i kutija od cigareta, boja mu se gulila i vidjela se rđa.

Oboje smo šutjeli dok je motor kašljucao, a kad se naposljetku upalio, odahnula sam što smo pošteđeni sramotnog odustajanja od odlaska na morsku obalu.

– Jadna krntijica – reče Paul. – Nije više onakva kakva je bila.

– Nismo ni mi kakvi smo bili – progovorih veselo dok smo polako vozili puteljkom prema cesti.

– Kupio sam taj autić za pedeset funti – napomene on – prije četiri godine. Potrošio sam još pedeset na dotjerivanje i on još vozi. Dakle isplatilo mi se.

– Da, isplatilo se – složih se.

– Trebalo bi ga opet malo dotjerati – nastavi on – ali morat će pričekati.

Ne rekoh ništa. Oko nas su se, s obje strane ceste, u beskraj protezala ravna polja, obasjana blijedim suncem na zalasku.

– Oprosti – promrmlja Paul – vjerojatno sam ti dosadan.

– Ne bi se moglo reći – odvratih. – Samo, ne mogu ništa kazati. Ne znam ništa o automobilima. Međutim, rado slušam.

– Vrlo si uljudna – začudo, doimao se više zahvalnim nego ironičnim. – Autom se zabavljam u dokolici. Kad sam ga nabavio, bio sam vrlo zadovoljan sam sobom. I dan-danas rado čeprkam po njemu.

– Dakako.

– Ovdje se ne može naći gotovo nikakva druga zabava – reče on, donekle kao da se brani. – Imam sreću što sam prilično zauzet školom. No Chris je pokatkad dosadno. Zbog toga sam se nadao da će se ponovo latiti glazbe. Ali nije. Gotovo i ne dira klavir. Dapače, ne sluša više ni gramofonske ploče.

– Mislim da se nerado podsjeća na svoje nekadašnje izvrsno sviranje – kolebljivo, pitajući se je li pošteno razgovarati o prijateljici s njezinim mužem.

On uzdahne.

– Ah, uvijek je težila savršenstvu, znam to – reče. – Ta joj okolnost prilično otežava život. (Međutim, stekla sam dojam da hoće kazati: otežava život svima oko nje). Ipak, još svira vrlo dobro, znaš, kad se potrudi.

Morala sam nastaviti razgovor, bilo to pošteno ili ne bilo.

– Da, uvjerena sam da još dobro svira. No po svoj prilici ne može podnijeti da bude lošija nego prije. Bila je izvrsna, Paule. Doprla bi do vrha.

Očito sam ga uzrujala, jer je ubrzao i umalo smo pregazili neku životinjicu koja je trčala preko ceste. Opsuje i ispriča se.

– Nije to ništa – rekoh. – Preživjela je.

– Da, znam, ali ja bih bio kriv da je završila pod kotačima. Žao mi je. Imaš pravo što se tiče Chris. Međutim, ja sam to odavno spoznao. Ipak je poznajem prilično dobro.

– Dakako. Oženjen si njome.

– Oprosti. Razdražljiv sam i smiješan.

Isprika uvijek razoružava. Sjećam se kako me majka godinama nastojala uvjeriti da onaj tko se prvi ispriča stvara dojam snage. Uvijek govorim sebi da ću se češće služiti tim sredstvom.

– Jednostavno – nastavi on – ti me podsjećaš, a zacijelo podsjećaš i Chris, na sve ono čega se odrekla. Da nije bilo mene i djece, mogla je ostvariti sjajnu karijeru. To je posrijedi, je li? Hajde budi iskrena i priznaj to!

– Vjerojatno se mogla proslaviti – rekoh. – Sudeći po svemu. Ali ništa se ne može tvrditi.

– Hajde ne izmotavaj se – odvrati on razdražljivo. – Prije nekoliko trenutaka kazala si da bi ona doprla do vrha.

– U redu, kazala sam. To je moje mišljenje. Ali ne mogu jamčiti da bi bilo baš tako, da bi ostvarila blistavu karijeru.

– Oprosti – reče on opet. – Vjerojatno se osjećam krivim, inače se ne bih toliko branio.

Iskrenost, kao i ispričavanje, djeluje neodoljivo.

– Ma zaboravi to – rekoh mu blago.

– Eh, baš u tome je teškoća – promrmlja on. – Ne mogu zaboraviti. Pogotovu nakon onog spontanog pobačaja. Pogotovu nakon tvog dolaska. Oprosti, Alexa, ja te ne optužujem ni zbog čega, nisi ti kriva. Ali moraš biti iskrena prema meni, inače nema svrhe razgovor. Misliš li da Chris trati svoj život?

Čim je to izrekao, shvatila sam da je to pitanje od početka bilo neizbježno: lebdjelo je, neizgovoreno, oko nas otkad sam doputovala. Zaista vjerujem u iskrenost. Međutim, činilo mi se da ona tu ne može pomoći.

– Paule – rekoh stoga – iskreno govoreći, ne mogu ti odgovoriti. Znam, to zvuči otrcano, ali... hm, ono što je za jednog čovjeka traćenje života za drugog je ispunjenje svih želja. Dobro, Christine je zapustila svoju pijanističku nadarenost, ali se koristi drugim darovitostima... – zastadoh. Zaista je to zvučalo otrcano.

– Kao žena i majka – reče on gorko i izvještačeno.

Uzdahnula sam i slegnula ramenima. Mali mi se auto sada činio još manjim. Bili smo klaustrofobijski zatvoreni u tom sićušnom prostoru, gledajući ravno pred sebe i raščlanjujući Christinin život. Najradije bih iskočila iz auta. Počeh se pitati pri kojoj bih brzini slomila nogu, a pri kojoj se samo ogulila.

– Da – nastavi on. – Tako je. Dao sam joj priliku da bira, ne baš otvoreno i namjerno, no ipak je riječ o izboru. O običnom, staromodnom izboru.

Ne rekoh ništa. Doimao se napeto, pa sam slutila da će nastaviti bez poticaja.

– Nije nam to tada bilo jasno – promrmlja on. – To je prava ironija. Nije se, naprosto pomišljalo ni na kakav izbor. Ona će nastaviti svirati, to se činilo jednostavnim. Sjećaš li se koncerta koji je priredila prve godine našeg braka?

– Da, bio je divan – odvratih. – Dobila je izvrsne kritike.

Činilo se da me ne sluša.

– To se moglo nastaviti – reče. – Međutim, tada mi je umro otac, a Chris je bila u drugom stanju, pa smo se morali preseliti... Ipak, i tada smo još mislili... – nastane duga stanka. – Ne, možda tada nismo više razmišljali o tome. Čudno, najednom se sve oko nas zatvorilo, zatvorili su se svi izlazi. Sve je postalo, nekako, poput ovog kraja – skine ruku s upravljača i mahne prema obzoru. – Sumorno.

Počelo se već smračivati.

– Katkad razmišljam o tome u školi – nastavi on – kad pokušavam navesti djecu da zavole svoju okolicu. To je tegoban posao, a povremeno mi se čini da sam i prilično nepošten.

– Mrzak ti je život ovdje? – zapitah.

On slegne ramenima dok smo prolazili kroz zavoj.

– Ah, »mrzak« je jaka riječ. Odrastao sam ovdje, štošta me veže uz ovaj kraj. Ne voli se rodni kraj zbog izgleda, nego zbog onog što ti je dao... barem ja tako mislim. Ovdje sam proveo djetinjstvo, školovao se, odavde sam otišao u Oxford. Stoga ne mogu, čini mi se, nepristrano suditi. Donekle i volim ovaj kraj, premda ne mogu reći da u njemu ima nekakvih posebnih ljepota niti bih ga ikomu mogao

preporučiti. Meni je podnošljiv, ali nije pošteno što sam ga nametnuo Chris.

– Ne treba da time razbijaš glavu – rekoh. – Čini mi se da joj nije mrzak. Hoću reći, budući da nije u Londonu, svejedno joj je gdje živi.

– Da, znam – odgovori on odmah. – No to je samo prihvaćanje stanja. Nije nikakav znak naklonosti – zašuti na trenutak. – Nekoć smo izlazili, znaš. Kad smo nabavili automobil, prije Michaelova rođenja. Vozikali smo se uokolo. Znam, to zvuči prilično besmisleno, no bilo je zabavno.

– Dakako.

– Sada izlazimo rijetko. Teško se može naći netko tko bi čuvao djecu, a Chris i ne voli baš naročito ovdašnje ljude. Ne zamjeram joj.

Nastavismo se voziti šutke. Čekala sam da opet progovori. Uvijek rado slušam druge. To mi se isplati, jer svoja mišljenja znam. No ovaj put je to bilo i prilično neugodno.

– To mi je teret, znaš – nastavi on iznenada. – Jesi li ikad pomislila kakav teret može biti spoznaja koliko se netko žrtvovao zbog tebe?

Razmislih.

– Mogu zamisliti kakav je to teret, dabome – odgovorih. – No nisam to još iskusila, jer još se nitko nije odrekao ničega zbog mene.

– Imaš sreću.

– Postoje dvije strane medalje. Ni ja se nisam odrekla ničega ni zbog koga. Jednostavno, ne vjerujem u žrtve. Davalac se ljuti, a primalac se osjeća krivim. To je nezdrav odnos, smatram. Stoga ne očekujem ni od koga da se žrtvuje za mene, jer nikomu nisam spremna uzvratiti žrtvom.

– O, ti si vrlo mudra. Međutim, oni koji su spremni za žrtvovanje ne pitaju uvijek želi li se njihova žrtva – reče on. Neko smo se vrijeme vozili šutke, a onda doda: – Ipak, jasno mi je tvoje mišljenje. Ti se na primjer, ne bi odrekla svoje karijere... ni kad bi se udala?

Iskreno se zapanjih. Nešto takvo nije mi nikad palo na pamet.

– To bi bilo kao da sam se odrekla disanja – rekoh. – Bilo bi jednako smrti. Više ne bih postojala.

Međutim, sjetih se tada sasvim iznenada kako mi je Robert, jedne večeri kad je bio ogorčen, rekao: »Tebi je više stalo do posla nego do mene«, a ja sam pokušala dokazati kako je taj sukob nemoguć, poput sudara između jedenja i spavanja, i kako je potpuno besmislen, poput starih dječjih igara bi li radije bio slijep ili gluh kad bi baš morao, bi li radije izgubio ruku ili nogu. No on je uporno ostao pri svom, nije htio prihvatiti moja objašnjenja, pa sam naposljetku morala kazati, kao i sada Paulu, da bih bez posla bila mrtva. Više ne bih bila kakva jesam, a to je jednako smrti, to jest nepostojanju. Napomenula sam mu da bi to, kao pisač, svakako morao uvidjeti, jer bi se i on osjećao tako. Međutim, to je veče završilo loše.

Drugim riječima – reče Paul – ne možeš zamisliti da bi ikoga toliko voljela.

– Ne, nije tu riječ o ljubavi, riječ je o sposobnosti.

– Tako? Znači, tvoje su sposobnosti da voliš ograničene.

Nipošto nisam mislila tako, ali se sada zapitah je li to istina. Njegove su riječi zvučale neugodno, pa se, braneći se, brzo prisjetih zanimljivih muškaraca.

– Možda – odvratih – no svakomu su ograničene sposobnosti. Nitko nema neograničene sposobnosti ni za što, čak ni za ljubav.

– Ako uistinu misliš tako – reče on, a u glasu mu zapazih zadovoljan prizvuk kao da sam spremno upala u briljivo pripremljenu klopku – onda ne poznaješ Chris. Nije važno. Ionako sam već dovoljno kazao. Gotovo smo na cilju.

XIII

Vozili smo se kolnim putem, duž kojega su se s obje strane vidjele niske turističke kućice, a iza njih, na širokom polju, bile su mnogobrojne automobilske prikolice. Bila je sredina tjedna, rano proljeće i nigdje se nije mogla zapaziti ni živa duša. Zacijelo još nije počela sezona.

– Gdje smo? – zapitah. – Što je ovo?

– Nedaleko od Burnham-on-Croucha – odgovori Paul. »Ford« poskoči nekoliko puta na kraju puteljka i skrene na polje, gdje je prometni znak zabranjivao parkiranje. Zaustavismo se te on ugasi motor. – Evo, tu smo – prozbori i pokaže rukom: – Gle, more.

Nisu mi se svidjele te riječi, jer njima započinje »Morska simfonija« Vaughana Williamsa, pa su mi opet vratile u glavu glazbu i uznemirile me.

Oboje izidosmo iz automobila i zatvorismo vrata. Puhao je hladan vjetrić. Gledajući iznad grmlja, uistinu spazih more, gotovo sasvim opkoljeno kopnom. Zagledah se prema dalekom izlazu iz zatona, kroz koji se moglo isploviti, moglo se pobjeći na pravi ocean, u širok prostor. Rastužih se. Činilo mi se kao da gledam zarobljeno more, zarobljeno poput lava u zoološkom vrtu.

– Hajdemo – reče Paul. – Budući da smo ovdje, mogli bismo prošetati žalom.

Žalo je bio šljunčan. Bez pijeska. Pod nogama su nam škripali obluci, čula se poneka ptica i vjetar je njihao džbunje, ali je inače bilo tiho, samotnjački tiho, kao u pravoj pustoši. Nisam još nikad vidjela pustije mjesto, pomislih. Ipak, postojala je voda, mreškala se i blago zapljuskivala obalu. Tu i tamo su se vidjeli komadići morske travurine, naplavljeno drvo i kamenje, što ih je izbacila slaba plima.

– Vrlo je mirno – prozborih i ustanovih da šapćem.

– Trebalo bi da vidiš ovo mjesto ljeti – odvrati Paul prirodnim glasom. – Ili već za mjesec dana. U svibnju, kad počne sezona. Kućice se napune uglavnom samo o vikendu, ali su prikolice prepune turista. Ne možeš se gotovo ni pomaknuti, toliko je ljudi.

– Mogu zamisliti – rekoh, iako nisam mogla.

Imala sam dojam da je to mjesto uvijek nenastanjeno, da je nepristupačno i zaboravljeno, da ne može biti popunjeno i toplo. U određenom je smislu bilo lijepo, ali je u isto vrijeme izazivalo strah. Kao što bi Lucas rekla, bilo je kao stvoreno za ubojstvo. Ona je posebno sklona jezovitostima.

– Prije sam često dolazio ovamo zimi – reče Paul. – Kao dječak. Tada je najljepše, zaista ledeno. Šetao sam gore-dolje, bacao kamenčiće u more i sanjario o budućnosti. Tada sam bio vrlo ambiciozan – nasmije se prilično gorko. – O, da.

– Zašto ne bi bio? – odvratih. – Svi smo bili takvi. U mladosti svatko želi štošta.

Sjetih se što mi je Christine ispričala o njegovoj želji da piše, pa se uplaših da će mi kazati previše i poslije se kajati. Mrsko mi je kad se netko kaje.

– Da, istina je – složi se on. – Svi smo bili puni želje, svi troje. No tebi su se ostvarile. Samo tebi. Chris i ja smo se morali zadovoljiti manjim.

– Žao mi je.

– Ne ispričavaj se – reče on. – Chris uživa u tvom uspjehu. On joj mnogo znači.

– Da, znam. Spoznala sam to.

– Međutim, ja ne uživam – namršti se. – Zapravo, zamjeram ti zbog njega. Eto, sada sam to izgovorio.

– Ne smeta mi to što govoriš – rekoh iskreno – ako ne smeta tebi. Samo, nemoj se sutra osjećati grozno.

– Vjerojatno hoću – Stajao mi je vrlo blizu. Vidjela sam dlačice koje su mu izrasle na licu poslije jutrošnjeg brijanja. – Što onda? Baš me briga.

Znala sam da bi trebalo da se pomaknem, znala sam što se sprema. No kao da smo oboje postali nepomični, ukopani u šljunak, a tišina je bila tako golema i obala tako pusta da se svaki pokret činio prevelikim i važnim. Kad bih premjestila samo nogu na šljunku, bilo bi to isuviše bučno.

– Kako si lijepa! – izusti tiho Paul. Položi mi ruku na obraz. Prvi put me dotaknuo, osim što smo se rukovali, pa zadrhtah, još prožeta Robertovim pismom. – Imaš žute oči kao mačka – reče mi i najednom me poljubi.

Na trenutak je taj poljubac bio oprezan, a onda se rasplamsa u mahnito obostrano davanje i uzimanje, kao da moramo proždrijeti jedno drugo kako bismo preživjeli. Nije bilo mjesta ni za kakve misli. Svime su vladala samo osjetila. Niti sam se osjećala krivom, niti sam se iznenadila, niti sam se obradovala. Potrajalo je to nekoliko minuta ili stoljeća. Zavukao mi je jednu ruku u kosu i uhvatio mi straga glavu kao da me mora zadržati, kao da mu se želim oteti i pobjeći, a drugu mi je uvukao u kaput. Osjetih kako me hvata za dojku i najednom, nakon Robertova pisma i proteklih četrnaest dana, više nisam mogla izdržati, utroba mi se počne topiti te ga htjedoh povući na oblutke i imati ga, potpuno. U tom je času, dakako, prekinuo sve, prignječivši mi usta kao da želi odnijeti s njih poljubac i spustivši ruke. Od zaprepaštenja sam se malo zanjihala.

– Kako te želim! – promrmlja, govoreći više sebi nego meni, i odmah mi okrene leđa.

Gurnuvši ruke u džepove kaputa, udalji se. Dok sam ga promatrala kako korača niz žal, najednom mi je sve to nalikovalo na filmsko snimanje. Bilo je nestvarno. Izvadih cigarete i upaljač. Prilično sam teško zapalila cigaretu zaklonivši šakama plamen, kako ga ne bi ugasio vjetar. Iako mi je bila prijeko potrebna, nisam je željela, u ustima mi je još bio Paulov okus.

Gledajući ga u daljini, pokušah se smiriti. Cigareta mi udari u glavu, kao prvog dana nakon pokušaja da se odreknem pušenja, i ošamuti me. Ipak, donekle sam se oporavila, jer sam se prestala tresti. Uskoro ugledah Paula kako se

okreće i vraća prema meni. Bio je prilično lijep, mlad i visok, donekle poguren u kratkom kaputu.

Polako mi priđe, baš kad sam popušila cigaretu i bacila je. Pogleda me ravno u oči te na trenutak pomislih da će mi pružiti ruku kao dječaci poslije tučnjave, premda se ovdje nije znalo tko je pobijedio. Umjesto toga, on nemoćno odmahne i ostane stajati nepomično, metar ispred mene. Trenutak smo se gledali i šutjeli.

– Što bih zaboga, mogao reći? – prozbori tada.

Htjela sam biti nježna, a ne žustra, ali se nisam usudila. Obuzeše me sažaljenje, strah i blagost. Najradije ne bih bila ništa kazala.

– Ne govori ništa – rekoh. – Nije potrebno. Hajdemo... – prijateljski mu pružih ruku. – Vratimo se.

Oklijevajući časak-dva, on je prihvatio, kratko je stisne (izazvavši u meni zbunjujući drhtaj) i pusti je kao da je užareno željezo.

– Da – promrmlja. – Da.

Šutke se zaputismo prema autu koračajući jedno pokraj drugoga, ali se ne dodirujući niti se više pogledavajući.

* * *

Ipak, budući da se nismo mogli voziti cijelim putem kući u grobnoj tišini, zbog koje bi cijeli događaj dobio preveliko značenje, progovorila sam. Kako nam je oboma bilo podjednako jasno da ne možemo pričati ni o sebi, ni o Christine, ni o mom poslu, i to zbog različitih, vrlo valjanih razloga, počela sam ga ispitivati o njegovu poslu. Ako se ne varam, odahnuo je. Bilo kako bilo, odgovarao je spremno, pa smo uskoro razgovarali gotovo sasvim prirodno o školskom sistemu općenito i posebno o njegovoj školi, o teškoćama u njegovu predmetu i o odnosima između učenika i nastavnika. Uglavnom sam ga samo poticala ponekom riječi da nastavi pričati, jer sam slutila da će ga razgovor najlakše udaljiti od događaja na žalu i da mu je to potrebnije nego meni. Povremeno sam ubacivala svoje neobične uspomene iz internata, pogotovu iz onih iz kojih su me istjerali, pa se dva-tri puta nasmijao. Vožnja je bila čak vrlo ugodna, jer je potpuno nestalo prijašnje trvenje, pa sam pomislila, iako bez ikakve žudnje, kako bi odnosi, vjerojatno, bili još bolji da smo uistinu vodili ljubav. Ponajčešće se poslije toga osjećam vrlo smirenom i prijateljski raspoloženom prema svojim muškarcima i ništa u muškarcu ne može tako uspješno ugušiti neprijateljstvo i suparništvo kao spolni odnos.

Kad smo skrenuli sa ceste na puteljak, on iznenada ugasi motor.

– Alexa – prozbori napokon.

– Veče je bilo divno, Paule – rekoh veselo. – Hvala ti!

– Da, bilo je divno – odvrati on. – No moram ti nešto kazati.

– Nemoj. Znam sve i sve je u redu. Najdemo unutra.

Pokušah otvoriti vrata sa svoje strane, ali nisam mogla pomaknuti ručku.

– Ja ću ti otvoriti – reče on. – No svakako ti želim kazati ovo... Dakle ako Chris odluči otputovati, ti možeš, dakako, povući svoju ponudu, to je sasvim jasno. Međutim, ako smatraš da možeš ostati, za njezino dobro, htio bih ti samo napomenuti da se ono neće ponoviti...

Užasno se zbunio, a meni je mrska zbunjenost. Uglavnom je suvišna kao i neugodnost.

– Znam to, Paule – odvratih. – Potpuno te razumijem, časna riječ. Bilo je lijepo, nije ništa značilo i već smo sve zaboravili, pa sada hajdemo unutra.

Ponovo pokušah otvoriti vrata, ali nisam mogla. Stoga se on nagne preko mene, a baš toga sam se i bojala, snažno povuče ručku i otvori vrata. Bili smo tako blizu da mi je mirisala njegova koža, gotovo smo se doticali, pa su se obećanja što smo ih maloprije izrekli jedno drugom najednom činila poput laži. On okrene lice prema meni. Gledali smo se. Ovo je ludo, pomislih, ako me opet poljubi, gotova sam, a kuća i Christine su samo nekoliko metara daleko od nas. No on reče samo »zaboga«, vrlo tiho, i u auto provali hladan propuh kad je širom otvorio vrata s druge strane. Oboje duboko udahnusmo noćni zrak i izidosmo brzo i odlučno.

– Namjeravao sam se negdje zaustaviti da nešto popijemo – reče on čudno normalnim glasom dok smo išli puteljkom. – Međutim, zaboravio sam. Žao mi je. Bi li rado nešto popila?

– Nije važno – odvratih. – Možda bi te poslije zaustavio policajac.

Približivši se kućnim vratima, začusmo glazbu. Oboje zastadosmo i ušutjesmo. Paul se ukoči poput kipa, držeći u ruci ključ.

– Svira li to ona ili gramofonska ploča? – prošaptah.

Slušali smo, ali nismo mogli ocijeniti.

– Ne znam – reče on. – To je jedno od njezinih omiljenih djela, no mogla bi biti ploča – stojeći pred vratima, u hladnoj noći, dok su se svuda oko nas pružala mračna polja, slušali smo Mozarta. Muzika me kao i obično očarala, ali me Paul trgne iz sanjarenja: – Hajdemo unutra! Nećemo valjda čekati ovdje cijelu noć da nam neka pogrešna nota nešto dokaže.

Čim je gurnuo ključ u bravu, glazba utihne.

Udosmo u hodnik ispunjen poznatim mirisom i objesismo kaputе. Prijelaz je bio nagao, kao da smo se iz nekog nadnaravnog stanja vratili u stvarnost. Krenusmo u dnevnu sobu. Ondje je na divanu ležala Christine, još sklupčana u onakvu položaju u kakvu smo je ostavili, kao da se cijelo vrijeme nije ni pomaknula, pa se nije moglo odgonetnuti odakle glazba. Zanimalo me hoće li je Paul to pitati, ali nije rekao ni riječ.

Ona nam se nasmiješi.

– Jeste li se dobro zabavili? – upita.

Znala sam da će mi se taj prizor, poput još nekih, urezati u pamćenje kao snimak. A onda se naglo sve pretvori u brbljanje o moru, hladnoći i želji da se popije kava ili neko piće. Paul sjedne i, zapalivši cigaretu, uzme novine, Christine ode u kuhinju kako bi skuhala kavu, a ja natočih svog viskija, jer sam nedavno morala kupiti još jednu bocu. Vraćajući se s kavom, Christine reče:

– Da, šteta što žal nije drukčiji. Kad ljeti idemo tamo s djecom, ne mogu graditi kule od pijeska. Pa ipak, lijepo je biti blizu mora.

– Da, imaš sreću – odvratih, jer sam iznenada očajnički željela da bude sretna.

– Da, imam sreću – složi se ona i osmjehne. – Pogotovu ako smijem provesti tjedan dana u Londonu. Oprosti što sam se toliko odlučivala, no zaista bih htjela otići tamo. Vrijedi li još tvoja ponuda?

– Dakako, dušo – ništa joj drugo nisam mogla kazati.

XIV

Buka. Taksiji. Nosači. Metež. Ispušni plinovi, čete pješaka. Trgovine, automobili, zgrade. Mirisi hrane, tijela, goriva, dima. Miris kožnatog sjedala u mom taksiju i oduševljen vozač, što je sasvim prirodno, jer me vozi daleko, od Liverpool Streeta do mog stana. Rasipne sam naravi, znam to, ali da sam i najveći škrtac na svijetu, ne bih mogla bolje proslaviti svoj povratak u civilizaciju. Crveni londonski autobusi, sa čarobnim brojevima i imenima mjesta koja su mi nedostajala, oblijepljeni su plakatima filmova koje nisam vidjela. Sa zidova vrište reklame i nude proizvode. Trgovine su pretrpane svačim. Viču prodavači novina i trube automobili. Buka, šarenilo i prljavština. Vratila sam se. Sve je u redu. Ovdje sam. A ti, grade, jesi li isti? Kako si izdržao bez mene? Kako si se, zapravo, usudio postojati dok mene nema? Zar nisi ni opazio da ti nedostaje nešto bitno? Daleko od očiju, daleko od srca, je li tako? Onda te više nikada ne smijem napustiti, jer bi me mogao čak zaboraviti. Zar ti tako malo znači naša duga ljubav?

Naginjem se natrag i zatvaram oči. Već me donekle bole od pohlepnih nastojanja da vidim što više. Previše sam izgladnjela, no razboljet ću se ako budem tako gutala. Ipak, otvaram oči, moram opet gledati, gledati, gledati. (Ma baš me briga ako se razbolim). Mnogo je orijentira, neki su znameniti poput Nelsona, neki poznati samo meni, na primjer kavana u koju sam svratila jedne večeri. Moram provjeriti postoji li još sve to. Možda se sve promijenilo, možda se premjestilo. Moram pogledati i uvjeriti se da je to još moj grad. Čini mi se, dakako, da je sve u redu, ali htjela bih ispitati svaki centimetar, a ne mogu, imam samo dvadest četiri sata, premalo i za najpoduzetnijeg turista. Eh, vi sretnici, ružni i lijepi, bezizražajnih lica, koji se gurate po ulicama, s dječjim kolicima, psima i kupljenom robom u rukama, vi sretnici, koji uskačete u autobuse, iskačete iz njih i nestajete u blaženoj podzemnoj željeznici, iskorištavate li potpuno svoj život? Je li vam jasno kako ste sretni što niste morali nikamo otići?

* * *

Pred svojim stanom izlazim veselo iz taksija i plaćam, dajem pretjerano veliku napojnicu i smiješim se vozaču tako široko da me, bez sumnje, smatra ludom. Ima pravo.

– O, kako je lijepo vratiti se kući! – ne mogu se suzdržati.

– A gdje ste bili? – pita me on.

Kad mu kažem »u Essexu«, vidim mu nalicu iznenađenje, što sam i očekivala. Rastajemo se. Zbunjen je i sretan. Luda od veselja, jedva se obuzdavam da mu ne poljubim auto. Jer ne vraćam se svaki dan kući.

Gurajući vlastiti ključ u vlastitu bravu, osjećam pravu posjedničku radost. Divna je spoznaja da unutra nema nikoga. (Ne znam bih li u ovom trenutku vidjela rado i Roberta). Moj stan, prazan. Samo moj. Čeka me. Preda mnom je hrpa pisama. Eto, ljudi me već traže. No prerano je da ih otvorim, nisam još spremna za njih. Letimice gledam omotnice: moji izdavači iz

Amerike, jedna stara školska prijateljica (Eve), dvojica bivših momaka, na dopisnici pozivnica za kućnu zabavu (zakasnila sam, već je prošla) i pregršt računa. Nije loše. No moram najprije razgledati stan. U njemu nije nered, kao što sam rekla Christine, niti su mi potrebna dvadeset četiri sata da bih ga pripremila za nju, kako sam joj kazala, niti mi treba dodatna odjeća po koju sam, tobože, došla. Sve je u najboljem redu, onakvo kakvo smo ja i moja kućna pomoćnica ostavile, ali je hladno, pa odmah uključujem grijanje. Zatim lutam po stanu, gledajući sobe i gladeći stvari. Uživam bacivši se nasred svog golemog kreveta i ležim na njemu nekoliko časaka, praveći se da sam se upravo probudila. Idem u radnu sobicu, milujem veliki pisaći stroj, onaj koji mi je uvijek u kući, i snop papira kraj njega. Gledam kroz prozor kuće i krovove, gledam promet dolje na ulici. Nikad ne prestaje, na svu sreću.

Čim se stan ugrijao, počinjem otvarati prozore, kako bi se izvjetrio ustajali zrak što se tu nakupio za moje odsutnosti. Štrcam svojim najdražim mirisom sve sobe, da bih svagdje vratila svoju prisutnost i stvorila dojam da nisam nikamo ni otputovala. Mirisi su važni, eto, sada stan opet miriše na mene. U dnevnoj sobi uključujem gramofon i moja privremeno najdraža ploča oživljava zvucima sobu. Idem u kupaonicu i puštam vodu, dodajem mirisavo ulje a oko mene se diže para. Zatim idem u kuhinju i kuham kavu. Dok čekam da zakipi, sjedim na stolici i otvaram poštu. Računi nisu preveliki. Dvojica bivših momaka se žele opet sastati sa mnom, no jedan je upravo otputovao u Portugal pa sam ovaj put zakasnila. Eve želi odsjesti kod mene u lipnju, zapetljali su joj se odnosi s mužem i ljubavnikom i želi se odmoriti (tako kaže) od obojice, što znači da bi, vjerojatno, htjela stvoriti neku novu vezu, a ja ću joj biti pokriće. Izdavači iz Amerike upravo su prodali autorsko pravo »Zlaćane djevojke« za veliku svotu jednom drugom američkom izdavaču, koji će je, umjesto kao džepno izdanje, objaviti u tvrdim koricama. Raspituju se kada ću im poslati novu knjigu.

Već sam opijena tom ljubavlju, pažnjom i nagradama. Zaista mi je potrebna kava kako bih se otrijeznila. Ali, na vrijeme mi pada na pamet kupelj, minutu-dvije prije nego što bi se kada prepunila vodom. Prija mi duboka voda. Želim sprati sa sebe svaki trun Essexa, a kupanje u Christininoj ledenoj kupaonici nije bilo dovoljno. Kupajući se, prisjećam se frizera. Moram ga pozvati telefonom i nagovoriti ga milom ili silom da brzo nađe vremena za mene danas ili sutra. Budući da sam se dva tjedna sama brinula o kosi, vide se već uobičajene posljedice. Mnogima bih htjela telefonirati. A s kim ću se sastati? Za koga ću se uljepšati?

Moja zaokupljenost telefonom izaziva njegovo zvonjenje (barem bih htjela sebe uvjeriti u to). Žurno izlazim iz kade, hvatam ručnik i trčim kroz predsoblje, a s mene kaplje voda. Silno volim telefon, kao što je Jane Austen (engleska književnica, nap. prev.) voljela kucanje na vratima, najmilije mi je »uobičajeno razdoblje napetosti«. Ta neizvjesnost je tako divna da se nikad ne ljutim kad zazvoni telefon, osim kad radim, a i tada mi je njegovo zvonjenje ponekad drago ako sam zapela u poslu. Ovdje je

poziv nesumnjivo namijenjen meni, a u Essexu me nikad nitko nije zvao.

– O, vratila si se! – javlja se Erin, iskreno zadovoljna.

– Jesam, na svu sreću. O, Erin... – međutim, ne mogu nastaviti, drhće mi glas i zapanjena sam snagom svojih osjećaja.

– Zar ti je bilo tako teško? – pita ona zabrinuto.

– O, da. Teže nego što možeš zamisliti. Ali, zapravo, nije to pošteđi. Jednostavno... jednostavno prekrasno je što sam opet tu, stan je divan, a ulice i rijeka... o, Erin – vidim da sam gotovo histerična.

– Smiri se – kaže ona.

– Da, dobro, smirit ću se. Ne, ne mogu. O, kako je divno biti opet ovdje!

– Upravo sam ti počela pisati – kaže ona – kad sam dobila tvoje pismo. Tada sam naslutila da ćeš se možda vratiti, pa sam te nazvala.

– O, baš mi je drago što si to učinila – kažem joj oduševljeno. – Moj divni, divni telefon!

– Čekaj, ispričaj mi sve po redu. Najprije ono najvažnije. Ostat ćeš u Londonu?

– Neću – žao mi je što me podsjetila na to. – Samo dvadeset četiri sata. Puštena sam samo uvjetno na slobodu.

– A onda će doći Christine?

– Da. Kad se ja vratim.

– Aha – kaže ona i dugo šuti. – Je li to baš pametno?

– Ne, nije pametno. Nije. Samo, ne mogu se izvući iz toga.

Erin ne može ništa promaknuti.

– Želiš li se uistinu izvući? – pita me.

– Pa dakako. – kako žestoko odgovaram! – Ma ne znam. Možda i ne želim. Sve to nadmašuje moje sposobnosti. Izmiče mi iz ruku.

– Zvuči neodoljivo – kaže Erin, koja me dobro poznaje – Hoću reći, za tebe. Ja bih pobjegla tisuću kilometara daleko.

– Da, znam, zacijelo sam luda.

– Nipošto – odgovori ona, cinično i u isto vrijeme popustljivo. – Vjerojatno će ti to poslužiti za neku knjigu. Ili, barem za kratku priču.

Erin i ja radimo sasvim suprotno. Ona počinje od puke mašte i kreće prema činjenicama, a meni daju poticaj činjenice i zatim ulazim u maštu. Erin pronalazi sebe pišući o drugim ljudima. Ja počinjem od sebe i krećem na nepoznato područje.

– Ne znam hoću li imati bilo kakve koristi od toga – kažem, uznemirena što mi je, dakako, ta misao već prošla kroz glavu, a ne podnosim kod sebe proračunatost. – Vjerojatnije ću doživjeti živčani slom. Ali kako si ti, kako tvoja knjiga?

Erin upravo piše četvrti roman. (Vjerojatno je nikad neću dostići niti mi to smeta, premda se, tobože, natječemo. Uostalom, više joj je godina nego meni, pa treba i da napiše više.) Pročitala sam rukopis, jer je smatrala djelo gotovim, a onda se predomislila i odlučila da ga promijeni, poboljša. Meni se roman činio vrlo uspjelim, ali ona teži za savršenstvom, pa će nesumnjivo biti još bolji kad ga preradi. Doduše, ta ju je odluka uznemirila, jer još nikad nije morala dvaputa pisati knjigu.

– Ah, grozna je – kaže mi sada. – Tako je užasna da ti to ne mogu opisati. Bojim se da će naposljetku postati trećorazredni petparački roman.

– Glupost – govorim joj. – Znaš da se to neće dogoditi. Ro-

man je bio već prije divan, rekla sam ti to, pa ne može sada biti lošiji. Dokle si doprla?

– Ah, ne baš daleko. U tom je najveća nevolja. Još se petljam oko djetinjstva glavne ličnosti. Htjela bih sve prikazati retrospektivno, ali neupadljivo, znaš. Stoga je još sve zbrkano.

– Popravit će se – tješenje je uzaludno, ali je bitno u takvim trenucima. Jedino njega možemo dati jedni drugima, nitko ne može uistinu pomoći. Pisac je potpuno osamljen u svom poslu. – Hoće, vjeruj mi. Jamčim ti.

– O, divna si – kaže ona, što zapravo znači da se volimo. – Ipak, ne znam. Čini mi se da sam ovaj put zagrizla prevelik zalogaj. Znala sam da će mi se to jednog dana dogoditi.

– Ne, nije ti se to dogodilo – netko sada mora biti odlučan u razgovoru s njom. – Samo, nisi se još prihvatila posla kako treba. Radiš li svaki dan?

Erin odlazi da radi u Britanski muzej, što je ponekad dobro, a ponekad loše, jer katkad ondje susreće previše ljudi koji, isto tako, pripremaju romane i naučne radove i željni su kave i čavrljanja. No katkad je ondje pravi radni ugođaj, pa ona, budući da je, za razliku od mene, prava intelektualka, uživa u znanstvenoj atmosferi i podsjećanju na sveučilišne dane. Moram napomenuti da Erin, premda joj je tek dvadeset devet godina, ima troje djece, napisala je tri knjige i završila postdiplomski studij. Zbog tih mi činjenica zastaje dah i hvališem se njima svakomu tko me hoće slušati.

– Ne, ne radim – kaže mi ona. – Kako si pogodila? Pišem kod kuće, bolje rečeno, ne pišem. Ingrid je dobila ospice i uvjerena sam da će se sva djeca razboljeti, ali jedno po jedno, a ne istodobno, dabome. Baš o tome sam htjela pričati. Ona kućna pomoćnica tvoje majke...

– Maria.

– Da. Dakle mislim da bih je mogla zaposliti. Simon kaže da sam luda, ali bih je, ako pristaje da spava s djetetom kad joj se rodi, mogla strpati u stan.

– O, Erin, ti si pravi anđeo – kažem joj. Slutila sam da će pristati i slažem se s njezinim mužem da je luda. No premda sam odana, morala sam se, birajući između nje i majke, opredijeliti za majku. – Odahnut će – kažem joj. – Mislim, moja majka.

– Već je odahnula. Javila sam joj se telefonom. Silno mi je zahvalna. Međutim, nije imala vremena za razgovor, upravo je izlazila s nekim.

– Ah, sa Carlow.

– Ne bih rekla da se tako zove. Mislim da je riječ o nekom Giovanniju.

– O – iznenađena sam. Giovanni je filmski režiser s kojim se majka godinama povremeno sastaje. – Vjerovala sam da je privremeno otpao – pokunjena sam. To znači da ne mogu razgovarati s majkom. – Kamo je otišla?

– U Pariz. Na tjedan dana – odgovara mi Erin. – Ne tuguj. Baš mi je žao što ti je otputovala ispred nosa.

– I meni je žao.

– Hajde, Alexa, ne žalosti se. Kako napreduje posao? Zacijelo ima i nekih veselih vijesti. Je li ti se javio Robert?

Pričam joj o Robertu, o izdavačima i o skorom pisanju članaka.

– Znači, obje smo se dokopale novca – kaže ona slavodobitno. –

Dobila sam onu budalastu nagradu, znaš, onu za koju su me predložili. Ludo, ha? Potpuno sam iznenađena.

Bilo tko drugi rekao bi mi to već na početku razgovora.

– Zašto si iznenađena? – kažem. – Znala sam da ćeš je dobiti. Koliko?

Međutim, ona ne zna, dabome, svotu. Zaista je ne zna. Ne može se reći da mi je taji.

– Namjeravam otputovati sa Simonom i djecom u Italiju na mjesec dana – kaže mi. – Tvoja majka nam je ponudila svoj ljetnikovac. Baš je dobra – zaista misli tako, ne smatrajući da joj je majka dužnik. – Otputovali bismo u kolovozu, kad Ingrid ode, a... prije Marijina dolaska. Dobro, Alexa, zašto razgovaramo preko telefona? Dođi ovamo, pa ću ti pokazati turističke reklame što sam ih dosad prikupila. Hej, zašto ne bi pošla s nama? To bi bilo divno!

– Ospice – kažem joj.

Iskreno je zbunjena.

– A, ne, one će proći do kolovoza. O, razumijem. Misliš, ne možeš doći večeras? Hm, da. Zar ih nisi preboljela u djetinjstvu?

– Nisam sigurna – odgovaram. – To zna samo moja majka. Zar se ne može oboljeti dva puta? Uostalom, ne smijem izvrgnuti opasnosti Christininu djecu, mogla bih njih zaraziti.

– Da, imaš pravo. Baš šteta.

– Ionako se moram okupati, počešljati i telefonirati svima. Premda bih te vrlo rado vidjela, uživat ću isto tako ako budem sama u stanu. Divno se osjećam zato što sam opet negdje gdje je sve moje.

– Dabome. Razumijem te. Možda je tako i bolje. Simon je pozvao neke ljude na večeru, a ja još nisam kupila hranu, jer sam neprestano zauzeta Ingrid i djecom. Ne znam što će jesti.

Spustivši napokon slušalicu, vraćam se u kadu, ispuštam hladnu vodu, dodajem vruću i uživam. Naposljetku izlazim i zovem telefonom Alexisa, koji u početku glumi ljutitost, a onda mi kaže da mogu doći k njemu sutra u deset i da ne smijem zakasniti. Zatim oboje luckasto o tome koliko smo nedostajali jedno drugom. Alexis je vrlo zabavan, homoseksualac je, većinu naklapanja doznajem baš od njega. Izvrstan je fizer i razmjerno jeftin. Otac me naučio da bogatstvo nije razlog da se razbacujem novcem.

Dakle zaista sam opet kod kuće, obnovila sam svoje veze. Paul, Christine i cijela tamošnja situacija čine mi se potpuno nestvarnima. Sjedim i prelistavam adresar. Kad bih, barem, imala više vremena! Ovo je mučno. Morat ću birati, a to znači da ću nešto ispustiti. Htjela bih prošetati cijelim Londonom i zaviriti u gostionice, ali htjela bih obići i trgovine. Htjela bih proći King's Roadom, svojom najdražom ulicom, ući u trgovinu i kupiti haljinu koja mi nipošto nije potrebna. Htjela bih telefonirati svim svojim prijateljicama. Erin je u meni samo potakla želju za razgovorom. Htjela bih vidjeti sve. Vratila sam se u život, pravi život. Svoj život. Ali, nemam vremena za sve. Nemam vremena ni za četvrtinu te me bol gotovo guši. Osim toga, umirem od gladi, ali ne želim kuhati i jesti sama, a više od svega želim voditi ljubav. Dakle treba ustanoviti što mi je najvažnije. Ponovo prelistavam adresar. Neki bi mi ljudi dali krevet, ali ne i večeru, a neki bi mi dali večeru, ali ne i

krevet. Ostaje ih nekoliko, pet-šest, koji će mi, ako nisu drugdje zauzeti, vrlo rado dati oboje. Međutim, ne smijem zaboraviti Tonyjevo pismo. Precrtala sam Tonyja u svom popisu adresa zato što smo naglo prekinuli. Inače ne postupam tako. No imam njegovo pismo i novi telefonski broj. Glas iz prošlosti je neodoljiv, pogotovu zato što sam mislila da taj glas više nikada neću čuti. Jer Tony je ponosan, a ako sada puže, isplati se stupiti s njim u dodir. Sjetih se prošlosti, kako bih dospjela u pravo raspoloženje. Tada podigoh telefonsku slušalicu.

XV

– Koliko smo puta ponovili, zaboga? – pita me Tony.

– Ne znam – kažem mu. – Nisam brojila. Zar je to važno? – gladim mu čelo, obrve, leđa. Neopisivo mi je lijepo što sam opet vruća, ljepljiva, puna, vlažna, upotrijebljena, iscrpljena, zgnječena i zadovoljna. – Divno, Tony – kažem smireno, kao da se služim nekakvom stenografijom.

On me gleda pronicavim sivim očima, koje sam već gotovo zaboravila. Sada, kad je grčenje prošlo, u glavi mu se, vidim, opet vrte kotačići.

– Mm, možda – kaže. – Rado bih tako mislio. No imam dojam da bi te danas zadovoljio bilo koji muškarac.

Čvrsto ga grlim, sluteći da će uskoro izići i plašeći se tog trenutka.

– Bilo koji muškarac? – pravim se razgovorljivom i pokušavam ga zadržati.

Izlazi, a meni se čini da je izabrao baš taj čas kako bi me kaznio. Stenjem, ali se on ne obazire na mene, već se okreće na bok i pali nam oboma cigarete.

– Bilo je vrlo lijepo. Osjećala sam se očajno i baš ti si mi bio potreban.

– Baš ja?

Znam što time misli reći i ljutim se.

– Pa pisao si mi – ističem. – Nisam sjedila ovdje, željna muškarca, i mislila: »Koga ću iskoristiti? A, znam, Tonyja. On će mi dobro doći.« Pisao si mi. Uostalom, ni ti nisi u svemu ovome loše prošao, priznaj.

– Dobro – mrmlja on zlovoljno – sve si mi objasnila. Nasrtljiva si, ha?

– Nipošto. Samo kad me netko izazove. A ti si me izazvao.

Okreće me prema sebi i ljubi, pažljivo, kao da me kuša.

– Slušaj, zašto mi nisi pisala?

– Ne znam. Kad su mi rane zacijeljele, već sam se poprilično zbližila s Robertom i znala sam da ti se to ne bi osobito svidjelo, pa nije bilo svrhe da ti pišem. Kad već govorimo o tome, zašto si ti meni pisao.

Tonyju se kod djevojaka sviđaju krajnosti: nimfomanija, sadomazohizam, svestranost koja uključuje i lezbijstvo. Prilično smo se dobro slagali oko godinu dana, dok nije pretjerao. Tada sam, jedini put životu, bila u iskušenju da pozovem u pomoć policiju, ali sam shvatila da bih već proživljenim patnjama dodala samo nove muke, drukčije vrste.

Ponovo me ljubi.

– Sve su druge djevojke otputovale iz Londona – kaže mi.

– Pederu.

– Shelley mi je rekla da je Robert otputovao u New York, a i Lucas je u New Yorku. (Shelley stanuje u istom stanu s Lucas i Tony ju je nekoliko puta vrlo uspješno snimio.) Stoga sam pomislio...

– Da, jasno mi je što si pomislio.

– Dobro, zar nije tako?

– O, da, tako je. Ovdje si samo zato što je Robert otputovao.

– Ne sviđa mi se suparništvo.

– Pa nije to nikakvo suparništvo. Budući da se ne želite oženiti mnome, za što se natječete?

– Ja se ne natječem. U tom je stvar.

– Da, znam to. Čini mi se da ne postoji baš nikakav sukob. Samo tražim za sebe isto pravo na slobodu kakvo imate Robert i ti i...

On zijeva kako bi me ušutkao.

– Možda sam staromodan.

– Aha, razumijem. Čim se vrati Robert, nestat ćeš.

– Tako je.

Ne znam zašto se toliko trudim oko toga. Međutim, lijepo je opet biti s Tonyjem u krevetu i mnogi ožiljci mogu izblijedjeti za godinu dana.

– A zašto? – pitam.

– Znaš razlog. Sviđa mi se kad su moje djevojke same u svom stanu i čekaju da ih pozovem. Čeznem zá lijepim starim vremenima.

– Ma za kakvim lijepim starim vremenima, Tony? Nije bilo nikakvih lijepih vremena. Ili si se morao vraški namučiti da bi dobio ono što želiš, ili si morao platiti, ili si dobivao koliko god hoćeš zato što su i svi drugi dobivali. Ukratko, ne gledaš stvarnosti u oči.

– Potreban mi je harem – kaže on zadovoljno i povlači pokrivač do brade. – Oh, kasno je. Mogu li prenoćiti?

Oklijevam. Kad nisam zaljubljena, poseban mi je užitak da se mogu zavući sama u prazan krevet. No nakon dva tjedna u Essexu osjećam se osamljenom i želim ljudsko tijelo pokraj sebe dok spavam.

– Dobro, prenoći – odgovaram. – Samo ovaj put.

– Ta mi se tvoja osobina osobito sviđa – kaže on. – Vrlo si velikodušna.

Šutimo. Sjećam se vremena kad sam živjela s Tonyjem, dok nisam napokon spoznala da ne mogu živjeti ni s kim, da svi počinju, ovako ili onako, misliti da posjeduju ženu. Štošta se može posjedovati: ili tijelo, ili um, ili novac, ili posao, ali prijatelje. Šteta, jer lijepo je doći kući k nekomu tko te voli, a i njemu je lijepo doći kući k ženi koja ga čega. No sve uvijek završi svojatanjem tuđe ličnosti. Ljudi ne mogu, čini se, živjeti zajedno i ostati ipak na određenoj udaljenosti. Drugim riječima, rijetki su muškarci poput mog oca.

– Tony – kažem odjednom, već tonući u san, iznenađena jer nisam znala da mi je to na pameti. – Zar se nisi nimalo zabrinuo?

– Kada?

– Znaš – ne mogu prisiliti sebe da govorim određeno. U melodramatskim sam situacijama uvijek zbunjena. – Nije te zanimalo kako se osjećam? Nisi li pomislio da bih mogla iskrvariti?

On se smije. Ne muče ga uspomene.

– Ne budi glupa – kaže. – Samo sam te ogrebao.

– Šivali su me – odgovaram. Čekala sam godinu dana da mu to kažem. Morali su me zašiti – pitam se odražava li mi se u glasu ponos.

– Ah – mrmlja on, već pospano – nisu ostali nikakvi tragovi. Uostalom, sada znaš kako se žena osjeća, pa to možeš iskoristiti u nekoj knjizi.

XVI

Ujutro mu dajem doručak i izbacujem ga, ne baš lako. Dobro je raspoložen, kao i uvijek poslije takve noći, i nema nikakva posla do večeri. Htio bi pošto-poto poći sa mnom u trgovine, čak je spreman čekati dok budem u češljaonici, što Robertu ne bi nikad palo na pamet, ili se poslije sa mnom negdje sastati. Ne mogu to prihvatiti, koliko god bi mi bilo drago, jer mi ostaje još vrlo malo vremena, a to bih vrijeme htjela provesti sama u stanu i u gradu. Stoga se tuširamo, opet vodimo ljubav i kuhamo kavu te ga napokon uspijevam nagovoriti da me odveze k Alexisu, koji već vrišti jer sam zakasnila, ovaj put mnogo više nego što je uobičajeno. Nije mi drago što se Alexis ljuti na mene i bojim se da će mi se osvetiti na kosi.

– Alexise – kažem mu stoga – sasvim iznenada se pojavio Tony, nakon mnogo vremena.

Najednom je sve u redu, kao što sam i očekivala.

– Da, razumijem – odgovara on i pita me mirno kakvu frizuru želim.

Oboje se smijemo, priča mi najnoviji skandal, frizura mi je lijepa i na trenutak mi je žao što je Alexis stopostotni homoseksualac, jer bi s njim bilo zabavno, pogotovu zbog naših podjednakih imena.

Već je popodne, sunčano. Odlazim na ručak i uživam što mogu jesti sama, bezimena, u Londonu. Idem u jedan lokalčić na kavu, sjedim kraj pločnika, pokazujem noge i pišem kratke poruke svim svojim prikladnim prijateljicama, predlažući im da telefoniraju Christine u mom stanu i vode je na večere i kućne zabave. Vidim za susjednim stolom privlačna muškarca, ali je on isuviše zauzet prilično ružnom djevojkom, pa se samo povremeno pogledavamo kroz tamne naočale. Danas je mnogo toplije, stiže pravo proljeće, možda i ljeto. Idem ulicom, gledam izloge i želim ući i kupiti nešto suvišno. Ali nekako ne mogu, imam dojam da mi istječe vrijeme i počinje me obuzimati užasna sjeta. Odlazim prema rijeci, no i to je pogrešno, jer je ona tako prljava i lijepa dok je obasjava sunce da bih se najradije rasplakala, pa se pitam zašto nikad nisam živjela na nekoj barci... hoću li jednog dana ili je već prekasno. Brzo idem kući, prestrašivši se da neću moći prisiliti sebe da otputujem iz Londona. Zovem telefonom svog zastupnika, koji optimistično priča o vjerojatnim snimanjima filmova prema mojim knjigama, ali ja vjerujem tek kad stigne ček. Ljutito i užurbano spremam stvari za put, jer sam otkrila koji vlak treba da uhvatim. Hodam po stanu tako plačljivo raspoložena da ću, čini mi se, svaki čas početi razgovarati sa stvarima. U mislima se opraštam sa stanom i jurim iz njega, kao kad se odlazi od muškarca uz kojega se želi ostati. Zaustavljam prvi taksi. Vozeći se prema kolodvoru, više ne mogu zaustaviti suze i one mi upropaštavaju sjenilo na vjeđama. Na svu sreću, nosim tamne naočale. Upadamo u metež, jer se upravo svi vraćaju s posla i nadam se iz dna duše da ću zakasniti na

vlak. Ali nade mi se izjalovljuju, jer dobronamjerni vozač smatra pitanjem časti da me doveze na vrijeme. Dabome, moram mu za to dati još i napojnicu. I ne sluti koliko bi više dobio da je zakasnio. Ulijećem u vlak, psujući, baš kad kreće. Sjedam u kut i zatvaram oči kako ne bih vidjela što za sobom ostavljam.

XVII

Christina mi je pripremila popis uputa. (Jedan dan u životu marljive majke.) Zamolila sam je da mi sve napiše, i to potanko, svjesna svog neznanja, ali sam, moram priznati, ipak iznenađena opširnošću popisa. Christine me gleda dok čitam. Imam dojam da se osjeća krivom i da se istodobno zabavlja.

– Možda to izgleda zamršenije na papiru nego u stvarnosti – kažem. – Poput recepata i uzoraka za pletenje.

– Da – ona se smiješi. Da nisam osobno upletena, nesumnjivo bi me obradovao cinizam na njezinu licu. – Najvažnije sam poslove obilježila zvjezdicama. Kuća može biti ne znam kako prljava, ali djeca moraju dobiti svoje. Budi bez brige, neće ti dopustiti da ih zanemariš. Derat će se.

– Hm – mrmljam, gledajući opet popis. – Koliko ima zvjezdica!

– Da, ima ih mnogo. Oprosti.

– Ne ispričavaj se. Vrijeme je da upoznam život.

Pitam se zašto mi se, premda mogu ne trepnuvši okom ukloniti mačje i pseće izmetine, uvijek povraća kad vidim ljudske.

Očito ću od sad često povraćati.

– Pravi si anđeo – govori mi uzbuđeno Christine i najednom me grli.

– Idi brzo – odgovaram joj – dok se nisam predomislila.

– Neka Paul obavlja sve poslove čim dođe kući – kaže ona. – To će mu koristiti. A o vikendu će doći njegova majka – obrazi su joj rumeni i oči joj svjetlucaju. – Ne mogu još povjerovati da je sve to istina. London! Zaista odlazim. Bit ću vrlo pažljiva u tvom stanu i neću ti ništa oštetiti.

– Ma nije važno – odgovaram. – Samo se javljaj na telefon. Naredila sam svakakvim ljudima da ti telefoniraju.

– Zaboga! – kaže ona i vraća me u daleku prošlost.

Umalo podliježem panici. Htjela bih je uhvatiti za ruku i reći: »Hajdemo obje!« ili: »Zaboravimo cijelu zamisao!« Sada, kad je kucnuo odlučujući čas, nekako ne mogu shvatiti da ću uistinu provesti ovdje još tjedan dana, s dvoje djece, a bez Christine. I s Paulom. Umalo joj kažem: »Ne idi! Ja nisam pouzdana. Je li ti jasno što bi se moglo dogoditi ako me ostaviš ovdje?« Želim unaprijed na nju svaliti krivnju, dok krivnje još i nema.

– Samo se lijepo zabavi – govorim joj – i ne brini se ni zbog čega.

* * *

Prvi dan. Odlazak u trinaest sati. Dozivanje mame, plač i vrištanje.

Odmah počinje bestidno podmićivanje. Obilje slatkiša i narančin sok. Dakako, možeš praviti u vrtu kolače od blata, govorim, ljuljajući cijelo vrijeme dojenče. Ah, smrdi. Zar već? Nije moguće. Da, već. Zaustavljam dah i napol žmirim. Bacam čarobnu tvar u kantu za

smeće. Obriši. Oh! Fuj! Nije moguće da ja to radim. Uzmi čistu pelenu. Preklopi je kako su te učili. Zasad je dobro. Upotrijebi mast i puder, jer ne smije dobiti osip, je li tako? (Zašto ga ne bi dobio?) Eto, tako. Kad bi, barem, to derište mirovalo! Neprestano se vrpolji. Uškopit ću ga ili, u najmanju ruku, obrezati ovom pribadačom ako se ne umiri. Dobro, uspjela sam. Koliko dugo će biti zanimljivi kolači od blata? U vrtu zlokobna tišina. Nije važno. Hajdemo dalje, na redu su plastične gaćice. Kakva odvratna odjeća! Moraju biti tu negdje. Maloprije sam ih svukla. Povici. Povici izvana. Plač. Gledam kroz prozor. Budući da na kraju vrta teče potočić, što se drugo moglo i očekivati?! Naglo spuštam dojenče na pod, gdje barem neće moći pasti. Jurim iz kuće. Blatan i mokar, dvogodišnjak prestrašeno tuli. Potočić je dubok samo desetak centimetara, ali je mali mogao, iz puke svojeglavosti, zadržati lice pod vodom. Umirujem ga, tješim. Vidiš kako je to zabavno, kakva je to pustolovina. E, učiniš li mi to još jednom, ubit ću te. Potpuno sam upropastila svoju odjeću. Neka, ionako mi se ta haljina ne sviđa. Uostalom, vjerojatno će se moći očistiti. Tješi dječurliju, tješi. Hajde, hajde. Gledajte kako smo svi mokri i luckasti. Lakrdijaj malo. Kako ćeš razgovarati s njima, kad ih ne razumiješ? Gledaj kako strpljivo ponavljaju svoje brbljarije, iako neprestano nailaze na nerazumijevanje. Nije čudo što su razočarani. Moram sada dvogodišnjaka okupati i presvući... Zaboga, kamo je nestao? Ostavila sam ga tu. Simone, gdje je Michael? Ili možda: Michaele, gdje je Simon? (Moram već jednom raščistiti kako se koji zove.) Kamo li je nestao? Zavukao se nekamo... a, tu si, iza... Što to imaš u ustima? Htio bi se otrovati, samo da mi napakosti. Ne obaziri se na njegovo cviljenje, otvori mu usta. Fuj! Ljepljivo, mokro... i crno. Što je, do vraga? Zaboga, ugljen? Jede ugljen. Daj mi to! Pas bi bio sto puta poslušniji od njega. Vadim mu komadiće iz usta. Bacam ih. Brišem mu usta. A plastičnih gaćica nema još nigdje na vidiku. Možda je najprije pojeo njih.

* * *

– Brzo su zaspali.

– Jesu, na svu sreću.

– Kako si to postigla?

– Izmorila sam ih.

– Nije li se, možda, dogodilo obratno? Možda su oni izmorili tebe?

– Ah, uzajamno smo se izmorili. Zar se vidi da sam iscrpljena?

– Ni govora. Izgledaš divno.

Stanka.

– Hm, trebalo bi da se prihvatim ocjenjivanja zadaća.

– Da. A ja ću sjesti za pisaći stroj.

– Kako napreduje posao?

– Nikako. No napredovat će. Mora.

Stanka.

– Alexa.

– Molim, Paule.

– Sve je ovo... vrlo lijepo od tebe.

– Ne budi smiješan.

* * *

Svatko od nas leži odvojeno, u svom krevetu. Ti si, Paule, u bračnom krevetu u susjednoj sobi, potpuno sam. Ja ležim u svom krevetu, krmeljivih očiju nakon tipkanja i s kremom na licu. A ti si, Christine, u mom velikom krevetu u kojem sam noćas spavala s Tony-

jem, ali sam ti promijenila posteljinu, iako ionako nemaš nikakvih razloga za uznemirenost. Tony je najčistiji čovjek kojeg sam dosad upoznala, a ta je osobina povezana s njegovim fetišizmom što se tiče krvi. Kako se osjećaš... je li ti čudno što niste zajedno? Još nikad se niste razdvojili, kazala si mi (ponosno, žalosno?), osim kad si bila u bolnici. Onda, kako ti se to sviđa? U mom si stanu, okružena si mojim stvarima. Da li zbog prometa ne možeš zaspati? Meni si ostavila svoju tišinu. Djeca ti spavaju. Nedostaju li ti? Možda si na ulici, udišeš prljavi noćni zrak i benzinske pare, šetaš i gledaš, ponovo posjećuješ sva nekadašnja mjesta i osjećaš se starom? Tko zna gdje si. Znamo samo ono što si nam kazala. Što je, zapravo, istina? Samo ono što znamo.

(Ne, nismo, Christine. Nismo te prve noći. Nismo progovorili ni riječi niti se dotaknuli. Samo smo se gledali).

Budi sretna, Christine. Uživaj. Iskoristi ovo vrijeme što bolje možeš. Uostalom, samo radi toga sam ovdje. Htjela bih da budeš sretna.

* * *

Drugi dan. Dugačko putovanje do trgovina. Već nakon dvadeset četiri sata postaje mi sasvim jasno što je najvažnije. Nabavljam dva plastična ogrtača za sebe i bezbroj papirnatih pelena. Baš me briga jesu li im zdrave za stražnjicu, bitno je da pomažu meni. Neka se sami brinu o svojoj stražnjici. Christine će dočekati uredno izglačana hrpa pelena koju mi je ostavila na odlasku te ću steći dodatne bodove. Dobro, možda će dobiti mali osip, ali to nije baš sasvim sigurno. Mogu im tur natrljati malo obilnije onom odvratnom kremom. Gotovo ne mogu zamisliti da su prije dvadeset pet godina trljali takvom kremom i moju stražnjicu! Uostalom, zašto bi njih dvojica bili alergični? Možda će im se i te kako svidjeti papirante pelene. Meni hoće, nema sumnje. Možda to nije sasvim pošteno. Christine, po svoj prilici, ne može priuštiti sebi pelene koje se bacaju poslije upotrebe. Ne bi bilo loše da joj pripremim zalihu.

Da li ti ljudi, koji neprestano dolaze u trgovine, čitaju moje knjige? Postoje li moja djela u mjesnoj knjižnici? Hoće li vidjeti članak u časopisu? Budući da ga ionako još nisam završila, mogla bih porazgovarati s nekom od ovdašnjih žena i ubaciti njezinu izjavu. Ne, možda je pametnije da se ne petljam u to.

Jednostavna hrana, bjelančevine, salata i žitna kaša. Nemam vremena ni za kakvo zamršeno jelo, jer ih neprestano moram prati, presvlačiti, hraniti i nadzirati. Nakon jučerašnjeg bijega sasvim mi je jasno da ih ni na trenutak ne smijem pustiti izvan vidokruga. Međutim, moram nabaviti i boce vina, kako bih izdržala, i cigarete, kao za opsadu. Trpam sve u kolica. Tko zna kada ću opet izići iz zamka.

* * *

Jednog se mogu, uglavnom, prilično lako osloboditi. Strpam ga u kolica ili u ogradu. Ali drugi... Neprestano se moram igrati. To neopisivo brbljanje vjerojatno znači: »Dosadno mi je, zabavi me. Što ću sada raditi?« Osjećam se čudno nagrađenom kad dobijem smiješak ili smijeh, još bolje je kad dobijem deset minuta mira. Vrijeme je da pročitam Robertovo pismo. Stiglo je još jedno. Da, ljubavi moja,

da, činit ćemo sve to i štošta drugo, ponavljat ćemo to dok ne umremo od toga ako budemo imali sreće, ako budeš sa mnom i ja s tobom. Lucas je sjajna, kažeš. Znači li to da je sjajna u poslu? Nije me briga, nije, živiš svoj život. Zašto ti se ne pridružim, upoznam ti majku i oca? Zaista, mogla bih ti se pridružiti. Ali kada? Ne predviđaš povratak u bliskoj budućnosti. Oho!

* * *

Kockice, voda, pijesak, igračke na kotačima. Slikovnice, koje poslije bacaš na sve strane kako bi provjerio dokle ih možeš hitnuti. Sve je to opipljivo, znam kako se osjećaš. S dvije godine možeš započeti svoj vlastiti mali psihedelični pokret. Priredimo hepening. O, već si ga priredio. Nisam takav imala na umu. Na velikoj si muci zato što sada imaš pelene samo noću, je li? Već si velik dečko, ha? Čist si. Dobro, nije važno, previše si se usredotočio na igru. Znam. Teško je misliti istodobno na dvoje, neki to nikad ne nauče. Dobro, presvući ćemo hlačice, nije to ništa među prijateljima, je li tako? Hej, ne plači. Svi se povremeno osramotimo, ja to dobro znam. Uvjerit ćeš se kad me idući put ugledaš pijanu neka se to što prije dogodi. Čudim se što majke nisu stalno naljoskane. Dobro, kad već razmišljam o tome, zašto ne bih otvorila bocu? Možda bi bilo najbolje da svi troje malo potegnemo. Baš mi je potrebna divna pospana obamrlost, savršena smirenost za doček Paula, hranitelja obitelji, profesora, muža i oca... Zaboga, kako to Christine može podnijeti? Oho, mališan mi se, na svu sreću, privremeno smirio na koljenu. Tko bi očekivao da je tako težak? Pijem vino iz velike čaše i govorim mu dječje pjesmice. Što se tiče one sramote, onog što se ne smije spomenuti, ne zavaravaj se, dečko, da ti se to neće ponovo dogoditi. Ne postavljaj sebi tako visoka mjerila, mali, jer ćeš zbog toga biti samo nesretan. O, postala sam vrlo omiljena. Ne, ne pretjeruj. Samo me prihvaćaš. Naviknuo si se na mene. Za tebe sam Lexa. Zašto mi je tako lijepo što mi se smiješ? Nas dvoje nemamo ništa zajedničko. Ipak, ti barem ne glumiš, otvoreno pokazuješ ljubav i mržnju.

Dabome, zatišje nije trajalo dugo. Opet si živahan. Mahnito bacamo jedno na drugo jastučiće. Katkad gađamo loše, ali se tu ne može gotovo ništa razbiti, pa nije važno. Pažljivo ciljamo i promašujemo. Naporno je to. Uspjeli smo probuditi drugog. Tuli. Često plače. Je li to prirodno? Tko zna. Veći odlazi da provjeri što je posrijedi, tješi ga. Tješi? Da, ovaj put, no nikad se ne zna što sprema. Jučer je nježno prišao bratu i gurnuo mu prst u oko.

Provjeri. Ovaj put je suh, na svu sreću, i ne može biti gladan. Pojeo je točno onoliko koliko smije, i to na vrijeme. Udebljat će se. Može li se jednogodišnje dijete udebljati za tjedan dana, koliko će Christine biti odsutna? Ovo može, nema sumnje. Hrana ga smiruje, kao i sve nas. Želi da ga uzmem u naručaj. Traži ljubav. Može li se automatski davati ljubav, kao nekakav lijek? Da sam mu majka, bih li ga neizbježno voljela? Bez sumnje, to se ne događa neizbježno, jer su česte okrutnosti roditelja prema djeci. Ipak, vjerojatno bih ga voljela. Dobro, uzimam ga u naručaj i ljuljam. Možda neće zapaziti volim li ga ili ne volim. Zapravo, nije strašno, vjerojatno će poslije kad mu potpuno

izraste kosa, više nalikovati na čovjeka. Dobro, dosta je. Je li dosta? Da. Puži, mali. Puži koliko god hoćeš. Baš me briga. Vraški brzo napreduje. Kretnjama nalikuje na raka. Hrabro pokušava ustati, uspijeva napraviti nekoliko teturavnih koraka, ali ponajčešće pada već poslije nekoliko sekunda. Sada su obojica na tom zadataku, hodaju i pužu, penju se jedan preko drugoga. Čudna je pomisao da će oni jednog dana postati muškarci.

* * *

– Čini mi se da se izvrsno snalaziš.

– A, ne pretjeruj. Uspijevam se održati na nogama. Sam pereš svoje košulje, u kući je prava zbrka, a obroci su očajni. No inače je sve u redu.

– Čini mi se da su djeca sretna.

– Ah, perem ih, hranim i spremam u krevet. Radim samo osnovno.

– Radiš, rekao bih, i štošta drugo.

– Da, katkad se kreveljim i zabavljam ih.

Zijevam.

– Umorna si?

– Nisam. Jesam.

– Jadna Alexa.

– Sve je u redu. Taj mi umor koristi. Zdrav je. Godi mi, za promjenu, tjelesni umor. Inače se uvijek iscrpim kljucajući po pisaćem stroju – ne bi bilo loše, mislim, da to i sada radim. Zaostala sam.

– Zabrinut sam zbog tvog posla. Je li ti cijela ova... besmislica... grdno pobrkala planove?

– Nije važno. Imam još vremena. Uostalom, bolje radim u stisci.

Ali zar i u ovakvoj stisci?

* * *

– Sutra će doći majka.

– Da?

– Mm. Moći ću te nekamo izvesti da se malo domoriš. Ako želiš. Dakako, ne može prenoćiti ovdje, nemamo za nju sobu, ali je obećala da će dolaziti ovamo i pomagati po podne i uveče za vrijeme vikenda.

– Divno.

– Zaista ti je drago?

Dakako. Zaboga, to su još dvije ruke.

– Mm. Katkad... katkad mi se čini da ona nije draga Chris.

Smiri se.

– Pa to je nešto sasvim drugo, je li? – kažem.

Zastoj.

* * *

Ipak, sjedimo i dalje. Vjerojatno bi trebalo da ispravlja školske zadaće. A ja bih morala pisati. Ali ne mogu se ni pomaknuti, osjećam se kao premlaćena. Nije čudo što Christine rijetko diže poklopac na klaviru.

– Jesi li raspoložena za televiziju?

– Izvrstan prijedlog. Gotovo ni za što drugo nisam sposobna.

Nehajno i prijazno se osmjehnem, ali mu promatram obrise tijela pod odjećom dok ide prema televizoru. Nije to, dabome, ništa posebno, jer uvijek promatram muškarce, gledam čak i Alexisa u češljaonici, čak i radnike na gradilištima. O, divna su mu ramena i leđa pod košuljom, divan mu je nisko zakopčan pojas na uskim bokovima dok mu uske hlače izvrsno pristaju lijepim dugačkim nogama. Vrlo je naočit. Nema to smisla. Pa imala sam Tonyja prekjučer... dobro, jučer, ako se računa ponavljanje... a Tony bi trebalo da

mi bude, između ostalog polica osiguranja. Doduše, nije mi jasno kako sam mogla pomisliti da ću se unaprijed zadovoljiti za sljedeće dane. To mi nikad ne polazi za rukom. Ne mogu spavati zimski san.

Budući da se kod njih ne može hvatati drugi televizijski program, ne moramo se umno naprezati. Gledamo špijunski film i smijemo mu se kako bismo pokazali svoju nadmoć.

– Popijmo malo vina!

– Zar ga ima? Mislio sam da nam ga je ponestalo.

– Ja sam ga nabavila – smijem se kao krivac – kako bih lakše izdržala s djecom – za nekoliko dana ću početi uzimati i droge.

– Pretjerano me maziš.

Pijemo. Gledamo televiziju. Dobro, kakvo djelovanje očekujem od vina? Da me uspava?

– Divno je – proteže se. Ima divne tijesne hlače. – Ovo je pravi život. Trebalo bi da dolaziš češće.

– Da – odgovaram.

– Vjerojatno će tvorci ovog filma zaraditi poprilično – pokazuje rukom na ekran.

– Da.

– To je da ti stane pamet – uzdiše. – Ah, po svoj prilici sam samo zavidan.

* * *

Je li brak ovakav? Sjede li on i Christine ovdje noć na noć, gledaju ovakve emisije i nepovezano razgovaraju? Bih li i ja, kad bih se udala za nekoga, živjela tako?

– Skuhat ću kavu – kažem.

Gleda me zahvalno. Odlazim u Christininu kuhinju. Iako već otprilike znam gdje je što, ipak se osjećam kao stranac među njezinim stvarima. Čudno je kako se u svakoj kuhinji osjeća osobni ugođaj.

– O, Paule – zaprepaštena sam.

– Došao sam ti pomoći.

– Nemoj, mogu i sama. Nećeš vidjeti kraj filma.

– Već je završio. Dobri su preživjeli, a zli su se međusobno pobili.

– Zaista? Kakvo iznenađenje! Dakle televizija nam, za pristojbu koju joj plaćamo, daje korisne pouke.

Počinjemo se slagati. Znak za uzbunu.

– Alexa.

– Kava će biti gotova za nekoliko časaka. Vrati se u sobu. Donijet ću je.

Klecaju mi koljena. To je smiješno. Izlazim noseći pladanj i odmah se sudaram s njim, jer se zaustavio pred vratima. Pipa me.

– Nemoj! Ispustit ću sve.

– Ja ću odnijeti kavu.

Ne pristajem. Glupo se natežemo kao da vučemo uže. Gledamo se. Popuštam. Uzima mi iz ruku pladanj i stavlja ga na stolić u predsoblju. Opet me pipa. Ne mogu ništa reći. Što da kažem? Ruke k sebi, gospodine. Nisam ja takva djevojka. (Nisam?) Tvoja mi je žena prijateljica. Ne može to tako. Ljubimo se. U početka nježno, oprezno, a onda mahnito, proždirući jedno drugo. Kao na školskim plesovima. Ludo. Povratak u mladost. Počinju sve one uobičajene gluposti, bubnjanje krvi, klecanje koljena, okretanje srca i želuca. Divno. Njegove su ruke posvuda na meni. Želim ga.

Prestajemo.

– Kako si lijepa!

– Slušaj, Paule, ne pali me! Teško se gasim.

– I nemoj se ugasiti. Zaboga, zar ne slutiš koliko te želim? – priljubljen je uz mene, divan i čvrst, spreman za mene. Neodoljiv.

– Da, sada to osjećam – opet se ljubimo, ali ovaj put drukčije, ližući se blago.

– Zar ti mene nimalo ne želiš? Ljutim se.

– Oh, da, da. Zaboga, zar to ne vidiš? Ne budi tako okrutan. Hoćeš li da ti otvoreno kažem? Da, želim te. Da, htjela bih voditi ljubav. Da, htjela bih poći s tobom u krevet. Da, htjela bih da me uzmeš. Je li ti to dovoljno? – malo se povlačim, odupirući se posljednjom snagom. Oči su mu izvanredne. Nisam dosad ni znala da plava boja može biti tako topla. – Ali neću to ako bi se ti poslije osjećao krivim. To bi bilo jednako smrti.

Guta slinu. Ponovo me grli i pritišće uza se. Kako nam lijepo pristaju tijela jedno uz drugo! Na trenutak mislim da ćemo to obaviti usred predsoblja, stojeći naslonjeni na zid ili ležeći na uskom prostiraču. Tada me počinje vući prema dnevnoj sobi. Neprestano se ljubimo i šapćemo jedno drugom ime.

Gore plače dijete. Zastajemo kao ukopani.

* * *

Dok ga nema, olakšavam mu položaj. Ne sjećam se kada sam se posljednji put toliko uzbudila. Nisam već godinama. Pišem mu poruku drhtavom rukom. »Idem u krevet. Vjerujem da ćeš razmisliti. Ne ljuti se. Vidjet ćemo se za doručkom. Alexa« Ostavljam poruku na podu, gdje će je svakako opaziti, šuljam se uz stepenice, ulazim u svoju sobu (na sreću, najbližu) i zatvaram vrata. On je u dječjoj sobi i umiruje sinčića. Slušajući njegov glas, drhćem. U takvu sam stanju. Sjedam na krevet i kolebljivo se dodirujem, ali nije to ono pravo, nije dovoljno. Želim mnogo više. Hvatam cigaretu, veliku pomoć u svakoj prilici. Vučem veliki gutljaj iz skrivene boce viskija. Oh, kako je to jadno! Gledam svoje lice u zrcalu, na njemu se vidi sve. Ima li išta apsurdnije od nezadovoljene požude? Gasim svjetlo. Lakše mi je u mraku. Proći će to, proći. Već mi je bolje. Da, bolje mi je. Pa nije se dogodilo ništa naročito. Taj će se luckasti događaj zaboraviti. Jadni Paul. Nadam se da se ne osjeća grozno. Ono na žalu gadno ga je uzdrmalo. Međutim, nipošto nisam očekivala da će opet... Zar nisam očekivala?

Mislim na kavu koja se hladi u predsoblju.

Najgore je što ne mogu shvatiti kakvo bismo zlo učinili svojim postupkom. Možda bi nam to samo pomoglo. O, majko, uništila si moje moralne vrijednosti. Ili si me oslobodila.

Još dvije cigarete. U sobi sam već pol sata. Još nekoliko gutljaja viskija. Ležeći u mraku i tišini, opet sam smirena. Sve je oko mene isto, učinili mi ono ili ne učinili. Samo sam propustila jedan doživljaj. Loša mi je osobina što nastojim previše doživjeti. »Oprostite, gospodine, no prilično mi se svidate, a imam sat slobodna vremena.« Nije baš sasvim tako, ali gotovo jest.

Na pragu sna čujem korake. Sanjam li ili je to stvarnost? Škripe stepenice. Međutim, maloprije sam bila negdje drugdje, među ljudima, čini mi se... čula sam glasove. Zar sam spavala? Škljoca kvaka na vratima. Stvarnost.

– Alexa. Ne mogu. Hoćeš li? Smijemo li? O, Alexa – muca, govori nesuvislo, preklinje, očajan je.

A moja je žudnja nestala. Pružam mu ruke prijateljski i sažaljivo, bez oklijevanja.

* * *

– Oprosti.

– Ta je riječ zabranjena – gladim ga, gladim.

– Bio sam prebrz. O, zaboga...

– Pst! – ljubim ga kako bih ga ušutkala.

Dakako, ima pravo, bio je prebrz, nespretan, neusklađen. Ali zar je to važno? Postoji i nešto drugo. Umjesto spretnosti, potreba. Poljupci i milovanja.

– Nisam htio da to tako završi.

– Znam. Sve je u redu.

– Zaista je u redu? Svršila si? – užasno mu je zabrinut glas, čini se mladim poput svoje djece.

– Dakako, svršila sam.

– Uistinu? – nada, želja da mi povjeruje.

– Uistinu. Da nisam, opazio bi to. Grčila bih se.

Dabome, nisam svršila, ali zar da se odmah ljutim? Bila sam tako daleko od svršavanja da se odnos pretvorio u nešto sasvim drugo i bio lijep na svoj način. Dosadno je uvijek doživljavati isto. Ipak, čudno je to. Nakon onako uzbudljiva početka...

– Znaš... već dugo nisam – da, to sam lako naslutila. Kako je samo kriknuo! I to je divan doživljaj. – Znaš, Chris i ja... – dobro je, može spomenuti njezino ime. Jedna prepreka je iza nas. – Pa sad, ne znam, možda ti ne bih smio pričati...

– Pričaj ako ti se priča. Ili šuti. Kako god učinio, neću se ljutiti.

Ljudi su samo ljudi, sa svojim nevoljama, i u krevetu se tješe međusobno.

– Ah, ne znam. Ne mogu reći da nešto nije u redu, ali... nakon pobačaja... sve joj se nekako čini besmislenim, zatim kontracepcija... nekako joj se ne sviđa... – razmišlja. – K vragu, nisam te ni pitao... – napet je.

– Ne brini se, kod mene je sve u redu – osjećam kako se opušta.

– Njoj se to, jednostavno, ne sviđa. Ne znam što da učinim, pokušali smo sve.

– Znam.

– Razgovarala je s tobom o tome?

– Malo. Čini mi se da su u njoj jaki majčinski nagoni. Ona... – pazi, ne smiješ ništa odati! – imam dojam da joj smeta potpuna sigurnost.

– Bogami, i ja sam stekao takav dojam. Ali ne smije zaboraviti kolika mi je plaća. Neprestano razmišljam o tome kako ćemo se oporaviti ako sada dobijemo mali predah, možda ćemo moći plaćati nekomu da joj pomogne u kući... pa će opet imati vremena za glazbu.

– Da, znam. No to je budućnost. Ne znam baš može li Christine živjeti za tako daleku budućnost – koliko smijem reći, pitam se. – Čini mi se da ste joj ti i djeca zamijenili glazbu.

– Jesmo? Možda i jesmo. Ipak, nije sretna, je li? Jasno se vidi da nije sretna. Doduše, u posljednje se vrijeme osjeća bolje, ali prije tvog dolaska je... ma bilo je ubitačno – stanka. – Koju riječ da izaberem? Život je postao prazan.

– Da, nedostajala su uzbuđenja. Drama. A trudnoća, očekivanje djeteta, sve je to uzbudljivo. Čak i pobačaj... – čudno, nisam ni razmišljala o tome, ali mi je to sada palo na pamet. Poput stare šale. – Možda joj to daje...

– Što – najednom je ogorčen.
– Razlog za život?

– To joj je, recimo, nekakvo središte života. Usredotočuje se na to.

Šuti dok razmišlja. Jesam li rekla previše? Žalim samo pomoći. Iskreno.

– Ali ja... – zaustavlja se. Da, znam, trebalo bi da si joj ti središte života, to hoćeš reći. Je li ona tebi središte? Dabome, ti imaš u životu i štošta drugo. – Do vraga, imamo već dvoje djece! Nemoj me pogrešno shvatiti, klinci su divni, ali je umaraju.

– Da, znam. Međutim, tu nije riječ o razumu. Ne možeš očekivati da bude potpuno hladnokrvna i razborita.

Uzdiše. Utučen je.

– Misliš... to je svojstveno ženskoj prirodi? – kaže. – Bi li i ti bila takva? Možeš li zamisliti da bi osjećala tako?

– Ne vjerujem. Ali nismo sve jednake. Imamo samo ponešto zajedničko. Uostalom, ja imam svoj posao i zbog toga sam... u drukčijem položaju – kako teško biram riječi. Zapazila sam već da ne govorim onako uspješno kako pišem. Ono što mi po stranicama teče bez ikakve muke, prilično teško silazi s jezika. – Možda je Christine tipičnija žena od mene.

– Možda. U tom je nevolja. Vjenčali smo se vrlo mladi. Mislim, razmjerno mladi. Prije toga smo se... godinama sastajali. Dakako, družili smo se i s ostalima, Chris je izlazila s drugim momcima, ja s drugim djevojkama, ali nije to bilo ništa ozbiljno.

Pokušava li mi napomenuti da dosad nije imao nijednu drugu ženu? Smeta li mu to?

– Pa sad, to je česta pojava u današnje doba – kažem. – Mnogi studenti koje znam...

– Da, lijepo je to. Samo, sada ne znam sa čime sam se zapravo, suočio. Nemam nikakvih pravih mjerila... – hoće reći »usporedbi«, a ne može, zapinje mu riječ u grlu, previše ga podsjeća na nevjeru, a ipak, još je u mom krevetu.

– Paule, ne vjerujem da bi ti sada moglo pomoći i desetak djevojaka iz prošlosti. Možda bi ti pomoglo pet brakova. A možda ne bi ni to.

Htjela sam se našaliti, razvedriti ga. Ne obazire se na moje riječi. Čine mu se neukusnima ili se odviše prepustio svom toku misli?

– Mm. Jednostavno, premda to sebi ne želim priznati, ne razumijem Chris. Ima li ta moja tvrdnja nekakva smisla? Može li se voljeti netko, iako se ne razumije?

– Može – kako malo zna o životu. Jadni Paul. – Vrlo lako.

– Jer... ja uistinu volim Chris. Znaš li? Vjeruješ li mi?

Pita me, zapravo, smatram li ga huljom. Zašto su ljudi takvi? Svaki oženjen muškarac, koliko znam, ili nemilosrdno napada ženu, ili priča koliko je voli. Zašto je ti ne bi volio? Želim da je voliš. Zaboga, zašto ne bih željela?!

– Dakako, vjerujem ti. To se jasno vidi.

– Premda sam... – ne može nastaviti.

– Ma, dakako, Paule. Ne budi smiješan! Kad ne bih vjerovala da je voliš, ne bih sada bila s tobom. Jer ovo bi moglo biti opasno.

Okreće se prema meni. Ljubi me.

– Oh, kako sam sretan!

– Zato što je opasno?

– Ne. Zato što si sa mnom – poljubac. – Bio sam podao prema tebi.

– Hm – izazivam ga.

– Da, jesam. Znam to. Promatrao sam sâm sebe. Vidio sam samo okrutnost i zavist – poljubac. Počinje iznova. Diže se, raste, uzbuđuje me. – Osvećivao sam ti se zato što sam te, nekako, smatrao krivom...

Ovaj put je mnogo bolje. Kudikamo sporije i dulje. Potpuno je drukčiji. Baš to mi se sviđa: otkri-

vanje novog. Izvanredan je. Šutnja, teško disanje u tišini, vrućina, lupanje srca i pokrivači na podu. Svršavam i izvikujem njegovo ime.

XVIII

– Paul mi kaže da se vrlo dobro snalazite.

– Lijepo je što tako govori o meni, gospodo Davies, ali zapravo šeprtljam.

– Mm...? – mrmlja neodređeno. Čak čeznutljivo. Možda sam se snašla predobro? – Djeca su vas, nema sumnje, zavoljela.

– Na sreću, navikla su se na mene – odgovaram skromno, bezazleno i nadam se da je to pravi ton.

– Nije samo to posrijedi, čini mi se. Michael mi je pričao kako se uzbudljivo zabavlja s tetom Alexom – vraški je ljubomorna.

Griješi. Michael me zove »Lexa«. Ubrzo sam ga odvikla od one glupe riječi »teta«.

– Da? Katkad se igram s njim, to je sve.

– I podmićujem ga da se smiri kad ga ne uspijem umoriti. Je li vam pričao o zabranjenim bombonima, sladoledu i lizaljkama koje dobiva od mene?

– Mm – čudno, govori to baš kao Paul. Šteta što mu otac nije živ, rado sastavljam ljude od njihovih roditelja. – Kako je Christine, je li vam se javila?

– Paul je telefonski razgovarao s njom. Kazala mu je samo da je sretno doputovala

– Nadajmo se da uživa. Zaslužila je odmor, previše radi. Slažete li se?

– Dakako.

– Međutim, nedostajat će joj djeca. I Paul.

– Dakako.

Uzdiše dok slaže tanjure.

– Nadajmo se da neće biti osamljena. London je golem grad, teško je u njemu biti sam – kaže.

Stara priča. Teško je biti sam i u Essexu. Teško je svagdje.

– Ah, ostat će ondje samo tjedan dana – odgovaram.

– Da – stanka. – Zaista ste vrlo ljubazni, Alexa, što ste se odrekli tolikog svog vremena, iako ste zauzeti.

Kako čudno zvuči moje ime kad ga ona izgovara! Zar me uistinu mrzi ili joj se samo ne svidam? Ili je, jednostavno, zbunjujem?

– Nije to ništa. Uživam ovdje.

– O – namjerno pogrešno tumači moju uljudnost. – Vjerojatno ćete jednog dana imati svoju djecu.

Tu se možeš izvući samo na jedan način: ne dopusti da te uvuče u razgovor.

– Možda – odgovaram.

Ta vražja baba smatra da su djeca vrhunac želja svake žene.

– Da, isplati se imati djecu – kaže. Znači, moj je život prazan? – Budući da živite potpuno sami u Londonu, zacijelo ste ponekad vrlo osamljeni.

– Pa i nisam. Uglavnom sam silno zaposlena. Osim toga, poznajem mnogo ljudi, pa oni svraćaju k meni – zašto joj to ne bih rekla? Ne izazivaj me, stara.

– O – probavlja to. – Vaša se majka... pojavljuje na televiziji, je l' te?

– Da. Alexandra Fortune. Vodi razgovor za okruglim stolom.

– Da, vidjela sam je. Ona je... izuzetna ličnost.

– Da – ovaj put se slažem s njom.

– A otac?

– Umro je – još i sada mi je to teško kazati.

– Oh – zbunjena je. – Zaista mi je žao. Zar davno?

– Prije nekoliko godina. A čini mi se kao da se to dogodilo jučer – napokon sam joj rekla nešto iskreno.

Ne zna kako bi to primila. Nastavlja razgovor:

– Dakle vaša je jadna majka sasvim sama. Suosjećam s njom, jer

dobro znam kako se osjeća. Nesumnjivo je vrlo osamljena.

– Pa sad... – ne bi se baš moglo reći. Doduše, na neki je način osamljena. – Vrlo živahno sudjeluje u društvenom životu – služim se starom frazom.

– O – pokušava odgonetnuti što to znači. – O, dobro. Zacijelo ste joj vi velika utjeha. No vjerojatno željno očekuje unučad.

Je li to neka natuknica? Udaj se i ispuni svoju dužnost, nestani mom sinu iz života!

– Ne bi se moglo tako kazati. Ima već dvoje unučadi i misli da ih je dovoljno.

– O.

– Moj brat je oženjen.

– Nisam znala da imate brata. Majka vam nipošto ne izgleda kao baka.

Je li to zavist? Ili prijekor?

– Da, izgleda vrlo lijepo. Udala se kao osamnaestogodišnjakinja, pa je i zbog toga mlada baka.

– Tako? Je li vam... i otac radio a televiziji?

– Nije. Izdavao je novine. Alexander King – kažem ponosno.

– Da? – dojmilo je se ime. – Bio je vrlo poznat.

– Da – odgovaram zadovoljno.

– Onda ste to naslijedili od jega.

– Što? – pitam, kao da ne nam.

– Sklonost pisanju.

– Bio je izdavač i novinar, a taj posao nije isto što i pisanje knjiga.

– Ipak, postoji povezanost.

– O, da, bez sumnje.

– Da skuhamo čaj?

– Da, mogle bismo – o, kako mo uljudne!

– Uskoro će se vratiti Paul – romatra li mi ispitivački lice?

Zaboga, zar zna? Proradila joj je najčinska intuicija?

– Da.

Paul i Michael su na nekakvoj kolskoj priredbi, a Simon mirno pava. Popodne joj nije onako zaimljivo kako je očekivala. Ostala sam joj samo ja, pa me istražuje.

– Radi vrlo naporno – kaže.

– Da.

Hja, svi radimo naporno.

– Sretna sam što se oženio tako pouzdanom osobom kakva je Christine. Ona je vrlo dobra žena i majka. Poprilično sam se zabrinula kad je otišao na sveučilište, iako sam se, dabome, i ponosila njime. U današnje doba ima svakakvih studenata. Mogao je upoznati tko zna kakvu djevojku. Zbog toga sam odahnula kad je došao kući sa Christine.

– Da.

Što da joj drugo kažem?

– Ona je vrlo dobra. Neke su studentice neobuzdane, znate, i... neuredne. Na primjer, studentice umjetnosti. Nose dugu kosu i čudno se oblače.

– I Christine je imala dugu kosu.

– Da? Možda. Ali nikad nije bila... znate na što mislim. Vjerojatno se sve majke previše brinu, ne možemo to spriječiti, ali uvijek sam se bojala da će se Paul oženiti nekom isuviše... neobuzdanom djevojkom, sebičnom, nekom djevojkom koja će misliti samo karijeru i neće mu stvoriti pravi dom. No Christine je divna. Njih dvoje su savršen par. Lijepo je što djeca rastu u skladnu domu.

Zaista to više ne mogu podnijeti. Draga moja Christine, oni te nastoje uništiti, čak i tvoju prošlost. Iskoristiti ovaj tjedan slobode što bolje možeš. Ova će se baba pobrinuti, nema sumnje, da više nikad ne dobiješ takvu slobodu.

– Da, i moja se majka malo zabrinula. Međutim, Catherine... njezina snaha... uistinu ju je oduševila. Radi kao manekena.

– O – brzo prikriva zapr ›paštenje. – Ako se ne varam, kazali ste da imaju dvoje male djece.

– Da, imaju.

– A, onda ste, vjerojatno, htjeli reći da je prije radila kao manekena.

– Ne, još radi. Dapače, uspješnija je u poslu nego ikad. Kad je bila u drugom stanju, reklamirala je odjeću za trudnice, a potom je omršavjela baš na vrijeme za kratke suknje i dugačku kosu. Ima sreću, baš je pravi tip za današnju modu.

Oh, Catherine, da si barem ovdje! Ne bi mi pomogla u ovoj prikrivenoj prepirci, ne bi ni otvorila svoja lijepa usta, znam to, nikad ih ne otvaraš, ali bih te, barem, mogla pokazati.

– Zaboga, kako joj polazi sve to za rukom kad ima dvoje male djece?

– Jednostavno. Ima dadilju.

– A, tako – stanka. – Ipak, takve ljude treba, koliko god bili dobri, nadzirati.

– Nipošto. Barem tu dadilju ne treba nadzirati. Vrlo spretno obavlja svoj posao. Catherine je bez ikakvih briga otputovala u Pariz – nadajmo se da je to istina.

– A vašem bratu to ne smeta? Dakle mladi su zaista neobični. Eto, ona putuje svijetom, a ostavila je kod kuće muža i dvoje male djece. Vjerojatno ćete me smatrati staromodnom, ali mislim da takvi postupci ne pomažu braku.

– Peter se veoma ponosi njome – odgovaram prkosno. – A i majka. Svi se ponosimo. Čak i djeca. Gledaju njezine slike i govore »lijepa mamica«.

Tko zna kamo bi nas to odvelo da nije zakipjela voda za čaj.

Na vratima je Paul s Michaelom. Mali viče čas »bakica«, čas »Lexa«. Pripremila sam čaj što sam bolje mogla (zaboga, zašto se natječem?), ali sam opet u neugodnu položaju: gospođa Davies neprestano pogledava Paula i mene. Lice mi je bezizražajno, znam to, uvježbala sam to odavno. Ali Paul... o, dušo, ti nisi spretan u tome, je li? Ne znaš kako se to radi. Kad god me pogledaš, jasno se vidi... Ipak, možda će moje bezizražajno lice zbuniti gospođu Davies. Možda će pomisliti da ti se samo sviđam.

Budi se dojenče i plače. Skačem na noge... to mi je spas u pravi čas. gospođa Davies mi nudi pomoć dok joj Michael uporno priča što je danas radio.

– Ne, hvala, mogu i sama – kažem joj i ostajem u sobi što dulje mogu.

XIX

– Zaboga, pomislio sam već da neće nikad otići. Zašto si joj, do vraga, ponudila da ostane?

– Pa rekla sam joj samo da može, ako hoće, spavati u mom krevetu, a ja ću na kauču. Smatrala sam da mi to nalaže uljudnost.

– Idući put prepusti uljudnosti meni. Ja ću najlakše izići nakraj s rođenom majkom – vrlo je ljut. – Da je ostala još neko vrijeme, zakasnila bi na posljednji autobus, pa bih je morao voziti kući.

– To ne bi bilo strašno.

– Kako to misliš? Zaboga, zar ne vidiš koliko želim biti sam s tobom?

Ustajem, sada sam ja ljuta.

– Da, vidim, a mogla je vidjeti i ona. Ako ima trun soli u glavi, naslutila je. Vjerovala sam da ti je potpuno jasno da moram biti vrlo oprezni. Međutim, sjeti se kako si me gledao. Nisi gotovo ni razgovarao s njom, samo si mi svaki čas palio cigarete. Zbog toga nisam popušila nijednu cigaretu već cio sat. Morala sam te nekako zaustaviti. Čak si joj prepustio djecu da ih spremi u krevet, kako bi mogao ostati dolje sa mnom.

– Dobro, što je loše u tom? Uživala je.

– Ne zaboravi, inače ne postupaš tako. To je loše. Zar ti moram objasniti sve, riječ po riječ?

– Zbog toga si izjurila u vrt?

– Da. Zbog toga. Neka me vidi kroz prozor i zna da se... ne milujemo u dnevnoj sobi – palim cigaretu i uvlačim dim tako pohlepno da se gotovo gušim. – Inače je voziš kući, nije li tako?

– Pa... često. Ne uvijek.

– Međutim, večeras je nisi odvezao. Baš večeras. Je li ti sada jasno?

Razmišlja. Srdžba mi se rasplinjuje pred naletom sažaljenja i topline. Jedan čovjek, nije naviknut na prikrivanje, raskrinkan je, optužen. Dušo moja, kraj tebe se osjećam starom.

– Zar sam, doista, toliko pogriješio? – pita skrušeno.

– Ah, ne znam – želim ga sada umiriti. Što drugo mogu učiniti? – Trebalo bi samo da budemo oprezni i suzdržljivi. Ne, najbolje bi bilo da se vladamo veselo, kao brat i sestra. I da više pričamo o Christine. Nisi je ni spomenuo.

– Nisam? – pita iznenađeno i osjeća se krivim.

– Nisi. Navodno ti nedostaje, razumiješ li? Međutim, kad ju je spomenula tvoja majka, nisi rekao ništa, kao da si jedva čekao da se promijeni tema.

– Uh, loš sam glumac – smiješi se postiđeno.

Moram se nasmijati, a on pruža ruke prema meni.

– Trebalo bi da malo više vježbaš – kažem mu.

Naslanjam mu lice na prsa i ljubim ga kroz košulju. Divno mu miriše čisto, toplo tijelo.

– Mm, trebalo bi – ljubi mi tjeme. – Kosa ti je divna – hvata mi rukama uvojke s obiju strana i prisiljava me da ga pogledam. – I oči su ti divne. Izuzetne. Kao u lavice. Da, ti si utjelovljenje svega onoga od čega me majka nastojala spasiti.

– Kako to misliš?

– Ti si utjelovljenje života. Uzbuđenja. Opasnosti. Baš onakva djevojka kakva nije za mene.

– Da, to sam već shvatila. Zapravo, moram ti još nešto spomenuti. Po podne mi je tvoja majka, dok si bio vani s Michaelom, održala velik govor i uvijeno me upozorila.

– Što ? – osjećam da se ukočio.

– Pričala mi je o tvom sretnom braku i Christininim mnogobrojnim vrlinama.

– Slažem se sa svim tim, ali mi je to zlobno predočila. Bilo je tu mnogo natuknica o djeci i djevojkama koje zanima samo karijera.

– Oh – gladi mi lice. Ljubi mi nos. Čudno, kako je to uvijek ugodno! – Zar ja ne smijem imati ništa?

– Hm, ovisi o čemu je riječ. Mene ne smiješ imati. Barem, službeno. Pa nisi valjda očekivao, Paule, da će tvoja majka kazati: »Evo vam mog blagoslova, djeco moja!«

Pušta me. Oneraspoložila sam ga. Sjedam na pod kraj njegovih nogu. Imam toliko samopouzdanja da mogu izabrati naoko nepovoljan položaj.

– Uvijek sam bio dobar dječak. Vrlo uredan i pristojan. Dragi mali Paul nije nikad blatom uprljao koljena, niti se potukao, niti je imao neprikladne prijatelje. Dragi mali Paul je bio isuviše dobro odgojen. Miljenik svoje mile majke.

Zaista je ogorčen. Što sam iskopala?

– A otac? – držim mu jednu ruku i milujem je.

– Ah, tata je bio invalid godinama prije smrti. A prije bolesti je stalno poslovno putovao. Nas troje smo, kao obitelj, vrlo rijetko bili zajedno. Uvijek bi mu se pokazivali moji najnoviji uspjesi, na primjer školske svjedodžbe ili potvrda o upisu na fakultet. Ili sam morao šutjeti i izbjegavati ga. Nesumnjivo sam za majku bio velika utjeha. Ni ona nije imala onakav život kakav je očekivala. Međutim, tko ga od nas ima? Ne smijem se žaliti.

– Žali se koliko god te volja ako ti je tada lakše.

– Alexa... ti si mi velika pomoć.

– Nadajmo se. Iskoristi me koliko god možeš, dušo, ako ti pomažem, jer neću ovdje biti dugo.

– O, kako je sve zapetljano.

– Nije. Sve je kako valja.

– Ali ja želim... Zar se ne bih mogao sastati s tobom u Londonu?

– Pa ti nisi nikad u Londonu – smiješim mu se blago.

– Nisam. Ipak, kad bih mogao doći... na nekakvo savjetovanje...

Ljubim mu ruku. Laskanje je ugodno, ali ovo me rastužuje.

– Ne, dušo, nećeš moći. Nećeš. Zamisli samo kako bi sve to bilo zamršeno. Uostalom, kad odem, nećeš to više ni željeti, vidjet ćeš.

– Zaista? Jamčiš mi to, ha? Dobro znaš kako ću se osjećati?

– Ne ljuti se. Riječ je samo o nekoliko lijepih dana u vakuumu. Oboje ćemo imati divne uspomene, a nikomu nećemo nanijeti zlo.

– Aha. Dabome, ne bih se smio prepirati s tobom. Ti, dakako, imaš pravo. Imaš bogato iskustvo, je li?

Slutila sam da ćemo stići do toga.

– Paule, kakve veze s tim ima moje iskustvo? Govorim ti samo kako to ponajčešće završava.

– Da, razumijem. Hoćeš reći, trebalo bi da budem zadovoljan svojom dobrom, besprijekornom ženom, divnim domom i lijepom djecom. Ja sam i zadovoljan, vjeruj mi. Ali zar ne možeš ni u što proniknuti? Gdje je tvoja književnička sposobnost opažanja? Zar ne uvidaš da te želim više nego što sam ikada...

Znam već. Više nego ikoju ženu prije mene. (Koliko se sjećaš).

– Dobro, tu sam – kažem mu.

Privlači ga promjena. Ako dobije dovoljno, neću ga više zanimati.

Ovaj put je žestok. Želi mi nanijeti bol. Ili, možda, samo želi stvoriti snažan dojam na jedini način koji zna, ili smatra da samo taj način kod mene pali. Svojom težinom gnječi mi leđa na podu. Pokušava jedno za drugim, mahnito, grozničavo.

* * *

– Alexa.

– Mm.

– Bilo je fantastično.

– Mm.

– Svidjelo ti se?

– Zar nisi osjetio? Bio se isuviše zauzet a da bi to opazio?

– Dobro, budi takva, đavo te odnio. Čarobna si, znaš li to?

– Drago mi je što me hvališ.

– Mm. Vrlo si... opuštena.

– Da.

– Alexa, s koliko si muškaraca spavala?

– Ah, Paule...

– Ne, ozbiljno te pitam. Zanima me.

– Razumijem. Nećeš mi kazati. To je u redu. Tako mi i treba. Ne tiče me se. Nemam pravo pitati. Uostalom, ja sam samo još jedan u dugačkom nizu.

– Nije riječ o tome. Jednostavno, ne razmišljam o ljudima kao brojevima. Morala bih sada ležati i brojiti... ne, to nije... – bole me već leđa.

Na sreću, diže se, ali srdit. Oboje se počinjemo oblačiti. Veoma je hladno. Prije nisam ni osjetila hladnoću.

XX

Nedjelja. Baka ima glavnu riječ. Mnogo se priča o Christine. Paul je vrlo rječit i živahan, igra se s djecom i peckavo me podjseća kako ću se rado vratiti u London. Oči su mu čeličnoplave i hladne. Nisam vjerovala da smo se već toliko spetljali da bismo se mogli posvaditi. Tražim utočište u radu. Napokon imam priliku nadoknaditi propušteno. Gospođa Davies se brine o djeci. Pripremam obilan ručak i potom se povlačim u svoju sobu, za pisaći stroj. Gode mi Michaelovi povici »Lexa« prije nego što su mu od mene odvratili pažnju. Radim grozničavo, vrijeme brzo prolazi. Od tipkanja me peku vrški prstiju, što je jasan dokaz da sam u posljednje vrijeme premalo radila. Vraćam se u prizemlje u vrijeme čaja. Gospođa Davies je mnogo

sretnija nego prije, jer nije morala dijeliti pažnju svojih voljenih ni s kim. Paul je vrlo dražestan, spreman za zadirkivanje, dalek, hladan poput leda. Poslije čaja se opet zatvaram u sobu i prepuštam im spremanje djece za spavanje. Marljivo pišem, lomim nokat i psujem. Začudo, najradije bih se zbog toga rasplakala i napisala pismo Robertu. Ili telefonirala Erin. Ili se sastala s majkom. O, kako želim biti kod kuće!

– Odvest ću majku kući – dovikuje mi oko osam Paulov glas sa stepenica. – Možeš li pripaziti na djecu?

– Dakako. Ali zar neće ostati na večeri? – pitam.

– Neće. Želi kući.

Poslije desetak sekunda izvirujem iz sobe. Na vidiku nema Paula. U podnožju stepeništa stoji gospođa Davies.

– Draga dušo, mnogo vam hvala za divan dan! – kaže mi.

– Nema na čemu, gospođo Davies, ja sam vama zahvalna. Eto, baš danas sam morala mnogo pisati.

Zatvaraju se vrata. Odjednom zavlada neobična tišina. Osjećam čudnu prazninu. U Londonu ne mogu raditi ako nisam sama u stanu, a ovdje mi se događa suprotno. Moram ustati i obići kuću kao da mi je nepoznata. Jedem hladnu večeru, kako ne bih poslije morala večarati s Paulom.

Gore plače Michel i zove. Dižem se. Možda sanja. Dojenče se nije probudilo. Pokazujem Michaelu slikovnicu i tiho mu pričam. Na odlasku me grli, vrlo čvrsti. Zaslužujem li takav zagrljaj?

Htjela bih telefonirati nekomu, ali ne znam komu. Uostalom, što bih rekla? Zaustavljam se kraj telefona, ali ne podižem slušalicu. Zbunjeno se udaljujem i prestrašeno zastajem zbog reskog zvonjenja.

– Halo.

– O, halo... Alexa.

– Christine! Kako si, dušo?

Ispitujem svoje osjećaje. Osjećam li se krivom? Ne, samo sam napeta i iznenađena. Uzbuđena sam i iskreno mi je drago što je čujem.

– Dobro. Mogu li razgovarati s Paulom?

– Na žalost, izišao je. Odvezao je majku kući.

– O, znači, bila je kod vas?

– Da, cijeli dan.

– Baš si sretna.

– Iskoristila sam popodne za pisanje.

– Dobro, to je već nešto. Alexa...

– Što je, dušo? Je li ti lijepo?

– Dakako – dubok uzdah. – Alexa, vrlo mi je čudno što sam ovdje. Govorim u tvoju slušalicu, a ti u moju.

– Da, znam, čudno ti je. Zabavljaš li se? Jesi li već vidjela mnogo ljudi? Jesi li se nagledala svjetine?

– O, da, naužila sam se gomile. Nisam načistu sviđa li mi se to ili ne sviđa.

– Što? Kako to misliš?

– Ne znam. Što bi rekla kad se više ne bih vratila?

Smijem se. Što bih drugo?

– Alexa, vrlo je čudno.

– Je li ti sasvim dobro?

– O, da. Popila sam malo više. Praznim ti boce. Rekla si mi da mogu.

– Dakako. Ne budi smiješna!

– Oh, lijepo je. Sve je lijepo. Pijana sam, oko mene je London... Ipak, nedostajete mi svi.

– Slušaj, kada ćeš se vratiti kući?

– Ne znam – duga stanka. Uzdah. – Ne želim razmišljati o tome. Po svoj prilici, u srijedu. No javit ću se telefonom prije putovanja.

– Dobro.

– Alexa, kako su Michael i Simon?

– Dobro.

– Ne gnjave te previše?

– Ni govora. Vrlo su dobri.

– Zaista? Vrlo su dobri.

– Zaista? Snašla si se?

– Pa prtljam nekako. Provlačim se.

– Gadno je, ha?

– Nije. Samo je zamorno.

– Znam. Sada me dobro razumiješ.

– Da.

– A kako je Paul? – pita nakon stanke.

– Dobro. Marljivo pere svoje košulje.

– To je pametno. Nego, vrijeme je da prekinem. Pozdravi ih sve!

– Hoću. Da te pozove kad se vrati kući?

– Dugačka stanka.

– Neka me pozove. Ne, nije potrebno. Reci mu samo da sam se javila.

XXI

– Zvala je Christine.

– Da? Što je rekla?

– Ništa naročito. Govorila je nekako... čudno.

– Što ti to znači?

– Ne znam. Jednostavno, čudno. Popila je malo, kaže.

– Chris ne prije – uznemiren je.

– Osim kad je pod mojim utjecajem, hoćeš reći.

– Ne budi takva, Alexa.

Okrećem se na bok. Umorna sam. Zbunjena.

– Nisam te očekivala večeras.

– Htio bih se... ispričati.

– Zbog čega?

– Vrlo dobro znaš zbog čega. Cijeli dan sam bio neljubazan prema tebi.

– Nipošto. Izvrsno si glumio pred majkom, baš kao što sam ti predložila. Čarobno. Slušaj, užasno sam umorna, Paule. Mnogo sam radila, pa sada osjećam posljedice.

– Drugim riječima, hoćeš da odem? – počinje koračati amotamo. Puši. – Je li Chris kazala kada se vraća?

– Vjerojatno u srijedu. Međutim, napomenula je da će se prije polaska još jednom javiti.

– Znači, još samo tri dana...

– Mm – hoće li me sada pustiti da spavam?

– Alexa, nisam to namjeravao učiniti Chris. To mi je... to mi je prvi put. Vjeruješ li mi?

– Vjerujem, dakako – pa jasno je kao dan.

– Nisam mislio da ću joj to učiniti – glas mu je snužden.

– Paule – protiv volje sjedam u krevet. Palim i ja cigaretu – slušaj, nisi joj ništa učinio. Dok ništa ne zna, ne može je ni boljeti. Eto, to je cijela mudrost. Valjda ti je jasno.

Ne odgovara. Samo hoda amotamo.

– Slušaj, rekla sam ti već na početku: ne osjećaj se krivim. Budući da joj nisi nanio nikakvu bol, nemaš razloga za osjećaj krivnje. Razumiješ li?

– Ja ti ništa ne značim?

– A što bi mi htio značiti? Ti voliš Christine.

– A ti voliš Roberta, je li tako?

– Ja nisam udana – kažem mu. – Robert nema veze s tim.

Sjeda na krevet i netremice me gleda. Zaista pati, a ja mu ne mogu pomoći.

– Hoćeš li mu ispričati? – pita me.

– Ne znam. Možda. A možda i neću.

– Aha. To ti je sasvim nevažno.

– Ah, nemoj – posežem za viskijem. – Hoćeš li gutljaj? – kima, pa punim čašu i oboje iz nje pijemo. – Razvedri se! Ti imaš Christine, ja imam Roberta, a lijepo smo se zabavili zajedno. Ne kvari to.

– Razumijem. Hoćeš reći da je sve završilo – hvata me za ruku. Taj dodir još djeluje poput električne struje. Moji su mi hormoni, očito, najveći neprijatelj. – Ali ona će se vratiti tek u srijedu.

– Da, tek u srijedu – odgovaram. – Slušaj, dušo, ako želiš doći u krevet, dođi. Samo se ne vladaj kao krivac i ne budi tužan. To ne mogu podnijeti.

– Ne možeš? Mislio sam da ti je sasvim svejedno što je sa mnom.

Oh, on ništa ne shvaća. Ne bih mogla dopustiti nijednom čovjeku na svijetu da tako tuguje ako bih to mogla spriječiti.

– Dođi! – pružam ruke i znam da sam budala.

– Alexa – žurno se svlači – žao mi je što sam cijeli dan bio takav gad.

– Nije važno – još gutljaj viskija. – Samo sada budi sretan, inače ću smatrati da sam doživjela neuspjeh.

– Ti ne doživljavaš neuspjehe – već je gotovo gol. – Imaš sreću. Mlada si, bogata, lijepa i nadarena. A ja sam običan prosjak pred vratima. Nije li tako? Pa ipak, možda i prosjak može ponešto naučiti kraljicu – ulazi u krevet. – Odakle da počnemo?

Krevet se najednom pretvara u borilište. Dakle želi voditi ljubav s dozom neprijateljstva. Čini mi se da me uistinu mrzi.

– Želiš li ovo? – mrmlja. – Ili ovo? Ili ovo? Hajde, reci mi! Mogao bih te ubiti, znaš. Je li ti to jasno? – hvata me rukama za vrat. – Jači sam od tebe i mogao bih te ubiti. Što bi tada rekla?

Davi me. Boli me vrat i muti mi se vid. Pritisak iznenada popušta, dovoljno da mogu progovoriti.

– Ništa – kažem mu. – No prilično bi teško to objasnio.

– Christinina prijateljica – polako ulazi u mene i izlazi. – Christinina draga prijateljica, njezin uzor, njezina miljenica. Ne bi bila tako oduševljena tobom da te može vidjeti kako joj spavaš s mužem – njegov me snažni nalet iznenađuje. Ispuštam tihi krik. – Eh, tako je bolje. Svršit ćeš i svršavat ćeš dok ne zaboraviš da si velika i slavna Alexa King koja sudi nama, običnim smrtnicima. Zapravo me nisi željela, je li, no sada ćeš me željeti! Imat ću te toliko puta da ćeš me moliti da prekinem, ali neću prekinuti. Baš ovo i želiš je li? Evo ti, onda. Natjerat ću te da vičeš. Raskrvarit ću te.

Izvanredno. Inače šutljiv, bio nježan ili grub, sada kao da oponaša Roberta, premda ga i ne poznaje. Izvanredno. Međutim, to djeluje. Svršavam, čarobno je i baš me briga mrzi li me ili ne mrzi. Dakako ne može vječno odgađati onaj trenutak. Napokon gubi vlast nad sobom, vidim izbezumljen pogled, čujem krik i osjećam mlaz u sebi.

– Alexa.

– Paule.

Naša imena izranjaju iz goleme tišine, ispunjene samo disanjem dok nam se srca postepeno smiruju. Milujemo se. Povremeno ljubimo. Kad se pojave riječi, odnijet će nas, sve dalje i dalje, od tog privida besmrtnosti prema stvarnosti. No jedino se u tom trenutku može razgovarati kako treba, govoriti ono pravo. Dok nema prepreka. Kad bi, barem, mogao zauvijek ostati u meni! Pohota je, zapravo, samo znak samoće i čežnje da opet budemo jedno, a ne samo polovica. Priroda se s nama okrutno našalila.

– Tako bi moralo uvijek biti.

– Znam. Ovaj put je i bilo.

Smiješimo se jedno drugom beskrajno blagonaklono.

– Divna si.

– I ti.

– Uvijek sam imao dojam da sam šeprtlja.

– Sada znaš da to nije istina.

– Ne mislim samo u krevetu. U poslu i svagdje. Kao čovjek. No uz tebe se penjem u nebeske visine.

– Lijepo si to rekao. Vidiš, bitno je da pomognemo jedno drugom.

U susjednoj sobi, koja mi se čini daleko kao da je nakraj svijeta, plače dijete. Čarolija već prestaje. Prozaična stvarnost nas podsjeća da smo samo smrtnici.

– Moram pogledati što mu je – kaže Paul.

– Dobro, ali se vrati ovamo na spavanje.

Ležim potpuno opuštena. Čujem otvaranje i zatvaranje kućnih

vrata i ne mogu vjerovati svojim ušima. Odjekuju koraci iz prizemlja.

Smjesta se dižem, tiho zatvaram vrata i ugasim svjetlo. Stojeći u mraku nasred sobe, osluškujem i još ne vjerujem. Međutim, znala sam da je istina.

– Tko je to? – dovikne iz dječje sobe Paul.

– Ja sam, dušo – javi se odozdo Christine. – Vratila sam se.

XXII

– Jednostavno, više nisam mogla izdržati ni minutu – reče ona za doručkom. – Nakon telefonskog razgovora počela sam razmišljati o svima vama, o usnuloj djeci. Više nisam mogla izdržati i morala sam se vratiti.

– Dakako, lijepo je što si opet tu – odvratih. – Ali jesi li se zabavila ondje?

– Jesam – potvrdi ona vatreno. – Jesam – no odmah zažmiri. Doimala se umornijom nego što sam se ja osjećala. – Ipak se ne može obnoviti prošlost. Slutila sam to. Nisam zaključila ništa naročito, je li, Alexa?

Igrajući se u kuhinjskom uglu, blizu Simonove visoke stolice, Michael nas je smrknuto promatrao. Otkad mu se vratila majka, vladao se svadljivo.

– Imaš pravo – složih se. – Znam kako se osjećaš. Moram se sada vratiti u London.

Ona se spusti na stolicu i pogleda me. Oči su joj bile prilično crvene, ili od plača, ili od neispavanosti. Zbog podočnjaka se činila starijom nego inače. Voljela sam je. Htjela sam je zagrliti i tješti. Kad bismo, barem, svi mogli kazati jedni drugima istinu sasvim otvoreno, bez ikakvih bojazni!

– Tebi je ondje mjesto – prozbori – a meni nije. Žao mi je što ne pripadam tamo – pogleda oko sebe kao da traži svjedoke. – I ne slutiš koliko mi je žao.

– U svako doba možeš doći – rekoh joj. – U svako doba. Samo mi se javi telefonom i dođi. Neka se o djeci brine Paul ili njegova majka. A ako mene ne bude u Londonu, ključ će biti kod majke ili kod Erin.

– Zar namjeravaš otputovati?

– Nisam još načistu. Međutim, Robert bi htio da mu se pridružim u Sjedinjenim Državama i da mu upoznam roditelje. Ne znam još... nisam mu odgovorila na pismo.

– Dakle veza se lijepo razvija – izusti ona prijateljski. – Drago mi je.

Nasmije se.

– A, ne gledaj me tako kao da ću se sutra vjenčati. Nije riječ o takvom posjetu.

– Nego o kakvom? – upita ona.

– Posrijedi je običan posjet. – no već sam se, morala sam to priznati, zaželjela Roberta, njegove smirenosti i ironije, pronicavosti i snage: on me najbolje shvaća i prihvaća.

– SAD – reče ona. – Bit će ti vrlo zabavno – na trenutak pomislih da će zaplakati. Međutim, pokrila je lice rukom i nastavila veselo: – Znaš, ludo sam postupila što sam se sinoć vratila. Jedva jedvice sam uhvatila posljednji vlak i potom sam na željezničkoj stanici morala unajmiti taksi. Ta me vožnja stajala pravo bogatstvo.

– Zašto nisi telefonirala? – zapitah. – Mogao je Paul doći po tebe.

– A, ne. Bilo je već kasno. Nisam htjela probuditi cijelu kuću. Pogotovu ovu dvojicu – pogladi dojenče i Michaela, koji se odmah odmakne i počne igrati igračkom. – Dabome, sada mi se osvećuje što sam otišla. Ah, zaboravit će to.

– Bitno je da si se zabavila. Nadam se da jesi.

– Ma jesam. Zaista jesam. Samo, prekasno je, znaš.

– Znam.

– Dosad mi nije bilo jasno da mi je mjesto ondje gdje, zapravo,

ne želim biti. Čudno je to. Nema nikakve veze sa željama – pogleda svoje ruke. – Znaš, otišla sam i na koncert, prvi put poslije nekoliko godina. Slušala sam Bacha i Chopina – osmjehne se, donekle kiselo. – To je bila posljednja kap. Uglavnom, bilo je lijepo, a sada sam tu. Vratila sam se. Kako si ti? Izgledaš umorno.

– Nisam, čini mi se, shvatila nešto vrlo važno: ne može se ustajati rano i bdjeti dugo u noć – odgovorih joj. – Tipkala bih uveče, a ujutro bi me, već u šest sati, iznenadili svojim pozdravom ovi veseljaci.

– Znam kako je to.

– Ipak, djeca su bila divna – nastavih. – Čim sam se navikla na njih. Zaista. Nisu mi stvarali nikakve neprilike, uživala sam s njima. Osim toga, pomagali su mi Paul i njegova majka – još sam se osjećala donekle nelagodno u njezinu društvu. Ne, nisam se osjećala nimalo krivom, nego mi je bilo žao što pred njom moram skrivati nešto čega se ne stidim, bilo mi je žao što postoji umjetna prepreka i što onemogućuje pravi razgovor s voljenom osobom. Nevolja je, mislila sam, što u mom srcu ima previše mjesta.

– Čudno je to – prozbori ona i osmjehne se. – Kao da smo zamijenile živote. Kao kraljević i prosjak.

– Nije baš sasvim tako, ali te razumijem – odvratih.

– Da, razumiješ me – pogleda mi ravno u oči, ali vrlo nježno. – Budi oprezna.

Donekle me zazebe oko srca.

– Kako to misliš – zapitah.

Međutim, pogrešno sam protumačila njezine riječi, ne očekujući velikodušnost.

– Ne dopusti da se to dogodi i tebi – reče mi. – Dok ne budeš sasvim spremna. Dok ne budeš znala što to znači.

XXIII

»Draga majko,

Kojeg vraga još radiš s Giovannijem u Parizu? Lijepo je što si mi poslala razglednicu i što znam ime Tvog hotela, ali sam još u iskušenju da Ti svaki sat šaljem brzojave ovakva sadržaja: 'Majko, vrati se kući, sve Ti je oprošteno.' I to na deset jezika. (Kad bih znala deset jezika). Ja sam kod kuće već tjedan dana, što znači, da si Ti odsutna gotovo dva tjedna. Zar ne shvaćaš da si potrebna svojoj djeci?

Zapravo, ako se ne vratiš uskoro, možda se nećemo moći vidjeti, jer bi se moglo dogoditi da odem k Robertu u SAD. Ne namjerava doputovati u bliskoj budućnosti i neprestano me nagovara da upoznam njegove roditelje. Što više doznajem o njima, to više se čudim kako su uspjeli ostati zajedno dovoljno dugo da stvore Roberta. Stoga bih ih htjela vidjeti u tri dimenzije. Osim toga, Amerika bi mi bila zabavna, a možda bih uspjela i napisati neku knjigu. Zatim, Robert i ja već dugo nismo bili zajedno. Shvati to kako hoćeš. Bit ću oduševljena ako te to prestraši i natjera na povratak, a Giovanniju možeš kazati da mi se nije baš osobito svidio njegov najnoviji film... zapravo, svidio mi se, ali mu to ne smijem odati, jer je već ionako odviše umišljen.

No sasvim ozbiljno: htjela bih razgovarati s Tobom. Ne znam pisati tako lijepa pisma kao Ti, pa nije pošteno što me na to prisiljavaš. Dakle napokon sam završila one članke i poslala ih poštom. Kad sam se vratila, radila sam danju i noću, samo povremeno bih šmugnula van i vidjela ljude. Posjetila sam Mariju, koja u posljednje vrijeme ništa nije razbila i koja mi je, suznih očiju, pričala o toplom utočištu što si ga pronašla za nju i njezino buduće dijete kod 'divne gospođe Gould'. Jadna Erin. Zar smo joj smjele to učiniti? Ovaj put

si se sretno izvukla. Samo, pazi da se to ne ponovi, jer nemam više nijednu prijateljicu tako meka srca.

Essex mi se čini udaljenim već milijun svjetlosnih godina. Paul i ja smo, kao što si vjerojatno naslutila, malo ljubakali. Nadam se da mu je to pomoglo. Mučio ga je, na žalost, osjećaj krivnje, no doživjeli smo divnih trenutaka. Ima dojam da nije uspio u životu, da je iznevjerio što se tiče posla, novca i seksa, muči ga Christinin majčinski nagon i donekle mu je žao što u mladosti nije povalio više zločestih djevojaka poput mene. Sve je to prilično žalosno. Ne znam, zapravo, zbog čega je bio najviše ljubomoran: zbog mog uspjeha na književnom polju, zbog moje slobode ili zbog prijateljstva sa Christine. Izazivala sam ga na svakom koraku, pa je to davalo neprijateljski prizvuk našem odnosu. Ipak, sve je dobro završilo. Umalo smo nastrugali: Christine se neočekivano vratila usred noći, ali je on, na sreću, bio kod djece, pa nas nije raskrinkala. Sutradan, kad sam odlazila, nisam ga vidjela. Budući da je nespretno glumio pred svojom majkom, nisam ga htjela iskušati pred Christine. Moram priznati, nisam željela upasti u tu situaciju, ali što se dogodilo, dogodilo se. Sada je to gotovo i nikomu nije naneseno nikakvo zlo... naprotiv, moglo bi biti samo korisnih posljedica. Barem se Christine nekoliko dana odmorila, a Paul je dao oduška svojoj taštini. Oboma im je bila potrebna promjena i ja sam im vrlo dobro poslužila. Brak im je u nekakvu sivom stadiju, ali se, očito, vole. Nestao je onaj početni žar i ne znaju kako da ga obnove. Christine je glazbu zamijenila majčinstvom, a Paul bi, čini mi se, htio da ona bude onakva kao nekoć. Oboje su potišteni zbog jednoličnosti svog života, što samo potvrđuje ono što si uvijek govorila o braku, premda ne mogu svi pronaći rješenje i pravog partnera. Uglavnom, ono što sam vidjela otrijeznilo me. Ipak ću umrijeti kao usidjelica.

To je sve. Dabome, da si ovdje, pričala bih mnogo opširnije. Essex je prava zabit, lijepo si me upozoravala, pa se divno osjećam nakon povratka među žive. Budući da sam završila posao, sada ću se, do odlaska u njujoršku i holivudsku prašumu, potpuno posvetiti kućnim zabavama, ljudima, haljinama, knjigama, filmovima i jelu. Vrati se što prije! Želim Te se nagledati prije odlaska.

Voli Te kao uvijek,

Alexa.«

(Na žalost, poslala sam pismo jedan dan prerano.)

XXIV

Brzojav me veoma iznenadio. Dostavljač mi ga je gurnuo ispod vrata, jer nisam bila kod kuće. Opazivši ga na podu, bacila sam iz naručaja paketiće koje sam nakupovala u trgovinama i podigla ga, vesela i samouvjerena, jer smatram da brzojavi donose vijesti o poslu i čestitke. Loše vijesti stižu telefonski. Otvorila sam omotnicu, ne očekujući ništa neugodno, a unutra je bio ovaj tekst:

»Christine u bolnici. Pokušaj samoubojstva. Paul«

Pročitala sam ga dva puta prije nego što sam ga shvatila. Dok sam ga prvi put čitala, nisam uopće reagirala, riječi se nisu povezale. Drugi put sam doživjela pravi šok, kao da me netko polio hladnom vodom ili mi iznenada uperio u oči reflektor. Bila sam zaslijepljena, ukočena, ošamućena.

Pritrčah telefonu i okrenuh njihov broj čim sam ga se uspjela sjetiti. Dok je s druge strane, zvonilo pokušah se pribrati. Pojma nisam imala što ću kazati, a čim se netko javi, morat ću progovoriti. Telefon je zvonio i zvonio. Zbog te neočekivane odgode ispuni me olakšanje i

istodobno očaj. Napokon shvatih da se nitko neće javiti.

Spustih slušalicu i zapalih cigaretu. Još sam u ruci držala brzojav i neprestano ga čitala. Kako malo riječi! Lišena vijesti preko telefona, nadoh se na rubu histerije. Riječi su otkrivale vrlo malo. Što je, zapravo, učinila Christina? Zamišljala sam jezive prihore: krv, plin, pilule. Koji je način izabrala? Je li sada sve u redu... znači li to riječ »pokušaj«... ili je još u opasnosti? Zacijelo je izvan opasnosti, spasili su je... nikako ne može... umrijeti. O smrti sam razmišljala rijetko. Dotaknula me samo jednom, kad mi je umro otac, a on više nije bio mlad. Pa ipak, nakon njegove smrti život mi više nije bio vedar kao prije, premda sam se u toku godina privikla na tu promjenu. Međutim, Cristine je moja vršnjakinja, moja prijateljica. Ona ne može umrijeti. A ako umre? To će značiti da sam je ja ubila.

Baš u tom trenutku, kad sam već gotovo podlegla melodrami, sklopcnulo mi je nešto u mozgu. Od početka smatram sebe krivom, pomislih, smatram da se Christine pokušala ubiti zbog mene. Međutim, nije mogla samo tako otkriti istinu, nije mogla ništa ni naslutiti. Niti sam se odala ponašanjem, niti sam ostavila ikakvih dokaza. Čak sam stavila u krevet ručnik kako bih zaštitila plahte i odnijela ga sobom kući. Nikada nisam bila u njihovoj sobi niti nas je Michael vidio kako se grlimo. Nije postojao baš nikakav trag. Dakle nameće se zaključak da se Paul odao.

Razljutih se. Srdito sam naručila taksi (kajući se što nisam, smatrajući auto besmislenom rasipnošću u Londonu, naučila voziti). Srdito sam sjela u taksi i krenula na dalek put u Essex. Možda bih vlakom stigla brže, ali nisam imala strpljenja za raspitivanje o voznom redu i presjedanje. Srdžba mi je bila prijeko potrebna inače bi me pritisnula spoznaja o velikoj odgovornosti. Da nas je Christine uhvatila u krevetu, bili bismo oboje podjednako krivi (doduše, da Paul nije zaboravio povući zasun na vratima, ne bi nas mogla uhvatiti... eh, kako su važne sitne pojedinosti). Međutim, nije nas uhvatila. Nije ništa doznala. Prema tomu, sve što sada zna, sve što je poslije otkrila, što ju je skršilo, sve to potječe od Paula. To otkriće se lako moglo izbjeći. Razljutih se još više. Iako je tako grdno pogriješio, nije smatrao potrebnim da me upozori. Ostavio me u potpunom neznanju do ove nesreće, a i sada nije telefonirao... osim ako je zvao dok sam bila vani. Poslao je brzojav.

No putovanje do Essexa traje dugo i srdžba mi poče slabiti. Shvatih da Paul i ja pokušavamo jedno na drugo svaliti krivnju. Nisam bila navikla na krivnju. Dotad još nikad nisam učinila nešto što ih smatrala zlom. Imala sam dojam da sam kažnjena zato što sam privremeno izišla iz svog svijeta.

XXV

Dovezla sam se pred kuću. Plaćajući vozaču, zamolih ga da pričeka još nekoliko trenutaka za slučaj da nikoga nema kod kuće. Zamišljala sam već obilaženje svih bolnica u okolici dok ne pronađem onu u kojoj je Christine. Ali napokon se otvoriše vrata, pa mahnuh rukom taksistu da više ne čeka.

– To si ti – prozbori Paul i zagleda se mimo mene. Nekako se skvrčio, bio je niži i mršaviji, mrtvački blijed. Htjela sam ga zagrliti, utješiti, kazati mu da taj teret ne mora nositi sam. Međutim, pretekoše me njegove riječi: – Kako si se usudila doći? – još mi je gledao iznad ramena, prema puteljku, kao da i ne postojim. – Kako imaš obraza doći ovamo?

Zaprepastih se.

– Dobila sam tvoj brzojav – odvratih. – Zvala sam telefonom,

ali mi se nitko nije javio. Što si očekivao od mene?

– Bio sam u bolnici – reče on. Pogledavši ga pažljivije, opazih da su mu oči zakrvavljene i da pod njima ima kesice. – Posjetio sam je.

– Smijem li ući? – zapitah, a on vidljivo zadršće.

– Ne, bolje je da ne uđeš – odgovori. Najednom mu je glas drhtao kao i tijelo. – Najmilije bi mi bilo da više nikad ne zakoračiš u ovu kuću. Da barem nikad nisi ni ušla u nju!

Puhao je vjetrić. Dosad ga nisam ni osjetila. Podigao mi je kosu i bacio uvojke na lice. Uklonih ih rukom.

– Da te barem nikad nisam ni upoznao! – doda on, zaplače, pokrije lice rukama i priguši duboke jecaje.

– Kako je ona? – upitah blago.

– Reci mi samo to, molim te!

On naglo obriše oči i spusti ruke.

– Zašto? – upita. – Zašto bi se to tebe ticalo? Tebe! – u pogledu mu je bila takva mržnja da sam se uznemirila.

– Slušaj – rekoh – žao mi je što tako misliš, no upleteni samo u to oboje. Zabrinuta sam kao i ti.

– To je smiješno. Zaista smiješno. Nikad u životu nisi bila zabrinuta ni zbog koga osim zbog sebe.

Činilo mi se da nije baš pravi trenutak za branjenje mog karaktera.

– Reci mi samo kako je ona – prozborih strpljivo.

– Živa je – odgovori, oklijevajući još trenutak-dva, pa se zagrcne. Izvuče odnekud maramicu i obriše oči. – Oh – reče napokon – ipak bi bilo bolje da uđeš.

Udoh brzo, prije nego što se mogao predomisliti. Zatvorio je za mnom vrata. Htjela sam još štošta doznati.

– Da skuham kavu? Potrebna nam je oboma – rekoh mirno.

Međutim, on se trgne kao da sam udarila.

– Ne diraj ništa! – uzvikne. – Ništa! Ostani gdje jesi!

Tada se nasloni za zid, kao da ga više ne drže noge. Još nikad nisam vidjela da osjećaji mogu tako djelovati na tijelo.

– Paule, moraš mi ispričati što se dogodilo! – rekoh. – Molim te!

Naglo podigne pogled.

– Oh, da, ti moraš doznati sve pojedinosti – odvrati. – Možda ćeš ih negdje iskoristiti.

– To nije pošteno od tebe – rekoh prije nego što sam se mogla obuzdati. – Upletena sam u to, zar ne shvaćaš? Nisi sam.

– Nisam? Zaista? – šutio je nekoliko časaka. – Dobro, evo izvještaja. Slušaš li me? Nemoj ništa propustiti. Progutala je... bočicu pilula. Nisam je... mogao probuditi. Jutros se, jednostavno, nije probudila. Pomislio sam da je umrla – bijesno se okrene prema meni. – Možeš li zamisliti što to znači? Ne možeš, dabome. Probudio sam se i, ugledavši je kako leži kraj mene, pomislio da je mrtva. Morali su joj isprazniti želudac – okrene se licem prema zidu. – Nisam ni znao da je toliko volim.

Dobro, pomislih, i to je nešto. Nešto pozitivno, nema sumnje.

– Oporavit će se? – upitah.

Nije odgovorio odmah.

– Tako kažu – reče napokon. – Da, tako kažu. No mogla je i umrijeti. Ubili bismo je ti i ja. Da, to je naše djelo.

Nisam vjerovala da ću još dugo moći slušati njegove optužbe, koliko god bila obzirna zbog njegove tuge.

– Zanima me još nešto – rekoh. – Kaži mi još samo to, pa idem. Kako je doznala?

Zabuljio se u mene kao da sam poludjela.

– Ja sam joj rekao, dakako – odgovori. – Priznao sam.

Ponovo me obuzme bijes, mnogo jači nego u automobilu. Gotovo sam drhtala od njega.

– A zbog kojeg vraga? – zapitah ga.

– Zato što sam morao – odvrati on iznenađeno. – Što sam drugo mogao učiniti?

– Posumnjala je? – potaknuh ga.

– Nije. Ne, nije imala pojma.

– To sam i mislila – uvidjeh da čvrsto stišćem šake, boljeli su me nokti. Najradije bih ga udarila. – Nije imala pojma, ali ti si joj poštopoto morao to ispričati. Oprosti što sam tako glupa, no zaista me zanima zbog kojeg si joj vraga to morao ispričati.

U tom mi je trenutku bilo sasvim jasno kako nastaju ubojstva. Paul je imao sreću što mi se nadohvat ruke nije našlo nikakvo oružje.

Još se doimao začuđeno, ali sada i neprijateljski.

– Moramo sam joj to ispričati zato što sam se osjećao nečistim – reče. – Osjećao sam se prljavim. Nedostojnim da spavam kraj nje. Nedostojnim da je dodirujem.

Sve je to popratio takvim pogledom kao da sam ja nekakav odvratan gmaz. Sjećala sam se svog dolaska, svojih najboljih namjera, sjećala sam se kako nas je Christine nagovorila da se odvezemo na žal i kako nas je, odlučivši se za odmor u Londonu, ostavila same u kući. Sjećala sam se Paulova navaljivanja i svoje kolebljivosti. Sjećala sam se svojih opetovanih upozorenja. Dok mi je to prolazilo kroz glavu, sve više sam se bojala svog gnjeva.

– Ne razumijem – prozborih. – Budući da si se osjećao nečistim, morao si se ispovjediti. Zašto? Da ti ona oprosti?

– Podnijela je to vrlo dobro – reče on sanjarski. – Kazala je da to nije važno.

Pitala sam se nije li se donekle razočarao. Doduše, poslije mu je to bogato nadoknadila progutavši tablete.

– Dakle – nastavih – ispričao si joj to jednostavno zato da bi se osjećao bolje. I još tvrdiš da je voliš! Samo da ne naletim na takvu ljubav!

– Ne razumiješ – promrmlja on, očito uvrijeđen. – Nije bilo tako. Nismo mogli živjeti zajedno dok je to između nas. To je bilo poput nekakve grozne sjene koja je trovala sve.

Mrsko mi je kad se amateri služe kićenim jezikom u svakidašnjem govoru. Vjerojatno mi se gađenje pokazalo na licu, jer je odmah nastavio.

– Dabome, ti to ne razumiješ – reče mi. – Što ti znaš o ljubavi?

Sada mi je bilo dosta. Pripremih se za završni prizor i odlazak.

– Ništa – odgovorih. – Baš ništa. Ako ljubav znači otkrivanje nekomu nečega što će ga raniti, ako to činiš zato da bi se osjećao bolje i zato što ne možeš sam nositi svoju krivnju, onda imaš pravo. Ne znam što je ljubav niti to želim znati.

Nastavio me mrko gledati.

– Ne shvaćaš – reče. – Ništa drugo nisam mogao učiniti. Bio sam prisiljen na to.

Uvidjeh da nema svrhe razgovarati s njim.

– Koja bolnica? – upitah nehajno.

– Što?

– U kojoj je bolnici?

– A, ne možeš je vidjeti! – odgovori odmah. – Nisu dopušteni posjeti. Osim meni... – učinilo mi se da mu je u glasu samozadovoljstvo. – Osim toga...

– Dakako, jasno mi je – rekoh žustro. – Bilo bi vrlo neukusno, je li? Htjela bih joj samo poslati cvijeće. Smijem li?

Tada mi je kazao u kojoj je bolnici. Otvorih vrata, a on ih zatvori za mnom. Nismo prozborili više ni riječi.

Krenuh puteljkom prema cesti i zaustavih se kako bih razmislila što ću sada. Opazih da cijela drščem, ne samo od bijesa. Mrsko mi je kad bilo koji odnos, koliko

god bio kratak, završi tako loše. Čini mi se to nepristojnim i nedopuštenim.

XXVI

Lako sam pronašla bolnicu. Stala sam nasred ceste i, uzbuđeno mašući rukama, zaustavila prvi auto. Riječ »bolnica« djelovala je kao čarolija i odmah potisnula vozačevu srdžbu i iznenađenje.

Međutim, dovezavši se pred bolnicu, spoznala sam da je ulazak u nju nešto drugo i da će mi biti potrebna poprilična domišljatost. Nisam smjela dopustiti da me opaze i izbace. Moj prvi posjet bit će neizbježno i posljednji. Razmislivši malo, pođoh u telefonsku govornicu i prikupih podataka koliko god sam mogla, predstavivši se kao rođakinja. Sestra mi je vrlo strogo rekla da je smije posjećivati samo muž, ali sam, tvrdeći da Christine želim poslati cvijeće i pisamce, potanko doznala gdje leži, čak i broj sobe. Odlučih iskoristiti sreću koja mi se osmjehnula.

Uđoh u bolnicu dok mi se još nije rasplinula hrabrost. Već odavno sam uvidjela, u različitim situacijama, da osobu koja se vlada mirno i odlučno, kao da ima pravo biti tu gdje jest, gotovo nitko ništa ne pita. Budem li koračala žustro, vjerojatno me nitko neće zaustaviti i provjeriti što tu radim. Pa ipak, moram priznati da sam se, dok sam lutala bolničkim hodnicima i glumila lažno samopouzdanje, osjećala prilično nelagodno. Morala sam se neprestano podsjećati da u bolnicu dolaze svakakvi ljudi, ne samo posjetioci, da dolaze liječnici iz drugih bolnica, predavači, studenti i bolesnici, pa bih ja mogla biti jedna od njih. Ne budem li oklijevala i izgledala izgubljeno, vjerojatno ću se probiti.

Uistinu sam se probila, no u početku su mi hodnici nalikovali na zamršen labirint. U jednom sam trenutku manje mislila na probijanje do Christineine sobe, a više na to kako ću se izvući iz tog labirinta, jer mi se činilo da bih mogla vječno lutati tim hodnicima. Kad sam napokon pronašla sobu, htjela sam, iskreno rečeno, pobjeći. Jer jedno je smisliti takav plan, a drugo je ostvariti ga. No pokraj sobe je, na sreću, bio nužnik, pa sam se sakrila u njemu dok se hodnik nije ispraznio. Tada sam iskoristila povoljan trenutak i šmugnula u sobu.

Christine je spavala. Doimala se malenom i blijedom. Soba je bila puna cvijeća. Stajala sam i promatrala je. Usprkos sumnjama što su mi se rodile u glavi (i Lucas se nekoć pokušala ubiti, bez ikakvih štetnih posljedica), srce mi se razneženo, ispunjeno sažaljenjem i ljubavlju. Trebalo je da da privučem njezinu pažnju, da je probudim, pa sam razmišljala kako da to učinim. Činilo mi se da je ne mogu uhvatiti za rame i prodrmati niti pročistiti grlo kao da tražim uslugu od trgovca u prodavaonici. Stoga je tiho pozvah imenom, pa zatim glasnije, obuzeta panikom i svjesna da imam sve manje vremena. Napokon je otvorila oči.

– To si ti – reče, baš kao i Paul.

– Da, ja sam – stajala sam kraj kreveta. – Nadam se da se ne ljutiš. Morala sam te vidjeti.

Ona ispusti nekakav čudan glas, nešto između stenjanja i hihotanja.

– Slutila sam da ćeš doći – reče. – Čekala sam te.

To mi je bilo drago. Ne znam što sam očekivala... možda žestoke napade ili histeriju.

– Sada, kad sam ovdje – izustih slabim glasom – ne znam što da ti kažem. A štošta bih ti htjela reći – progutah slinu. – Slušaj, dušo...

– Ni ja ne znam – prekine me ona. Ležeći na visokom bolničkom krevetu, nalikovala je na dijete, blijedo od boravka u zatvorenoj prostoriji i posljedica neke zarazne bolesti. – Smiješno je to, je li?

U tom času spoznah da je baš tako, iako se nipošto ne bih usudila izabrati takvu riječ. Gledale smo se i na trenutak, na djelić sekunde, učinilo mi se da ćemo se obje nasmijati kao nekoć, kao kad bismo cinično razgovarale o Jenkinsu ili Paulovoj majci.

– Veoma se ljutiš na mene? – prozbori tiho Christine.

Pitanje je bilo tako neočekivano da sam na trenutak zanijemjela.

– Zaboga, zar ne bi trebalo da bude obratno? – uspjela sam napokon izgovoriti.

– A, da – reče ona tiho. – Da, vjerojatno. Užasno sam ošamućena, Alexa, ne znam što su učinili sa mnom.

Izgovaranje mog imena duboko ne gane. Približih joj se, očajnički želeći njezin dodir, a ona odmah ispruži ruku. Isprepletoše nam se prsti. Bio je to, na svoj način, najuzbudljiviji trenutak u mom životu.

– Čudno, sve je kao nekoć – prozbori ona. – Još smo bliže nego prije. A mislila sam da ću te mrziti. Ne. Nisam znala, dok te nisam ugledala, što ću osjećati. Htjela sam to ustanoviti.

Držale smo se za ruku. Sjedoh na rub kreveta, milujući joj mršavi zglavak.

– Znam da nema svrhe govoriti koliko mi je žao – rekoh – no bila sam potresena kad sam dobila brzojav...

– Poslao ti je brzojav? – prekine me ona.

– Da.

– Dabome – kimne, očito zadovoljna. – Brzojavi su vrlo dramatični.

– Nije mi jasno zašto ti je morao ispričati – najednom provali iz mene. – Ne pokušavam se opravdati, vjeruj mi, ali zašto ti je, zaboga, morao sve ispričati? – zapekoše me oči i najradije bih se bila rasplakala.

– A, morao je – odvrati ona vedro. – Ništa drugo nije mogao učiniti.

Govorila je fatalistički kao i Paul.

– Misliš li da je to uistinu bilo prijeko potrebno? – upitah iznenađeno.

Christine povuče ruku, ali ne neprijateljski, već samo zato da bi uklonila uvojak sa čela, a onda je spusti na pokrivač.

– Čini mi se – reče tiho. Zatim nastavi: – O, zlato moje, nepoštena sam. Razumiješ li? To ti je kao kad lijeva ruka ne zna što radi desna... Silno sam ošamućena, ah... Radila sam štošta, a nisam gledala što radim, samo sam radila i pogledala bih to tek poslije, kad bi sve već završilo. Alexa – doda i pokuša sjesti – hodaš li ikada u snu?

– Ne hodam – rekoh – ali nastavi.

– E, to ti je bilo poput mjesečarstva. Znaš, ni ja ne hodam u snu, pa ne znam je li ta usporedba baš najbolja. No čini mi se da sam bila u nekakvoj ekstazi.

– Christine, što mi hoćeš reći?

– Polako – odvrati ona. – Treba mi vremena. Nisam potpuno pri svijesti, znaš.

Zapalih cigaretu. Živci su mi bili napeti kao strune. Nisam je ni upitala smeta li joj dim.

– Da se na tvom mjestu našla bilo koja druga – reče ona uskoro i osmjehne se – ono se ne bi dogodilo.

– Hoćeš reći, ti si to željela? – zapanjeno sam je promatrala.

– A, ne. Bila sam vraški ljubomorna kad se to dogodilo. Zaista. Gledajući me sada, možda to ne možeš zamisliti, ali bila sam. Htjela sam te čak ubiti. Ili, barem, malo unakaziti – nasmiješi se vidjevši mi na licu zbunjenost. – Zaista sam bila sklona nasilju. Tada sam progutala tablete.

– Christine – prozborih uzbuđeno i nagnuh se naprijed – jesi li, kad si ih progutala, uistinu željela umrijeti? Nije moguće da si željela smrt zbog mene i Paula. Zacijelo si znala da ta veza ništa ne znači.

– Morala si biti baš ti – reče ona i tiho se nasmije. – Nijedna druga ne bi bila prikladna. Znala sam da ti Paul ne može odoljeti i da ti ne možeš odoljeti nikomu tko je očajan poput njega. Razumiješ li? Oboje vas vrlo dobro poznajem. Iskoristila sam to – doimala se kao krivac, ali istodobno je bila i zadovoljna sobom.

– Hoćeš reći, ti si sve to predvidjela, pripremila...

– Ne, ne... – odmahne rukama. – Nisam razmišljala ni o čemu, samo sam djelovala. Razumiješ li? Omogućila sam to. Upravo ti si bila potrebna Paulu.

– A što je tebi bilo potrebno?

– Nisam razmišljala o tome.

– Dobro, pitam te sada. Razmisli. Zaboga, dušo, ovo je ozbiljno. Mogla si umrijeti.

– Da, mogla sam umrijeti.

– Što si, zapravo, htjela?

– Htjela sam da se nešto dogodi – osmjehne se i opet mi stisne ruku.

Šutjela sam nekoliko trenutaka i razmišljala.

– Koliko si tableta progutala? – zapitah napokon.

– Ne znam. Poprilično.

– Dovoljno? – ustrajah.

– Ne znam. Mislila sam da ću umrijeti, zaista sam mislila. Ali, ne znam jesam li to namjeravala ili željela. Uostalom, tko je potpuno iskren sam prema sebi?

– Vjerojatno ja – odvratih.

– Da, vjerojatno ti – uzdahne. – Međutim, kao što vidiš, ja nisam.

– Da, to je pošteno priznanje.

– Zar nije divno što smo još prijateljice? – ljupko se nasmiješi. – Bio je to velik rizik. Bojala sam se da ću biti isuviše ljubomorna kad se to dogodi ili da ćeš se ti previše razljutiti kad doznaš da sam te iskoristila.

– Ma nije to ništa – rekoh. – Navikla sam se na iskorištavanje – obje prasnusmo u histeričan smijeh.

– Ipak, nemoj misliti – nastavi kad je napokon obrisala oči – da ne shvaćam Paula i sebe vrlo ozbiljno.

– Vjerujem ti.

– Jednostavno... – ne dovrši rečenicu. – Ah, strašno sam zbrkana. Znaš, ležeći ovdje, pitala sam se već hoću li poludjeti i hoću li znati ako poludim. Mislim, kako se to može ocijeniti?

– Da, potpuno te razumijem – rekoh.

Nakon toga nastane stanka. Obje smo se uznemireno osvrtale oko sebe, kao da najednom slutimo da bi nas svaki čas netko mogao prekinuti. Čak sam se pitala ne bi li bilo najpametnije da se brzo zavučem pod krevet, dok još nije ušla sestra.

– Slušaj – progovori naglo Christine – Paul ne smije nikada doznati istinu – promatrala me netremice. – Obećavaš li mi, Alexa?

Umalo sam je upitala što Paul ne smije doznati. Međutim, znala sam da mi ne može i neće kazati više nego što je već rekla, pa uporno traženje objašnjenja ne bi pridonijelo prijateljstvu.

– Da, obećavam – odgovorih kratko.

Zadovoljno je uzdahnula i smireno se naslonila na jastuke.

– Znala sam da ćeš mi to obećati – prozbori. – Oh, šteta što nemamo više vremena. Postepeno se budim. Htjela bih ti još štošta reći, ali nemamo vremena. Svaki čas će doći i izbaciti te odavde.

– Da, znam.

– Pisat ću ti. Zaista hoću. Barem to mogu učiniti. Samo, nećeš mi moći odgovarati. On ne bi mogao shvatiti naše dopisivanje, a ja mu to ne bih mogla objasniti. To bi upropastilo sve. Neka misli da je između nas svršeno.

– Da, razumijem – rekoh. – Mogla bih ti telefonirati. Danju. Ili neka Lucas šalje moja pisma.

– Smislit ćemo nešto – izusti ona uzbuđeno poput djeteta. – Snaći ćemo se nekako – a onda klone na uzglavlje. – O, kako mi je žao! Nisam te htjela žrtvovati, ali sam bila prisiljena.

– Znam – rekoh joj blago. – Razumijem te.

– Bilo je sivo, shvaćaš li? Usprkos svoj ljubavi. Usprkos svemu. A sada su boje opet jarke. O tome je riječ.

Iz hodnika se začuše koraci i šuškanje uškrobljenog bijelog ogrtača. Digoh se.

– Bila sam prisiljena na to – reče Christine još jednom, očiju punih suza, dok sam izlazila iz sobe s gnjevnom sestrom.

XXVII

Pisma su povremeno stizala često, a povremeno rijetko. Za dugih šutnji nastojala sam potisnuti svoj nemir i uvjeriti sebe da se naša veza ne može prekinuti. Isuviše smo bliske, govorila bih sebi.

Katkad je Christine pisala otvoreno, kao kad bismo nekoć sjedile same u sobi i razgovarale kasno uveče. Ta sam pisma cijenila i čuvala ih. Druga, kratka i suhoparna, suzdržljiva i uljudna, kao da mi piše netko iz inozemstva željan dopisivanja na stranom jeziku, bacala sam. Nisu vrijedila. Napokon su pisma prestala stizati. Čvrsto sam vjerovala da to nije konačni prekid. Čekala sam. Ponekad sam i slutila što čekam. Jučer je to stiglo: obavijest o vremenu rođenja, težini i spolu Pauline Mary, kćeri ponosnih roditelja... Paula i Christine Davies. U gornjem kutu je Christine napisala: »Oprosti mi, nisam znala kako da Ti to kažem«. A na dnu je dodala: »Žao mi je što je ne mogu prozvati Alexom.«

Hrvoje Hitrec:

ARIJEL

Automobil pred njom je naglo zakočio. Progutala je kletvu i brzo prebacila nogu na kočnicu. Dok se spuštala u treću brzinu, nadlanicom desne šake okrznula je mladićevu nogu i osjetila da se trgnuo.

– Oprostite – rekla je.

– Oprostite – rekao je i on.

Zirnula je prema njemu i gotovo sletjela sa ceste opazivši da je porumenio. Osmjehnula se. Doista neobičan primjerak. Sjedio je tamo na skretanju iz Karlovca prema Plitvicama zamišljen, odsutan i odbojan kao da će se uvrijediti ako ga tko poveze, a ipak je bilo očito da stopira, na svoj način, u lakim, platnenim bijelim hlačama i ružičastoj košulji, mršav, s podbuhlom putnom torbom kraj nogu.

– Bilo je slučajno – pažljivo je promatrala cestu pred sobom, ali je ipak vidjela njegov profil. »Imate odličan periferni vid«, pohvalio ju je okulist prije osam godina, kad je tražila vozačku dozvolu.

– Dakako... znam – rekao je zbunjeno.

– Nisam vas ozlijedila? – upitala je zajedljivo.

– Ali dakako da niste... ja sam kriv, smetao sam vam – nije okrenuo glavu prema njoj, skupio se na sjedalu i pokušavao naći mjesto rukama, a onda je riješio problem posegnuvši za kutijom cigareta u džepu košulje. – Nadam se da vam neće smetati... Oh, oprostite, a vi...

– Ne kad vozim. A vi samo pušite.

Bilo je to prvi put da je uzela auto-stopista. Vozila je ponekad kolege s posla, ali bilo je to u gradu, danju, i na kraju krajeva dobro ih je poznavala, premda su neki od njih u petnaest minuta vožnje otkrivali nove mogućnosti, što je s prometnog stanovništa bilo prilično pogibeljno.

Sumrak je ispunjavao livade, oklijevajući, i Lada Maletić upali svjetla. Još je voljela voziti, još joj se to sviđalo, automobilom se u stvari prvi put jače istrgla Rudiju Maletiću, kojega je zaboravila ostaviti u djetinjstvu, pa je privukla školsku klupu do svadbenog stola prije deset godina, sluteći pogrešku ali radosna što će nekoga oblikovati po svojim željama. Kadli, vraga. Zaista ne možeš upoznati čovjeka ako ne živiš s njim. Momak se baš tih godina ispilio u definitivno teškog muškarca, a ona je pronašla u sebi neočekivanu dozu kukavičluka, sasvim dovoljnu da mu se na izgled podredi, i nije ni opazila kako je to na izgled postalo stvarno.

Buđenje je bilo mučno i dugotrajno. S dvadeset šest godina prvi put je spavala s nekim tko nije bio Rudi Maletić i zaključila da su ljubavnici lošiji ljubavnici od muževa,

u prvo vrijeme. Ono drugo vrijeme dočekala je tek s trećim muškarcem u svom životu.

– Bit ćete sami na moru? – upitala je mladića.

– Bit ću osamljen na moru – odgovorio je tiho. – To je tako, ne znam zašto, no uvijek je tako.

– Ali vi dobro izgledate, uopće ne bi trebalo da bude tako... Šalite se? Sigurno se sviđate svojim vršnjakinjama.

Govorila je iskreno. Imala je njegov profil u vidnom polju, pravilan nos i pune, turobne usne.

Nije joj odgovorio, samo je slegnuo ramenima.

Taj treći muškarac Lade Maletić neobično je točno znao što joj je potrebno, a ono što nije mogao sam dokučiti ispričala mu je ona. Nastranost bijaše najblaža riječ koja se mogla pronaći za nj, a gotovo sve što je zaradio trošio je na narudžbe delikatnih predmeta iz londonskih sex-shopova i Lada je, užasnuta od uživanja, shvatila koliko je ta industrija napredovala i s divljenjem razmišljala o umovima kojima ništa ljudsko nije strano. Ono što erotski površnim ljudima katkad proleti glavom, nedefinirano, ti praktični mozgovi pretvarali su u čvrste, korisne i lijepo oblikovane stvari. Da nije počeo piti i pričati, M. ju je mogao vezati za se, kao što je je vezao za krevet, vrlo dugo. Pod alkoholom je postajao piker, što više uopće nije bilo ugodno i Lada je katkad morala ostavljati automobil pred zgradom u kojoj je stanovao i odlaziti pješice kući. No to nije bilo opasnije od njegove pričljivosti. Vrlo brzo je saznala, po pogledima i dvosmislenostima njegovih prijatelja, da M. ima običaj naširoko opisivati detalje njezine i svoje strasti.

– Vjerojatno sa mnom nešto nije u redu – javi se mladić.

Lada Maletić se jedva sjeti svoga pitanja, toliko je vremena bilo prošlo.

– Najvjerojatnije da.

– Mislite? I vi? – pogledao ju je prvi put nakon toliko vremena.

Već su se približavali Plitvicama, vukli su se iza kamiona koji nije imao nikakvih kompleksa. Prikolica je plesala sredinom ceste.

– Najvjerojatnije je s vama sve u redu, htjela sam reći – osmjehne se Lada Maletić i opet pokuša izviriti iza prikolice, ali se naglo povuče u sigurnost. Autobus protutnji kraj njih. – Ne smijete biti malodušni. Možda se jednostavno ne trudite dovoljno... ali nikako. Žene vole kad se netko potrudi.

– Ja to ne mogu. Pokušao sam i uvijek je ispalo loše. I odlazile su s lošijima od mene.

– Evo vidite da ne mislite o sebi tako loše.

Zapalio je novu cigaretu i oblizнuo usne.

– Vi ste neobična žena – rekao je, otpuhnuvši snažno. – Sada ni muškarci više nikoga ne primaju u auto, boje se valjda.

– Ma ne boje se, samo imaju loša iskustva. Eto, moj rođak je u planinama primio u auto nekog alpinista. Pasioniranog. I mislite da mu nije zabio cepin u stražnje sjedalo, za svaku sigurnost.

– Ja vama neću učiniti nešto takvo.

– Dakako, i niste na stražnjem sjedalu. Onda bih se osjećala nelagodno.

– A ovako?

– Sasvim dobro. Samo da pojedemo ovaj kamion.

Izvela je to vrlo spretno. Kamiondžija poprati njezin pothvat reflektorskim snopom na kojemu bi mu pozavidio svaki bolji nogometni stadion. Mladić nije pokazivao znake uzbuđenja. Učinilo joj se da je gledao u njezina koljena i da se, kad su kliznuli slobodnom cestom, naglo trgnuo.

– Studirate? – upita ga.

– Počeo sam nešto... i onda sam obolio.

– Nešto ozbiljno?

– Da. Rekli su da je ozbiljno.

Sada su prolazili kroz gustu šumu, nigdje se nisu vidjela svjetla, nijedan automobil nije im dolazio u susret i Lada Maletić iznenada osjeti jezu. Gotovo se pokaja što je uzela mladića. Od čega je bolovao? Nije valjda nešto... duševno, zaboga, baš je bila neoprezna.

– Koliko ozbiljno? – prošapće.

– Oko tri – reče on mirno.

– Što oko tri?

– Oko tri godine u bolnici.

– U...u kakvoj bolnici?

– Za ortopediju.

– Ah.

Uto se pojaviše i svjetla.

– Ali sada je s vama sve u redu, barem ništa nisam opazila dok ste ulazili.

– S te strane jest – reče on odsutno. – S te strane jest.

Duboko uzdahne i zagleda se u cestu pred sobom.

– Koliko zapravo imate godina?

Gledala ga je preko stola u restoranu pred kojim su parkirali. Da je imao dulju kosu, s tim velikim očima i oblim obrazima što su odudarali od mršavog, mišićavog tijela, bio bi sasvim nalik na figuru na tabernakul-satu kojim se ponosila njezina teta rođena Geisler. Kad je bila djevojčica, Lada je često minutama promatrala pozlaćenog drvenog muškarca ženskih crta lica, s čudnovatom kapom i sa štapom u ruci, a oči joj tada bijahu u razini njegovih bedara i tajanstvene kazaljke koja je bezočno provirivala ispod raskrivene toge. Valjda je to bio Merkur. Kamo je nestao poslije smrti tete Leopoldine?

– Dvadeset četiri – reče mladić i obori pogled.

– Dvadeset četiri – ponovi Lada Maletić sjetno i otpije gutljaj konjaka.

– Neće vam škoditi? – glas mu je bio uljudan.

– Bez brige. Niste gladni?

– Ne. Ne još. Imam sendviče u torbi... u autu... u vašem autu.

– Izvrsno. Ja plaćam kavu i konjak, vi dajete sendviče i kvit smo. Ne bih htjela večerati, uopće ne večeram... već dugo. I stalno sam pomalo gladna. Kad sam bila mala, tjerali su me da jedem. Bila sam pohlepna, ali ne na hranu. Pun tanjur bih natrpala, a onda ništa. Mama je govorila da imam veće oči nego želudac.

– Oči su vam ostale velike... i lijepe.

Lada Maletić se zagrcne. Pogleda ga iznenađeno.

– Nisam htio reći ništa posebno – porumeni on. – Nikada to nikome nisam rekao. Vi...vi... s vama je lakše.

– Kako to mislite da je sa mnom lakše – ona se gotovo uvrijedi.

– Eto, vidite, što dalje govorim, sve je lošije. Vama... vama je lakše...

– Udvarati se?

– Ma ne. Lakše je reći vama neke stvari koje postoje, takve kakve jesu. Ja ne znam, možda sam predugo bio u bolnici pa više nisam siguran kako se razgovara, ali opažam da su svi nekako dvosmisleni, da se više ne može normalno razgovarati, pogotovo ne o ženama, ni sa ženama. Bez tog idiotskog udvaranja.

Do vraga, ima pravo, pomisli Lada Maletić.

– Samo nastavite, ja to cijenim – rekla je.

On je, međutim, oborio oči i nije pokazivao namjeru da nastavi.

– A i ne znam kako se zovete – izgovorio je polako, nakon jedne od svojih beskrajnih stanki.

– Marica – rekla je, smiješeći se.

– Vi se ne zovete Marica.

Bio je sasvim siguran da se ona ne zove Marica.

– Lada.

– To da.

– Odgovara mi?

– Na neki način.

– Meni to zvuči glupo.

– Ne zvuči glupo.

Pogledao ju je u oči i Lada prvi put osjeti onu poznatu, ugodnu bol negdje iza želuca, kao kad je M. raspakivao neku od svojih narudžbi, namjerno čekajući s tim dok ona ne bi stigla.

– A vi?

– Molim?

– Vaše ime?

– Moj otac je obožavao Shakespearea.

– Ne zovete se valjda Hamlet?

– Ne – promuca on. – Ne zovem se tako. Još gore.

– Zar postoji nešto gore?

– Aha – prozbori on tiho. – Arijel.

– Znači, nije Merkur.

– Zašto Merkur?

– Nije važno. Arijel je lijepo ime. Premda, koliko se sjećam, taj duh je bio prilično živahan, za razliku od vas.

– Smatrate me mrtvim puhalom, točno?

– Ali ne – ona mu prstima dotakne ruku, pomalo svjesna ljupkosti te kretnje. Trgnuo se kao onda u automobilu, pa Lada Maletić opet reče kao i tada: – Oprostite.

– Oprostite vi meni – reče on kao i tada. – Nije to zato što... što ne volim vaš dodir, nego... eto, to je moje prokletstvo.

Težak slučaj, ustvrdi u sebi Lada Maletić i osjeti želju da svoga Merkura ostavi u tom restoranu. Na kraju krajeva nije ni rekao kamo putuje.

Je li bio svjestan svoje privlačnosti, kao što je ona bila u svakom trenutku sigurna da se svida muškarcima. I sada je otužno društvo kraj šanka, ispijajući pivo u subotnje veče, uporno gledalo prema njoj, mrgodno od bespomoćne žudnje. Imala je jednostavnu crvenu haljinu koja joj je prekrivala koljena i drvenu crvenkasto-smeđu ogrlicu koja joj se katkad zavlačila među dojke.

Ipak sam ja samaritanska duša, mislila je, uzvraćajući im katkad pogled. Da se to može izvesti bez javne sablazni, u tako malom mjestu, i da su okupani...

– Idemo – rekla je, ustajući.

Mladih hitro poskoči i odmakne joj stolicu.

Osjećala je poglede otužnog društva za šankom, toliko čemerne da ju je zapekla stražnjica.

– Ne znate voziti? – upitala ga je kad su stigli do automobila.

– Ispričavam se – reče on gotovo pokajnički, kao da je priznao da ne zna čitati. – Nisam imao prilike.

Instruktor Lade Maletić nije imao ništa protiv dodira, ali je imao kratke ruke, a to se njoj oduvijek gadilo. Vrlo otvoreno joj je predlagao skretanje s uobičajene rute, posebno za noćne vožnje, no ona mu je postavila uvjet: da na bilo koji način, kod bilo kojeg specijalista, dade produljiti ruke i tada će se poseviti s njim na poklopcu automobila ako ne bude previše vruć. Instruktor je mrzovoljno odbio da učini traženo, ali je otprve prošla na ispitu.

– Odlično vozite – javi se mladić.

– Znam – rekla je. – Kako vam je bilo u bolnici?

– To vi ne možete shvatiti – promrmljao je.

– Ne. Nikada nisam bila ni bolesna ni u bolnici. Osim... – no, pobačaj će mu prešutjeti, nisu toliko intimni – ... osim u posjetu – završila je. – I što ste tamo radili?

– Liječio sam se.

– Dakako. A kad se niste liječili?

– Čitao sam. Sve što mi je došlo pod ruku.

Tako. Dok su njegovi vršnjaci okretali sve što im je došlo pod ruku.

– Sada bismo već mogli – reče ona.

– Što? – trgne se on.

– Pojesti vaše sendviče.

– Oh, oprostite, zbilja, kako se nisam sjetio.

Sendviči su bili dobri, imali su domaći okus.

– Vaša majka? – upitala je, vozeći jednom rukom i pokazujući bradom na sendvič.

– Da.

– Voli vas?

– Aha. Imam još dva brata, ali mene voli najviše. Zato što sam bio bolestan.

– Tako je to uvijek. Ja sam bila zdrava.

– Vidi se. Odlično izgledate...

– Za svoje godine?

– Nisam to htio reći.

– Devet godina sam starija od vas.

– Oh. Mislio sam da ste mlađi.

– Razočaran?

– Ne, a zašto, pa ja... Rekao sam to iskreno. Zar se ništa ne može reći sasvim jednostavno, bez primisli?

Malo se uzbudio. Lada zirne prema njemu. Takav je bio još ljepši. Nemoguće da je taj tip od dvadeset četiri godine još...

Da li ja to starim, razmišljala je Lada Maletić.

Prošli su kraj benzinske crpke. Bilo je još dovoljno do Zadra, nešto manje od pola rezervoara, ali sasvim dovoljno. Tamo će napuniti.

– Tamo... u bolnici... nije bilo žena?

– Bilo je – reče on muklo.

– I?

– Pa, mislim da sam se zaljubio u jednu bolničarku. Ali bila je udana.

– Pa?

– No, hoću reći, nije... nije dolazilo u obzir.

– I ja imam muža.

– Čestitam.

Nešto u njegovu glasu nije bilo u redu. Kao da je osjetila prizvuk ironije.

– Nema na čemu – rekla je mirno. – Imam i ljubavnika.

– Gospođo – reče mladić – o tome ne bih htio razgovarati, jer...

– Nisam ni htjela o tome razgovarati – hladno ga presiječe Lada Maletić.

Već to što ju je u takvom kontekstu nazvao gospođom, kao da se želi još više distancirati, podiglo joj je tlak.

Šutjeli su, a ona se trudila da ne slete s velebitske ceste.

– Ispričavam se – rekao je poslije Masleničkog mosta, kad su automobil ispunili mirisi kadulje i smole.

– Znate li vi nešto drugo osim da se ispričavate?

– Opet se moram ispričati. Ništa drugo ne znam. Nemam ništa ni pred sobom ni iza sebe.

– Ja vozim do Šibenika.

– Dobro – kimnuo je.

– Znači, idete sa mnom do Šibenika.

– Otprilike. Ako me prije ne izbacite.

– Dosad nije bilo potrebe.

Blisko more i pravilne vibracije automobila stopili su se u žudnju i Lada Maletić je opet postala svjesna čudne mladićeve privlačnosti i nervirajuće pasivnosti što je zacijelo proizlazila iz straha i neznanja, koji zajedno rađaju glupost, dakako. Stala je razmišljati o njemu kao o neiskorištenoj mogućnosti, erotskom Kasparu.

Benzinska crpka bila je neugodno nerasvijetljena, a pospani čovjek u plavom kaputu tvrdio je da benzina ima, samo nema struje. »Morate voziti dalje, do Biograda, tamo će biti struje. Za benzin ne znam.«

Krenuli su dalje, s tako dobrim izgledima.

– Sad mi dajte cigaretu – rekla mu je. – Malo sam nervozna. Skoro je na nuli – pokazala je glavom prema rasvijetljenoj pločici.

Arijel spremno kucne kažiprstom o dno kutije i jedna cigareta napol iskoči prema Ladi.

– Ne tako. Zapalite mi.

– Mislite... ja?

– Ne vidim nikoga osim vas.

– Ovaj... neće vam to smetati?

– Neće. Više niste bolesni.

– Pa... nisam ni bio u tom smislu.

– Dakako, šalim se. Vi ste u svakom smislu čisti, ne?

– Dobro bi mi došlo tuširanje.

Pazio je da filtar ostane suh. Nije htjela zasad dalje izazivati njegovu čednost i zatražiti da joj primakne cigaretu usnama. Ali joj ju je zato tako nespretno pružio da je umalo pala na gumeni sag ispod upravljača.

– Nespretan sam – rekao je.

– Da. Ali ste spretno izbjegli da me dotaknete.

Upravo kad je gasila cigaretu, automobil poskoči, zakrklja klizne nekoliko metara cestom, poskoči opet i smiri se.

– Prokletstvo – promrmlja Lada Maletić. – A bila sam sigurna da ima još.

Arijel je tužno sjedio i buljio preda se.

– Dođite, odgurat ćemo ga do ugibališta.

– Dakako. Vi samo sjedite, ja ću vas gurati.

Na svu sreću, cesta je nakon nekoliko desetaka metara blago padala, a na ugibalištu se vozač kamiona upravo spremao da krene. Lada otrči do kabine, vrati se za nekoliko trenutaka, izvuče mali kovčeg i kanister, naredi Arijelu da uzme svoju putnu torbu i ubrzo su sjedili visoko nad cestom, ona uz vozača, pritiješnjena između dva muškarca, od kojih se jedan primicao što je više mogao, a drugi isto tako uporno odmicao.

– Ako i na toj crpki nema benzina ili struje, prespavat ćemo u motelu kraj nje – objasnila je Arijelu. – Sutra ćemo se već snaći.

– Ne znam baš – rekao je Arijel, neodlučno stojeći pred motelom, dok su se crvena svjetla prikolice udaljavala magistralom.

– Pa negdje morate spavati – držala je svoj kovčeg i kanister, gledajući ga gotovo ljutito. – Ako je novac u pitanju...

– Nije. Imam novca.

– Onda što?

– Ne bih htio da imate neugodnosti. Doći ovako noću s nekim u motel...

– Ne budite smiješni. Otkud ste vi ispali, Arijele? – nasmijala se. – Uostalom, uzet ćemo dvije sobe... ako ih bude.

Nije ih bilo. Bila je jedna, dvokrevetna. I ta rezervirana, ali kako putnici nisu stigli do ponoći, kao što su rekli da hoće, čovjek na recepciji im dade ključeve, uz dogovor da će – ako najavljeni ljudi stignu – izletjeti iz sobe u bilo koje doba noći. Arijel je pokušao prosvjedovati, ali ga Lada prereže energičnim pogledom i on skupi ramena. Dali su recepcionaru osobne karte, ovaj ih nije ni pogledao. Dok su se penjali uskim stepenicama, Arijel se osvrne. Čovjek je prebacio noge preko privučene stolice i nastavio drijemati.

Nekako je otključao vrata i napipao prekidač u predsoblju. Lada je pronašla sličan u sobi.

– Ali tu je samo jedan krevet – reče Arijel, zastavši na vratima.

– Vidim – ravnodušno je bacila kovčeg na sag pokraj prozora – ali s pogledom na more. Ono prijeko je Ugljan... ili Pašman. No, uđite.

– Ah, tu je nešto kao pomoćni ležaj. To je za mene – razveselio se.

– Kako hoćete. Ja bih u kupaonicu.

– Dakako. Dotle ću biti na balkonu. Pozovite me kad... kad mislite da vam više neću smetati. Bilo bi mi vrlo neugodno da...

Dugo se tuširala. Tek tada je osjetila umor od vožnje. Trljala se velikim ručnikom i izašla topla, rumena, osjećajući sa zadovoljstvom blago peckanje kolonjske vode. Još da joj sada tko ponudi...

I doista je bila na stolu mala boca konjaka, izvađena iz putne torbe što je sada otvorena ležala pod stolcem. U bijelom frotirskom ogrtaču, ispod kojega je imala zanemarivu spavaćicu, prišla je bal-

konskim vratima. Arijel je sjedio i pušio, malo pognute glave.

– Hej, vi – rekla je vragolasto – neću valjda piti iz boce.

On se uznemireno osvrne, kao da je zaboravio na njezinu prisutnost, zatim se zbunjeno nasmiješi, prođe kraj nje kao pokraj ormara i uputi se u kupaonicu. Vrati se s jednom čašom.

– U drugoj je vaša četkica – reče.

– Pit ćemo iz jedne. Ja počinjem.

On joj natoči, pričeka da otpije velik, dug gutljaj, a zatim uzme čašu i ispije do kraja.

– Oho – reče ona – niste loši.

– To je jedino što mi ide dobro. Zato mama preda mnom skriva alkohol. Ali i vi to nekako lako...

Nije dovršio, kao da se preplašio.

– Preda mnom nikad nisu skrivali boce, štaviše i dok sam bila mala, na stolu je uvijek bilo vina. Uglavnom je pio tata, ali nije se protivio da malo potegnem. Dakle, zato tamo u restoranu niste htjeli piti?

Premda je M. u posljednje vrijeme pio toliko da je Lada Maletić odlučila i zbog toga prekinuti, nikad nije osjećala nesklonost prema muškarcima koji su naginjali čašici. Možda alkohol uništava moždane ćelije, ali sigurno uništava i blokade. Dakako, ne valja pretjerati...

Sada se on tuširao, čula je šum vode, beskonačno uporan, čak joj se pričinilo da Arijel zviždуče, no vjerojatno je krivo čula. Pogled joj privuče otvorena torba pod nogama, iz koje su virile knjige. Lada posegne za njima. Ovidije, ma nemoj, »Umijeće ljubavi«. I teška crna knjiga s razgolićenom djevojkom na omotu, dakle teorija je tu, čak složena po abecedi. Jadni Arijel. No, nije nezanimljivo. »Neki mladi francuski političar žestoko se zagledao u markizu de Paivu i pokušavao je na sve načine osvojiti. No Paiva nije marila ni za cvijeće ni za stihove. Otvoreno je upitala mladog političara: 'Jeste li siromašni ili bogati?' 'Siromašan sam', iskreno je odgovorio mladić. 'To je vaša sreća', dobacila je Paiva, 'jer da ste bogati, zatražila bih od vas stotinu tisuća franaka, a ovako ću se zadovoljiti samo s deset. Taj novac ćemo lijepo spaliti. Dok on gori, pripadat ću vama, a kad se plamen utrne, prekidamo kontakt. Donijet ćete, dakako, samo novčanice od tisuću franaka. Mladić je ispunio njezinu želju. Donio je novčanice od tisuću franaka, savio ih po dužini i poslagao jednu za drugom. Zatim ih je zapalio na jednom kraju i smjesta se latio posla. Kad je posljednja novčanica dogorjela, Paiva se povukla, ali mladić je dotle ipak postigao cilj. Nasmiješio se, zahvalio Paivi i na rastanku rekao: 'Kao pošten čovjek, moram vas obavijestiti: novčanice su bile lažne. Neki moj prijatelj, slikar, vješto ih je naslikao na pravom formatu papira...'«

Arijel je nađe kako se veselo smješka.

– Ja... – promuca – nisam zatvorio torbu.

– I dobro da niste. Čitala sam o markizi de Paiva.

– Ah, onoj...

– Što onoj?

– S novčanicama.

– Aha. Očito znate sve to napamet.

Imao je svijetloplavu pidžamu, lijepo krojenu i dobro zakopčanu, ali je Ladi Maletić više no ikad bio nalik na pozlaćenog Merkura. Kratki rukavi otkrivali su duge, glatke mišiće ruku ispod ne suviše dlakave, samo neznatno preplanule kože.

– Kako se sada osjećate? – pitala ga je.

– Pa... nemojte se uvrijediti, ali ne baš dobro.

– Nisam mislila zbog mene, nego nakon tuširanja.

– Ah, to, izvrsno.

– Nemojte mi reći da nikada niste bili s nekom ženom u hotelskoj sobi.

– Nisam bio. Ni u motelskoj. Ako vam ne smeta, ja bih još malo popio.

– Ostavite mi nešto u čaši – uvukla se pod plahtu, ne skidajući ogrtač.

Tako ga je prisilila da se približi krevetu, a kako se namjerno povukla prema sredini, morao je kleknuti na madrac da bi mogla dohvatiti čašu.

– Ostani tu – rekla mu je zatim mirno i ispila do dna.

Stavila je čašu na noćni ormarić i polako se okrenula prema njemu. Još je klečao, odupirući se jednom nogom o sag.

Zašto su eros i umjetnost tako bliski, razmišljala je, osjećajući to tijelo nad svojim, poznato kao da je oduvijek bilo nad njom. Je li stoga što oboje pružaju utjehu?

– Legni kraj mene – naredila mu je, ali on se nije ni pomakao. Gledao je u otvor podignute plahte, koju je ona pridržavala rukom, kao da se vrata paklenska otvaraju pred njim. Ona mu povuče ruku kojoj se oslanjao o madrac i Arijel pade na jastuk kraj nje. – Ti nisi nikada... priznaj... – prošaptala je.

Nije odgovorio. Sjetila se manije jednoga od Rudijevih prijatelja. Znao je smiješno pričati i bilo je zaista zgodno kako se bojao da će umrijeti prije no što bude spavao sa ženom, da će pasti pod tramvaj ili će, naprotiv, njemu nešto pasti na glavu, pa je nekoliko mjeseci – bilo mu je sedamnaest – napol lud pokušavao okrenuti sve svoje znanice. kad je jedna napokon pristala, za solidnu protuuslugu u obliku kredita u banci njegova oca, radostan i oslobođen more, istrčao je na dnevnu svjetlost i dospio pod taksi. Liječio se gotovo godinu dana.

– Hajde – reče ona Arijelu – već je kasno... za tebe je već vrlo, vrlo kasno.

On sjedne na krevet i osloni se leđima o zid, zbunjeno nasmiješen.

– Vi biste... vi biste pristali?

– Ne budi budala, Arijele, ja sam pristala već negdje oko Plitvica. Možda ti se ne sviđam?

– Vrlo... vrlo ste lijepi.

Lada ustade i pođe do stolića, nagne bocu i stade polako skidati ogrtač, okrenuta Arijelu leđima, promatrajući ga u zrcalu. Skide i laku spavaćicu. Nije se mogla sjetiti je li tko dosad toliko uživao u njoj kao Arijel. Čista radost zrcalila se na njegovu licu, svaki njezin nabor punio je svojim ushićenjem.

Opkoračila ga je tako da mu se glava našla na njezinu trbuhu. Opekao ju je vrućim čelom i osjetila je kako ga ispunja zahvalnost.

Ništa drugo se nije ispunilo, no Lada je bila suviše pametna a da bi je to zasmetalo. On je kao prelijepi, plemeniti automobil koji je ležao u garaži od svoga postanka, neupotrebljavan, znala je i stidjela se nehumanosti svoje usporedbe.

Stoga se spusti na pete, zamahne glavom da odagna živahne vlasi. On joj poljubi kosu i prepusti joj se.

Drugoga jutra, sama u automobilu, neispavana ali odlično raspoložena, ako se zanemare neznatni laki bolovi u najneočekivanijim dijelovima, Lada Maletić bila je oduševljena sama sobom, kao veliki majstori poslije dobro obavljena posla. Arijel je bio talentiran, izvan svake sumnje, i koliko bi joj nepoznatih žena moralo u budućnosti biti zahvalno za noćašnji samoprijegorni, stvaralački pothvat. Mada je bila daleko od toga da ga nauči samo misionarskom položaju, mlada žena se osjećala istinskom misionarkom, koja je u najkraćem mogućem roku, netom se iskrcala, prizvala jednog takvog divljaka kao što je bio Arijel pred lice Erosovo i uputila ga stazom Užitka. Jer što nam drugo preostaje na ovom svijetu, a vremena su sve teža...

Ribarske lađice ljeskale su se na nepomičnom moru, osvijetljene zrakama mladog sunca.

Takvu strast za učenje nije mogla ni zamisliti. Kao đaci-sezonci koji čitavu godinu ljenčare pa onda u svibnju navru na knjige, tako je Arijel, okusivši je nakon što ga je okusila, htio odjednom sve i ona ga je vodila da vidi i osjeti sve katove njezine požude, vodila ga je na mjesta kamo je malo tko dotad dospijevao, kao što zaljubljene pokazuju voljenom mjesta svoga djetinjstva, mračne podrume prvih dodira, u kojima se poslije kopaju bunari iskusne erotike. I ako je negdje do dva u noći imala potpunu inicijativu, od dva nadalje je Arijel Merkur, držeći sada praznu bocu konjaka u jednoj ruci, držeći nju drugom rukom, tako senzualno i sada manje radosno ali privlačno mračno učinio još mnogo toga što će ispričati M-u, da crkne od zavisti.

Kao da se sva teorija, godinama bubana, u jednoj jedinoj noći, na najbolji način prelila u nju, s toliko neobuzdanosti da ga je pred jutro morala moliti za ponešto obzira prema svom iscrpljenom tijelu, a tada se mladi bog sa štapom, Merkur Arijel, gotovo ironično nasmiješio, prevrnuo je na trbuh grubom kretnjom i... bože moj, mislila je Lada, oprezna u sve većem prometu, zapamtit ćeš taj motel dok si živa.

Iscrpljena benzinska crpka također je pred jutro dobila novu injekciju goriva, pa su napunili kanister, Ladu je neki stari bračni par odvezao do njezina automobila, a Arijel je ustvrdio da zapravo putuje u Biograd i da se moraju rastati. Nije je zapitao za adresu. Rekao joj je da je voli. Da se ispričava ako je u nečemu pogriješio. Samo što nije rekao: »Nemojte mi što zamjeriti«. Još je rekao da će se okupati. Kad je opet, u svom autu, smanjenom brzinom prošla pokraj motela, nije ga vidjela.

Arijel se okupao. Plivao je dugo i san mu je iskakao iz velikih, umornih očiju kao srdelice u bijegu.

Sat kasnije sjedio je pred motelom, zamišljen, odsutan i odbojan, kao da će se uvrijediti ako ga tko poveze. Točno je znao što čeka.

Polako je izvadio malu bilježnicu i dopisao ime Lade Maletić.

Arijel bijaše pametan mladić i vrlo siguran u sebe.

PRITISAK

– Zapravo, ni ne razmišljam mnogo o krajoliku.

– Čini mi se da nismo ni došli ovamo radi krajolika, nije li tako, draga? Pređimo na stvar. Skidaj ih.

– Paaa... Zbilja. Krasno. Moram reći... Ti baš ne okolišaš mnogo, ha?

– Ma kakvi. Hajde, ljubavi. Prestani blebetati i skidaj ih. Dobro?

– Pa, ne znam... A gdje smo, zapravo?

– Parkirali smo u mračnoj ulici, na rubu grada.

– Nismo valjda... ili jesmo, zaista? Zar je to najbolje što si znao učiniti? Ti, uvijek nepogrešiv?

– Vidiš, draga, ja ne mogu znati da li se ti... jesi li »u prometu« ili nisi, zar ne? No da sam se oslanjao na statistički postotak mačaka koje... koje to čine, mogao sam te odvesti ravno u motel i unajmiti sobu, nije li tako? A da sam to učinio, ti bi mogla odigrati ulogu Jadnog Nevinašceta i odglumiti kako si nasmrt uvrijeđena. S druge strane, da sam te odvezao ravno kući i da nisam ništa pokušao, bilo bi to očito potcjenjivanje tvojih neospornih draži i mogla bi me posve opravdano smatrati šonjom. Je li tako?

– Hmmm... Možda. Valjda. Da.

– Moramo postaviti stvari na svoje mjesto. U redu? Moramo, dakle, pokušati da to izvedemo. A gdje, pitam te? Nasred Ilice? Ili na parkiralištu ispred Glavnog kolodvora? Jedina razumna alternativa svemu tome bila je da te odvezem nekamo izvan grada. A ovo je jedno od rijetkih mjesta u zelenom pojasu oko Zagreba koje u svemu odgovara svrsi, pogotovu u ovakvim uvjetima posvemašnje tame. Moraš shvatiti da te ipak nisam mogao večeras odvesti u Cannes, Nicu, pa čak ni u Opatiju. Zasad. Onda, hoćeš li ih skinuti ili da se vratimo u grad na kavu?

– Ne znam.

– Što to ne znaš?

– Pa... mislim... pretpostavljam da bih se u danim okolnostima morala složiti s tvojom logikom... no zašto si tako leden u svome nastupu prema meni? Glumatanjem se žene ne osvajaju... a ovo tvoje je smiješno.

– Možda sam samo realist, lutkice. Ti si već odrasla djevojka. Mogli bismo velikodušno zanemariti činjenicu da bi bar pola muškog stanovništva Zagreba moglo posvjedočiti da si nevina, a ako želiš mogli bismo se vladati i kao da nam je oboma ovo prvi put. No bez obzira na sve to, ne vjerujem da bi dopustila da te dovezem čak ovamo ako nisi očekivala da ćemo se... ako nisi bila pripravna da idemo do kraja. Jesi li?

– Gotovo možda. No kakav god bio ishod svega toga, znaj da dje-

vojke rijetko padaju na »blickrigovski« nastup, kakav se očito čini tebi najprihvatljivijim. Jesi li doista imao uspjeha u svojim osvajanjima primjenjujući ovakvo tiraniziranje?

– To je opće poznato. Imao sam.

– Znaš, to ti kod mene ne pali. Mi mačke želimo doživjeti bar mrvičak romantike prije nego što se prijeđe na djelo. Vjerojatno i ti imaš u zalihama nekoliko nježnih rečenica, onih nerutinskih, za specijalne prigode.

– Ma kakvi. Moja usta su nekako navikla da u svakoj prilici melju kao mlin.

– Da, to sam opazila.

– Ne mislim na riječi koje teku kao plima nego na smeće koje one znače. Petak je na večer i ja sam dotučen. Pivo i slani kikiriki zaista ne pomažu trabunjanju slađanih bezvezarija mački, pogotovu ako čovjek od jučer ništa nije jeo. A ti imaš zaista krasno tijelo i izgledaš upravo kao mačka koja će povući prvi potez. Jesi li takva?

– Ne mijenjaj temu razgovora... ali imaš pravo, u određenim prilikama doista se vladam prilično mudro.

– A kada to?

– Pošteno rečeno, ti si nepodnošljiv. Ovo je prva večer što smo zajedno, a ti tako tupiš. Poznajemo se jedva dva sata, a ti već želiš intimnosti. Oprosti, ali to nije baš znak čednosti.

– Pa i nije. To je ljubav. To je ono što jest, zar ne?

– Časna riječ, čudim se da te još nitko nije proglasio agresorom. Zar ni ne pokušavaš da nađeš nekakvu, bar najmanju finesu? Sigurna sam da silno pretjeruješ u očekivanjima rezultata svojih pokušaja.

– Vidiš, lutkice, ti ili želiš da to obavimo ili to ne želiš. A očito je da mi o ramenu ne visi mandolina i da ne znam odglumiti.

– Možda bi baš to bio i korak u pravome smjeru.

– Ne kužim zašto. Zar vi, mace, baš sve popuštate tek pošto vam se odsvira serenada na mandolini?

– Nemoguć si. Zar doista ne shvaćaš da vraški kompliciraš stvari?

– Što to ne shvaćam?

– Zar zaista vjeruješ da ja, samo zato što uživam nekakav ugled među momcima, jedva čekam da ugasiš motor pa da se prostrem na tvojim stražnjim sjedalima?

– Pravo da ti kažem, to mi je i bila prvotna zamisao. Baš to.

– U tom slučaju, imam određenih novosti za tebe. Jasno je da od vremena do vremena volim dobar seks i da imam priličnog iskustva u tome. No pri tom žudim za bar malo čežnje za momkom. A tvoj je pristup, oprosti na izrazu, ravan verbalnom silovanju...

– Ne želiš li time reći kako očekuješ da te silujem?

– Nipošto! Tu je očito stupila na scenu tvoja zamišljena, odsanjana snjeguljica-djevica. Zar doista ne misliš da se ja možda ipak vladam posve normalno? Uostalom, čim sam pristala da izađem s tobom, pristala sam i na sve ono što bi se moglo tom prilikom dogoditi, znaš. Drugim riječima, samo ti tvoji prostakluci mogli su dovesti stvari u ovakvu slijepu ulicu. Ako baš hoćeš da znaš, uspjelo ti je samo to da mi posve ohladiš bilo kakvu želju.

– Oh... onda oprosti... drugarice učiteljice...

– No dobro. Netko ti je to ipak morao reći. Čudim se samo tome što si proživio toliko godina a da te nitko nije pročitao. I sad... zašto ne bi pokušao... he... što to sebi dopuštaš... smjesta prestani, molim te! Mislim da razgovaramo... budi pažljiv... poderat ćeš ih!

– Oprosti. lutkice. Nisi došla ovamo da uživaš u krajoliku ili da razglabaš o metodama... U nuždi, kakva je ova naša, metode nisu bitne za kraj priče. Četiri puta sam ti rekao da ih skineš, a ti zbog

nekakve svoje savjesti ili takvog nečeg igraš igru kolebanja. No sad sam ja na potezu. Neće mi biti čista savjest ako ne iskoristim tvoju ponudu...

– Ponudu? Kak...kakvu ponudu?

– Ponuda je već to što si pošla sa mnom ovamo... Tako... Eto, sad su dolje. Ne boli, zar ne? Pazi, možeš mi iskopati oči. Dobro? Smatraš, dakle, da bi se ovako vladala svaka djevojka u slučaju ovako grubog nasrtaja... mmmm...kakvog li odgovora! Je li ti zaista dobro...posve dobro...zaista...

– Oh, zaveži već jednom, blesane!...oh, oh... samo nastavi... ovako... ne prekidaj... oh, do đavola, zašto nisi to odmah učinio, umjesto da tako dugo samo blebećeš o tome... oh...

Kamo vode osjećaji?
Koji su putovi sreće?
Što je u ljubavi zabranjeno?
Odgovor potražite u
posebnom izdanju biblioteke
ŽIVOT – erotski roman.